

PRODAJNI SERVIS

Modna hiša

LJUBLJANA

vam nudi bogato izbiro spomladanskih
novosti tekstila in konfekcije

TRIGLAVSKA TRIBUNA

LJUBLJANA, 12. marca 1963 — Leto XI., štev. 10

Cena 30 din

SADIKE ROŽ ALI VRTNIC,
KAKOR TUDI VSEGA
OSTALEGA TRAJNEGA
VRTNEGA RASTLINJA
NUDI PO NAJPOVOLJNEJSIH
CENAH VRTNARIJA »LADA«
ŠEMPETER PRI GORICI
PROSPEKTI BREZPLAČNO.

BODO LJUDJE PREMAGALI VODO?

Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo

Državni udar v Siriji, ki se je v petek zjutraj začel s premiki enot polkovnika El Haririja, končal pa s sestavo nove vlade Salaha Bitara, ki je hkrati organizacijski sekretar stranke arabskega nacionalnega preporoda Baas, pravzaprav ni presenetil nikogar. Edini presenetljiv element v kratki in nekravati sirijski zgodbi je bil to, da se je vse skupaj sprožilo tako kmalu. Toda navzlic temu je bila zmaga sil revolucije, ki jih sestavljajo baasisti in številne druge nacionalne grupacije, nagla in popolna. Rezultat: na Srednjem vzhodu je nastala kombinacija, ki je sicer neformalna, a tesno povezana, sestavljajo pa jo ZAR, Irak, Sirija in Jemen, ki se jim v okviru celotnega arabskega sveta pridružuje še Alžirija. To je zdaj precej enotna sila, ki v zapletenem labirintu medarabskih odnosov (četudi še daleč ne moremo z gotovostjo trditi, da bo tako ostalo) tvori čelno razvojno fronto.

Irsko, jemensko, sirijsko revolucijo, ki jim v arabskem svetu radi nadevajo ime »revolucija«, je izpeljala vojska. Politične sile, ki so se v vsakem izmed teh primerov zbrale za njo, so precej raznorodne. Koalicije, ki nastojijo na svojih plečih vsa ta gibanja, imajo precej enotne, a praviloma tudi precej meglen program, ki so ga v Siriji te dni izrazili s stavkom iz sporočila nacionalnega revolucionarnega sveta: »prava arabska politika. To določilo je v nacionalnem smislu opredeljeno, v družbenem pa še daleč ni tako dokončno. Nastopata dve vprašanji. Najprej, kako bodo ti določila

UDAR V SIRIJI

goditi opitvali na nekatere sosedne države, ki ne sledijo enakim ciljem kot te, ki jih je zajela prava arabska politika; in potem, v kakšni družbeni smeri se bodo razvijali notranji odnosi, ki so jih pretresli minuli državni udari.

Glede zunanjih, meddržavnih vprašanj nastaja občutek, ki bi ga v poenostavljeni obliki lahko opredelili s mislijo, da sta zdaj nemara sva vrstila Jordan in Saudska Arabija. Vendar pa so, če vzamemo najprej jordanški primer, za katerega je vsaj po zunanem videzu utemeljeno domnevati, da je najbolj izpostavljen svetom vetrovom iz obdobja, ki ga država, okoliščine pri njem dokaj bolj zapletene kakor v Iraku ali Siriji. Ti dve deželi sta bili pred udaroma bodisi v neposredni bodisi v malo bolj oddaljeni preteklosti precej iztrgani iz mreže, v kateri se križajo gospodarski, politični in vojaški interesi veseli. Res je, da je Irak eno glavnih naftnih področij, res je tudi, da poteka čez Sirijo pomembni naftovodi; toda sile, ki so izvedle oba državna udara, niso nikjer naravnost trčile ob tuje interese. V Jordanu, katerega kralj Husein in njegov režim sta tesno povezana z Zahodom, še zlasti z Veliko Britanijo, so stvari drugačne. Če padec Jordan, padejo zadnje zanesljive postojanke britanskega vpliva, ki je to nekdanji gospodari in znamenju Lawrencea, Glubb in velikih petrolejskih dobikov. Če pa pride na vrsto še zmerom despotična, a našim času skrajno anahronistična družbena stavba Saudske Arabije, bo tisti, ki bo skušal uveljaviti v njej nekaj novega, pa naj bo to kdorkoli, trčil naravnost ob konservatorske ameriške interese, ki niso samo petrolejskega ampak tudi strateškega značaja. Ob vsem tem lahko zapletene in do skrajnosti nerazločne probleme v zvezi z Izraelom in južnobarabskimi šejkati in sultanati samo omenimo, pa še nastane podoba, v kateri je neznanih količin in skritih čeri neprimerno več kakor jasnih opornih točk, s katerimi je mogoče računati naprej.

Drugo vprašanje pa je, kakšne notranje družbene sile se bodo sčasoma izoblikovale iz sedaj še nerazločnih vrenj uprave arabske politike. Kažipot za ugotovitev je lahko v nekem smislu ZAR, kjer je to socialno precej nezadovoljena država, ki je v zadnjih desetih letih zrasla današnja dokaj jasno začetna politika gospodarske graditve in družbenega napredka v smislu stremeljenj po enakosti in socialni pravičnosti. Seveda ni nujno, da bi v sleherni izmed arabskih držav, ki so ali bodo doživlele revolucije iranskega ali siranskega tipa, razvoj šel po enaki poti kakor v ZAR; nasprotno, docela nujno je, da se bo zaradi različnih okoliščin od njega razlikoval. Toda dejstvo, da se je sleherni od dosežanih prevratov opredelil za zamisli, kakršne skuša uresničevati ZAR, ustvarja temeljna znamenja, po katerih je mogoče tudi družbeno opredeliti to, kar pretresa Srednji vzhod.

Za konec najbrž lahko precej varno zapišemo, da to v tem delu sveta ni konec, ampak šele začetek procesa, katerega širine in globine danes pač ni mogoče predvideti.

DUSAN DOLINAR

Umetna težnost za veselje

Inženirja pri Douglasu Karel Hanson in Allen Gilbert sta v svojem poročilu na kongresu ameriškega združenja za tehnično mehaniko izjavila, da lahko ZDA v dveh letih izstrele na pot okoli Zemlje vesoljsko postajo z umetno gravitacijo. Centrifugalni sistem bi nadomestil učinko zemeljske gravitacije, kar bi omogočilo astronautu prebiti v vesolju nepretrgoma tri mesece v višini 500 km. Tako vesoljsko postajo bi bilo mogoče zgraditi in izstreliti s tehničnimi sredstvi, ki so že na razpolago.

NASA je včeraj sporočila, da po 20 mesecih spet deluje umetni satelit, ki ga je izstrelila ameriška mornarica z nalogo, da zbira podatke o Soncu. Izstreljen je bil 22. junija 1960. Nekaj časa je oddajal podatke o sončnih izbruhih, nato pa je umolknil, ker je začel prenehati in ni mogel dati koristnih informacij o Soncu. 25. februarja pa so zemeljske postaje nenadoma znova ujele satelitove signale in ugotovile, da vse naprave v satelitu brezhibno delujejo, kljub tako dolgiemu premoru.

NASA je ob 1. obletnici izstrelitve prvega sončnega opazovalca OSO-1 v vesolje tudi izjavila, da se je ta poskus pokazal kot najbolj učinkovit za znanstveno proučevanje vesolja. 10 do 11 in-

strumentov tega satelita je poslalo na Zemljo več podatkov o aktivnosti in sestavi Sonca kot katere koli opazovalnica na Zemlji ali katere koli druge rakete, satelit ali balon pred njim.

Stroj te bo naučil plavati

Te dni se je v Bruslju začela XII. mednarodna razstava iznajdb in izumov, na kateri sodelujejo kakih 1000 iznajdbiteljev iz 19 držav. Odprta bo do 19. t.m., ko bo posebna mednarodna žirija podelila nagrade, javnost pa bo lahko z referendurno podlago odločila za najbolj pomembno iznajdbo. Na razstavi je mogoče videti vrsto bolj ali manj posebnih in koristnih novostij: stroj, ki nauči človeka plavati na suhem, pisalni stroj za pisanje not, raznobarne žarnice za televizijske aparate, ki omogočajo poljubno izbiro barv za televizijske slike, električni dežnik s signalno lučko, ki opozarja avtomobilista na vajo navzočnost na cesti, štiri metre dolgo podmornico za dve osebi z dvema periskopoma, nalivno pero in pisalo v enem v skupni teži 70 gramov, kot naprtnik velike koledar, itd. Posebno pozornost so iznajdbitelji posvetili avtomobilskim izpopolnitvam. 92-letni Belgijec Albert je razstavil povsem nov tip 4-taktnega avtomobilskega motorja brez batov in ventilov z enim samim cilindrom, ki pa vendar dobro deluje.

Slovenske slikarke razstavljajo

V Slovenjem Gradcu so proslavili Mednarodni dan žena 8. marec z originalno, uspešno kulturno prireditvijo: v Umetnostnem paviljonu so priredili razstavo slik, grafik in plastik slovenskih umetnic. Zastopanih je 27 razstavljavk, praktično vse bolj ali manj strokovno šolane slovenske žene, ki se aktivno ukvarjajo z likovnim ustvarjanjem. Razpon je velik — od Avguste Santel, ki kljub častitljivim 88 letom še marljivo slika pa do Vladimirje Zupan, ki je komaj pred tremi leti končala študij na Akademiji upodablajočih umetnosti. Na tej razstavi so pri nas prvič zbrali dela toliko žena

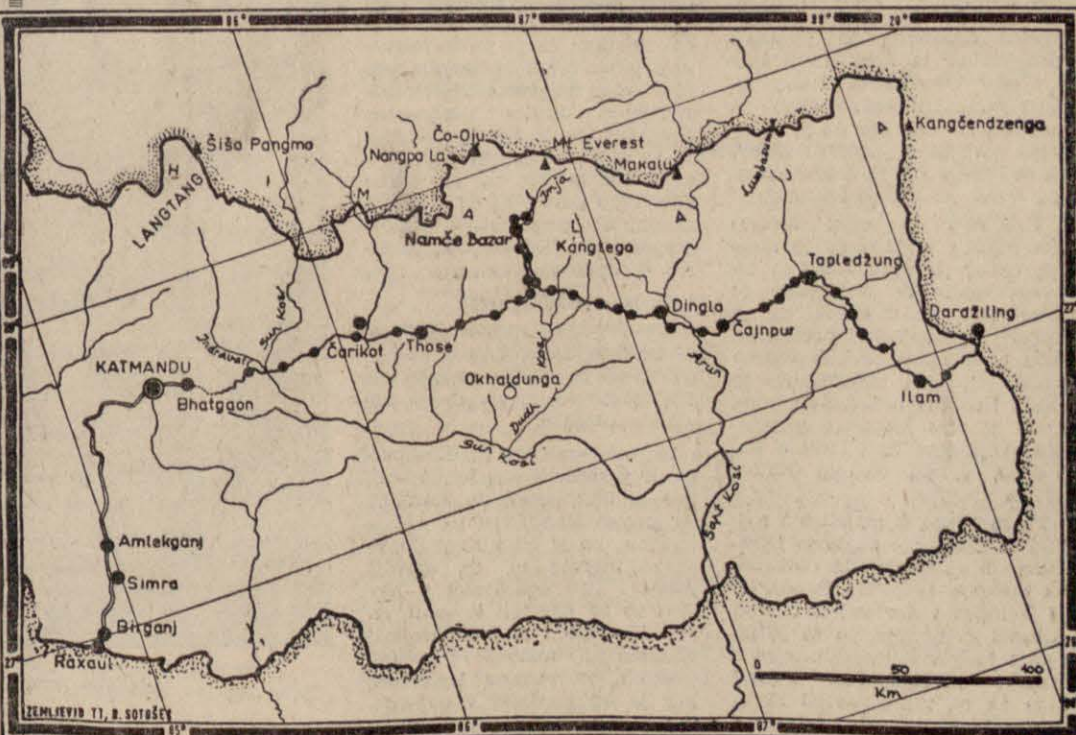
umetnic; pokazala je, da se naše žene prav tako kot moški predstavljajo likovnega življenja vestransko aktivno udeležujejo v umetnosti kot slikarke, kiparke, grafičarke, risarke in ilustratorke ter da v svojem delu prav tako odražajo skoraj vsa stremeljenja, ki jih kaže razvoj umetnosti po svetu: od splošnih do čisto intimnih, ki vsako zase obeljuje posamezno umetniško osebnost.

Na sliki: Otvoritev, so se udeležile tudi nekatere, na razstavi s svojimi deli zastopane slikarke. Na sliki (od leve proti desni): Roža Piščanec, Vida Fakin, Jelica Žuža, Alenka Gerlovič in Tina Stegovec.

Zemljovid kaže del himalajske države Nepal od glavnega mesta Katmanduja pa do njenih vzhodnih meja. S črtnimi pikami posuta črta, ki sega od Katmanduja do Dardžilinga v Indiji, je pot, ki sta jo v decembru in januarju prehodila Aleš Kunaver in Zoran Jerin (naš tednik je že poročal o njunem odhodu v Indijo in Nepal). Od trenutka, ko je znanjalko vozne poti v bližini Katmanduja in ko sta na indijsko-nepalski meji prišla spet v svet cest in vozov, sta na čelu skupne nosačev prekorakala nič manj kot petsto kilometrov po

Petsto kilometrov peš čez Nepal

prenehali, ko sta 27. novembra zapustila Katmandu po sedemnajstnem čakalju na kamero (zamudi so botrovale carina in prometne težave v dneh kitajske invazije v NEFA) in sta bila nato povsem odrezana od sveta pošt. Črne pike na črti njune poti na našem zemljevidu so meje njunih dnevnih etap. Te so bile zdaj krajše od daljše, vse pa polne doživetij. Da bi naše bralce seznanili z njimi, pričnemo objavljati v tej številki na peti strani nekaj odlomkov iz dnevnika Zorana Jerina.

OBLAČNO IN PADAVINE

V torek sprva oblačno in padavine, nato delno izboljšanje. Tudi v naslednjih dneh bo še nestalno vreme brez večjih ohladitev, tako da se bo sneg še nadalje topil.

izredno težavnem terenu, se pri prečanju številnih gorskih grebenov povzpela skupaj za več kot trideset kilometrov in preživela deset dni v področju Sagarmathe (nepalsko uradno ime za najvišjo goro sveta Mount Everest) pri plemenu Serp, kjer sta posnela film o njihovem življenju za »Triglav filma« in televizijo.

Naš tednik je že objavil nekaj člankov o njuni poti, vendar so

IZMALIČENO NAČELO

V nekem ljubljanskem, sicer renomiranem podjetju, so se pred časom odločili za dokaj nenavaden ukrep:

na sestanku kolektiva in potem, seveda, organov delavskega samoupravljanja so sklenili slehernemu članu kolektiva primakniti še petnajst odstotkov rednih mesečnih osebnih dohodkov, če bodo redno hodili v službo, se pravi, da ne bi zamujali na delo!

Učinek tega sklepa ali ukrepa — kakor hočete — je bil zavidljiv: na prste ene roke bi lahko prešteli delavce oziroma uslužbence, ki so odslej zamujali. Nasprotno! Še prej hodijo v službo, kot je potrebno.

Prav gotovo ni le ta ljubljanski delovni kolektiv edini, ki bi se moral ukvarjati s problemom zamujanja na delo, izostankov ali podobnim. Brez dvoma je še mnogo kolektivov, kjer je ta problem v ospredju in ga pač rešujejo (ali pa sploh ne!) tako ali drugače, bolj ali manj uspešno. Minuta tu, pet minut tam... Pri več sto delavcih so to že debele ure, ki prerazčunane v denar pomenijo že kar lepe milijone.

Prav je, da po popolnosti na napačnem koncu. Ali se ne zdi skorajda nerazumljivo, da nagrajujejo delavca ali uslužbenca pravza-

prav za tisto, kar bi moral opravljati že po svoji službeni dolžnosti, že na podlagi dolžnosti, izhajajočih iz delovnega razmerja? Ali je resnično tak ukrep zadnje, kar se je dalo narediti v tem kolektivu, da bi odpravili »kronično« zamujanje v službo? In naposled (tudi rezultati tega ukrepa so dovolj zgovorni!), ali se ni izkazalo, da so korenine zamujanja neke druge, se pravi da so subjektivnega značaja, in bi se jih dalo morebiti odpraviti kako drugače?

Bržčas ima podjetje svoj »ekonomski račun« za tak ukrep. Toda načeln in sistemu nagrajevanja bi tak ukrep, če bi jih uvažali na splošno, storil kaj slabo uslugo.

Delovna storilnost je v tem podjetju zdaj večja, pravijo. In to predvsem zaradi boljše delovne discipline.

Bo držalo. Ne le v tem podjetju, marveč skorajda v slehernem, bi se podobno primnilo. In če računamo — tako predvideva zvezi in družbeni načrt — da bi se naj delovna storilnost letos povečala za pet odstotkov, je brez dvoma potrebno izboljšati tudi delovno disciplino. Toda ne s posebnimi »nagradami« za tisto, kar je proizvajalec oziroma sleherni zaposleni dolžan storiti po najosnovnejših merilih.

IZTOK AUSEC

Francoz govori Francozom

tt • telegrami

PREDSEDNIK ANTIGOLISTIČNEGA »SVETA NACIONALNEGA ODPORA« GEORGES BIDAULT JE NASTOPIJAL NA BRITANSKI TELEVIZIJI — SCOTLAND YARD NE VE, DA »JE GOSPOD BIDAULT V BRITANIJU«

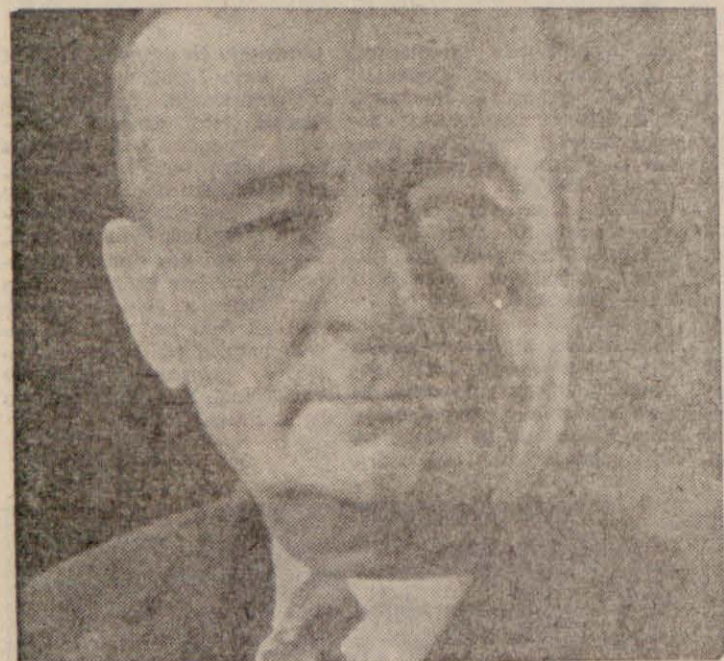
Britanska televizijska mreža je v svoji rubriki Panorame pripravila desetimi milijonoma gledalcev veliko presenečenje: »neke« v zahodnem delu Londona se je prej majhen kot velik gospod v preprosti sivi obleki dal dokaj eksplozivni intervju, ki je razburil ljudi onkraj Rokavskega preliva... Istočasno, ko je bivši polkovnik Argoud, »velika riba« OAS, skrivnostno izginil iz Milana in se zvezal znanstvenih avtomobilov, parkiranem na najbolj prometni pariski ulici, se je na televizijskem zaslonu BBC pojavil mož, ki se piše Georges Bidault: eden izmed voditeljev protinemškega odpora,

dault prišel v Anglijo, in pa seveda, da Gaulle je Britancem v Bruslju dokaj nevljudno zaloputnil vrata v EGS in jim v brk povedal, da ne sodijo na kontinent... BBC je seveda privatna družba in vlada njenega veličanstva ne more vplivati na to, kakšni ljudje bodo nastopali v rubriki »Panoramas...« Pogovor med speakerjem in Bidaultom pa je tekel nekako takole: Speaker: »Ali mislite, da si lahko zagotovite zadostno podporo, da vržete vlado generala de Gaulle?« Bidault: »Vsekakor! Politično strategijo se gradi predvsem na

ga odpornost odobrava terorizem, je Bidault odgovoril: »Vichyjski režim me je tri leta zmerjal za terorista; moram reči, da so bile razmere takrat veliko težje. Take obsodbe sploh niso resne. Tisto, kar imenujete hudi izgrede (zločini OAS — op. ur.), so navadne policijske laži...« Speaker: »Ali je res, da je vojaško sodišče »Sveta nacionalnega odpora« obsodilo generala de Gaulle kot izdajalca na smrt?« Bidault: »To je še ena izmed laži...« Speaker: »Ali predvidevate, da sploh ne bo terorizma?« Bidault: »Na to vprašanje je prav tako nemogoče odgovoriti, kot je bilo nemogoče odgovoriti na podobno vprašanje pred dvajsetimi leti. Na vprašanje, kaj bi utegnili storiti ljudje v obupu, pa je odgovor v deklaraciji o pravicah človeka, ki pravi, da je v tiraniji upor kot skrajno sredstvo ne samo dopustna možnost, ampak dolžnost...«

Na vprašanje, kako vzdržuje zvezo s Francijo, pa je Bidault zaigral skrivnostnega zarotnika. »To pa je profesionalna tajnost,« je odgovoril. Potem je speaker vprašal: »Torej je organizacija v Franciji močna?« Bidault: »Glede tega lahko računamo na de Gaulle; kri mučenecov se bo spremenila v seme borcov...« Nato speaker: »Gospod Bidault, ali zares mislite, da lahko upate, da boste vrgli generala de Gaulle?« Bidault, ki je ves čas nenevarnega intervjuja govoril francosko, je na to vprašanje odgovoril v angleščini: »Mislim, da so šanse za to sedaj večje, kot jih je imel Churchill leta 1940...«

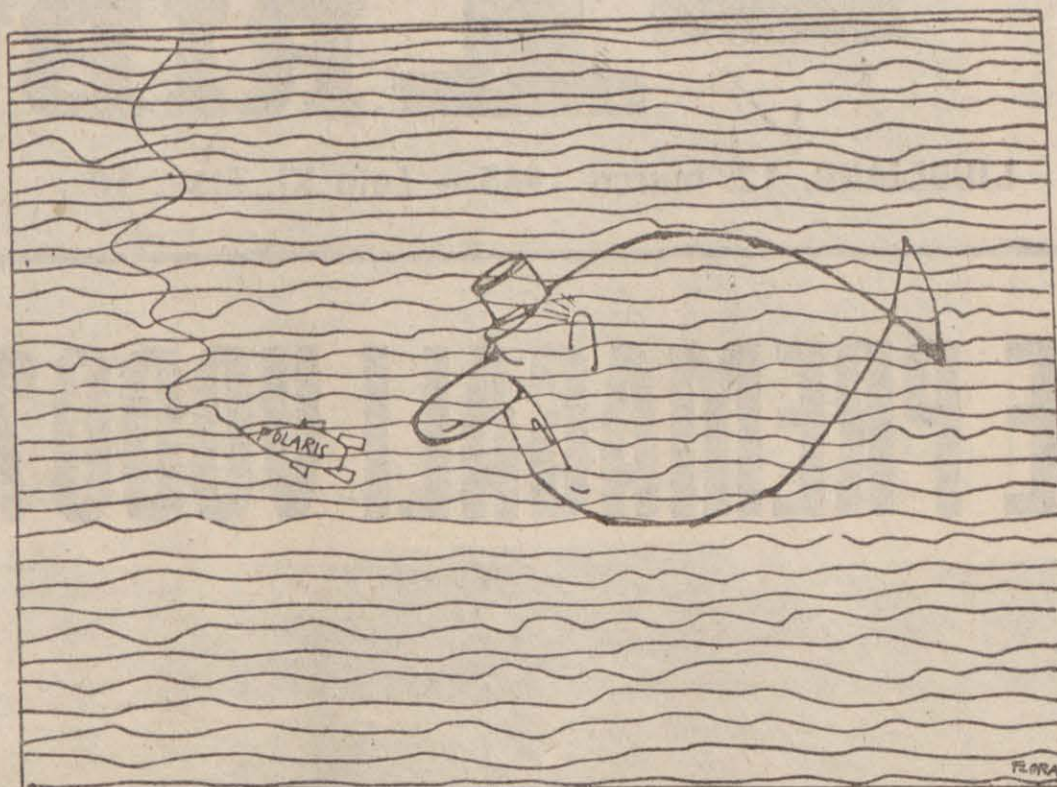
Nenavadni intervju je bil s tem končan. Komentarja na potrebuje, odkriva pa zanimiv dejal: bruseljski Waterloo je Britanci tako razkazali, da so izgubili kontrolo nad seboj in pozabili na fair play ter se prisilno gentlemensko, ki so se ga v medvojni letih držali celo v propagandnem dvoboju s prostaško neotesanostjo nemške propagande, legenda o britanski flegmi torej bledi... (REUTER)

Georges Bidault

povojni ministrski predsednik in večkratni zunanji minister ter sedanjí šef antigolistične organizacije, ki si je samostojno nadelo ime »Svet nacionalnega odpora«. Med tema dvema dogodkoma pa se je zgodilo še marsikaj: v Parizu so odkrili novo zaroto proti predsedniku republike, Scotland Yard je na francosko zahtevo, naj Bidaulta izženejo, naivno odgovoril, da »jim sploh ni znano, da bi kak gospod z imenom Georges Bi-

napekah nasprotnika, njegove napeke pa so očite.« Speaker: »Kako mislite mobilizirati svoje pristaje v Franciji?« Bidault: »S sredstvi, ki nam jih daje na razpolago diktatorski režim. To se pravi z ilegalnimi publikacijami, takimi, kot sem jih sestavljal pred dvajsetimi leti v imenu svobodne Francije.« Ko mu je bilo postavljeno vprašanje, če »Svet nacionalne-

»NEKJE NA ATLANTIKU: VABA IN SKEPTIČNA RIBA (Die Zeit)

Gong, boben in stolp...

ČASOPISNA VZGOJA KITAJCEV

»Ne mečite odpadkov po ulici«, »Ne pijte po avtobusih«, »Bodite prijazni do starih ljudi«, »Bodite pošteni!« »Umirajte si roke pred jedjo!« — take in še mnogo drugih parol zasle-

stolpe po kitajskih mestih, s katerih so razglašali ljudem različna obvestila, potem ko so jih z udarjanjem na gong in na bobne opozorili, naj se zbero in prisluhnejo razglaševalcu.

vožnikom. Nagovoril jo je: »Matl, pretežka je ta vreča za vas!« Starša mu je povedala, kaj se je bilo zgodilo. Človek z vozičkom je bil ganjen, pa je rekel: »Matl, dobro delo ste storili. Povzpnite se na voziček, pa bova odpeljala moko na ulični komite...«

Zgodba je naivna, predvsem za tuja. Toda za Kitajce, ki ve, da bi vreča moke, o kateri je govorila, zadostovala obema osebam iz zgodbe za eno leto, zgodba je nekaj pomenljivega.

(REUTER)

Kubanci so večji optimisti od Američanov

Kubanci so pri presoji svojega osebnega položaja in razmer v družbi večji optimisti od Američanov, posebno kar zadeva perspektive za pet let naprej. To je ugotovila anketa, ki jo je izvedla znanstvena sociološka skupina Princetonove univerze pod vodstvom profesorja Cantrella po novi metodi, ki omogoča ugotavljanje in registracijo »zadovoljstva« in »upanja« v različnih dožaljih.

Profesor Cantrell je svojo metodo obravnaval v eni izmed zadnjih številki revije Scientific American. Najprej zastavijo anketiranec dve vprašanji:

• Vase človek si zase želi do ločenih stvari. Opazite, kakšno bi bilo življenje, ki bi vas v vsem zadovoljilo, ob predpostavki, da gledate v bodočnost z največjim optimizmom.

• Opazite, kakšno bi bilo vaše življenje v primeru, da se bo prihodnost razvijala v najbolj pesimistični smeri, to je, če se bo uresničilo vse tisto, česar se najbolj bojite.

Ko so šteti, ki izjavljajo anketno odgovore skrbno zapisali, predložijo anketiranec tabelo z desetimi prečnicami; spodnja ustreza položaju, ki ga je anketiranec opisal kot »dobro« pesimistično varianto, zgornja pa razmeram, ki bi ga optimalno zadovoljevale. Potem mo- »anketiranec na lestvici desetih prečnic pokazati, kje je po njegovem mnenju sedaj njegovo mesto, kje je bilo pred petimi leti in kje bo čez pet let.

Zmaka vprašanja zastavijo potem na širokem, ne več osebno, marveč nacionalnem nivoju.

(EXPRESS)

Ljudska menza v bližini Nanjinga

diš zadnje čase na najbolj vidnih mestih in v najbolj branih rubrikah kitajskih lokalnih časopisov. Ena izmed rubrik, ki je zelo popularna, se v nekaterih časopisih imenuje »Gong, boben in stolp...«, aluzija na

Tujcem v kitajski politolnolci se zda takšna opozorila naivna in neučinkovita, kitajski oblasti pa zatrjujejo, da so s pomočjo takih, sicer naivnih in prepro- stih vzgojnih metod, občutno zmanjšali umazanijo in nepo- nost po kitajskih mestih.

Največ razglasov v teh rubrikah je v bistvu pisanje bralcev, ki se podpišejo s polnim imenom in navedejo poln naslov, tako da sta anonimnost ali sum- ničenje sosedov izključena.

Tipično pismo iz take rubrike se glasi takole: »Na avtobusni postaji Ping En 11 sem pred kratkim videl kondukterja avto- busa, linije 4, ko je čistil vozilo. Voda je brizgala na vse strani, tako da so se morali potniki v naglici razbežati. Avtobusa ne gre čistiti na način zdravlja vse okolice! To je treba spremeniti...«

Neko drugo pismo, objavljeno isti teden, pravi: »Kadar poštar prinese časopis, ga vrže skozi vrata, zakleže in odide. Se dvakrat nismo dobili časopisa. Upam, da se bo dostava časopi- sa v doglednem času izboljšala...«

Neko drugo pismo pa ima naslov »Dobra stara Čanga«. »Nekoga zgodnjega jutra je prišla stara Čang Su Čeng iz Čohsina v Peking na obisk k sorodnikom. Na cesti je videla, kako je s preobloženega tovornjaka padla na cesto vreča moke, tovrnjak pa je odpeljal dalje.

Klicala je za tovrnjakom, toda šofer je ni slišal. Ko je stala na cesti, ne vedoč kaj naj stori, je prišel mimo človek z

NA BARIKADAH

Washington, marca. Združene države je za- jel preplah, ko je pred nekaj dnevi tiskovna predstavnica gospe Kennedy miss Pamela Turnure naznanila, da bo odslej veljal dru- gačen režim za predstavnike tiska, kar zadeva svetovljansko dopajanje v Beli hiši. To službo so vedno opravljale novinarke; v prvih dveh letih Kennedyjeve administracije jim je bilo dovoljeno, da so se pomešale med po- vabljenice in celo, da so se postulevale bifeja. Pikantne indiskrecije iz Bele hiše so se po navadi porajale na takih sprejemih, ki jih je prirejal predsednik: damam iz naše stroke je bilo torej nujno potrebno dovolje- nje, da se slobodno pomešajo med povab- ljence, ker sicer ne bi prišle do informacij.

Ko je miss Turnure naznanila, da po no- vem novinarji ne bodo smeli več nadzorstva nad diplomatskimi sprejemi in da bodo

hiše in naše novinarke drug drugemu naspro- ti, tako rekoč na barikadi; nobena od obeh strani ni pokazala volje in namena, da bi po- pustila. Potem pa so sklenili, da bo v četrtlet- sprejem za diplomate: to je bila priložnost za merjenje sil, priložnost, ki so tako željno čakali namjo. Če bodo izvajali ukaz, gledati, ne pa se pomešati, potem bo vsakršni ame- riški narod prikrajan za najpomembnejši vir vseh opravičljivih čvarkov.

Republikanec Abner W. Sibal iz Connecti- cuta se je sproti, ko je slišal novico: »Ken- nedyjevi niso lastniki Bele hiše. Samo štiri leta lahko stanujejo v njej, gospodar pa je ameriški narod in ta hoče vedeti, kaj prava ja- mlija v Ameriki je in pije.« V svojem sve- tem besu je tudi povedal, da hočejo Kenne- dyjevi spremeniti Belo hišo v Buckingham- sko palačo.

Na srečo so na sprejemu za diplomate pre- klicali »mno politike in novinarke so se lahko tudi »pomešale« med goste; mir je bil znova vzpostavljen.

Vse to nam za v bodoče vsiljuje vprašanje: a kakšno pravico hoče javnost vedeti, kako gredo stvari, z družabnega vidika seveda, v rezidenčni predsednik in prve dame Amerike?

Vedno smo bili mnenja, da Kennedyjevi ne bi smeli imeti skrivnosti za ameriško javnost, vsaj dokler živijo v Beli hiši. In mnenja smo, da bi Američani morali biti stalno ob- veščeni o vsem družabnem življenju, ki se odvija v Beli hiši.

Na žalost pa v Beli hiši še ob drugačnih priložnostih zaključujejo novinarje. Ko npr. predsednik in gospe Kennedy zjutraj zajtr- kujeta, novinarji ne smejo biti prisotni. Za- kaj? Kaj neki si lahko povesta, česar ame- riška javnost ne bi smela vedeti?

Vedo povedati celo za primere, da se pred- sednik po celo uro v sobi igra z otroki, ne da bi bil pri tem prisoten en sam novinar! Saj nismo izvolili človeka zato, da bi postal jetnik!

ART BUCHWALD

goste lahko samo »gledali«, ne bodo pa se smeli »pomešati« mednje, je bila reakcija dvojna: bes in tesnoba.

Da bi bila mera polna, je miss Turnure dodala še ljubko pojasnilo: takoj ko bosta prišla na sprejem gospe in gospod Kennedy, bodo morali novinarji pobrati šila in kopita. To se pravi, s sprejema bodo morali domov, še preden se bo sprejem prav začel. Lahko si predstavljate, kako je šel Washing- ton pokonci, ko se je razvedelo za novo po- litiko v Beli hiši. Direktorji najrazličnejših listov so se zapodili k telefonom in začeli telefonirati svojim prijateljem v Predstavi- škem domu in v Senatu, štiri gospe iz naše stroke, se pravi, štiri novinarke, pa so s svojimi pilami za nohte poskusile harakiri. Dva polna dneva so si stali štab iz Bele

Erenburg pripoveduje

»VOJAKI BI RADI BRALI O SUVOROVU, VI PA CITIRATE HEINEJA« — JERMILOV OČITA ERENBURGU »ZNANOST MOLKA«

V zadnji številki sovjetske re- vije »Novij Mir« je izšlo novo poglavje Erenburgovih spom- nov. Obravnavajo dve leti: 1942 in 1943. Argumenti, o katerih govori so: vzdušje tistega časa, av- vojna, zveznost tistega časa, av- torjev obisk na fronti, nekaj za- pazanj o Stalinu in stalinizmu.

Vojni in junastvu sovjetske armade je Erenburg posvetil ganjive strani. O Stalinu pose- djuje jedrnat in nedvoumno so- dbo, ki jo je izrekel general Černjakovski: »Nemogoče ga je razumeti. Torej preostane samo to, da mu verjameš.«

Govori tudi o trnovem življe- nju sovjetskih intelektualcev. »Selvinski je napisal nekaj div- nih verzov o Rusiji, toda Stali- nu niso bili všeč... In pesnika so divje napadli. Organizirali so sestanke knjižnikov, na kate- rem so soglasno obsodili dela Selvinskega, Zošenčina in knjigo Fedina o Gorkem. V nemilosti je prišel tudi Paustovski, ki si je v scenariju o življenju Lermont- tova drznil omeniti, da je Ler- montov preziral carsko unifor- mo (Lermontov je bil carski poročnik).«

O nekaterih sovjetskih diplo- matih tistega časa pa sodi Eren- burg takole: »Proti koncu štiri- desetih let so imeli navado, da so pošiljali v druge države di- plomate, ki niso obvladali jezi- ka države, v katero so bili po- slani. Nemara je prevladovalo mnenje: čim manj bodo lahko govorili s tujci, tem bolje bo.« Erenburg govori tudi o epizo-

di, ki zadava njega samega. Naročil so mu, naj napiše apel ameriškim Židom, ki naj jim opiše nacistična grozodejstva in naj jim prikaže potrebo, da je treba tretji rajh kar najhitreje uničiti. Erenburg je napravil oamutek za ta apel, toda »spo- močnika« Ščerbakova (eden iz- med partijskih sekretarjev) je oamutek zavrnil, čes da ni opor- tuno govoriti o junastvu Židov, ki se bore v vrstah Rdeče arma- de. Rekel je: »To je bahanje.«

Erenburg je pisal osebno Ščerbakovu in le-ta ga je spre- jel, nakar je sledil »dolg in te- žaven razgovor«. Ščerbakov je sicer dopustil možnost, da je njegov »pomolnik« pretraval, toda tekst apela je bilo vseeno treba popraviti. Ščerbakov je hvalil Erenburgove članke, toda dodal je tole zanimivo pripom- bo: »Vojaki bi radi brali o Su- vorovu, vi pa citirate Heineja...«

Tu se konča žurnalistično naj- bolj zanimivi del poglavja Eren- burgovih spominov, ki obravna- va obdobje 1942-43. Potem ko je Jermilov v »Izvestijah« močno napadel Erenburga, pa se je za- čelo v krogih tujih novinarjev v Moskvi govoriti, da »Novij Mir« ne bo več objavljaj Eren- burgovih spominovskih zapisov. Jermilov je namreč očital Eren- burgu dva pogravitna greha:

- da je branil modernistične struje v umetnosti;
- da je teoretično izobilikoval svojo »znanost molka«.

Kaj pravzaprav pomeni in kaj odkriva drugi očetek?

Jermilov je v bistvu očital Erenburgu tole: »Erenburg je poznal skrivnosti stalinističnega terorja, pa je kljub temu mol- cal, medtem ko je toliko sovjets- kih pisateljev z življenjem pla- čalo svoje nasprotovanje stalin- izmu — kultu osebnosti; Erenburg se je takrat potuhnil in je zase izobilikoval nekakšno umetnost molka; to, da danes na široko govori in da v svojih spominih pripoveduje toliko eksplozivnih podrobnosti, je to- rej brez vrednosti.«

In kdo je Jermilov?

Eden izmed najstarejših so- vjetskih kritikov. Svoj čas se je odlikoval po svojih napadih na Majakovskega in na druge so- vjetske pesnike.

Napad Jermilova na Erenbur- ga je presenetil vse; toliko bolj, ker je bilo jasno, da Jermilov ne zameri Erenburgu to, »da je molčal, ko je bil v Kremlju še Stalin, marveč to, da »govori danes«. Tuji opazovalci v Mo- skvi so se nagibali k oceni, da Jermilov sploh ni hotel napasti Erenburga, marveč posredno preko njega samega Hruščova, ker je šel predalč v objavljaju »stalinističnih podrobnosti«. Proti tej domnevi pa govori to, da je konservativni književnik objavil svojo filipiko v listu, ki ga ima trdno v rokah premierov zet Adžubej.

(IL GIORNO)

Privatna idila v Palazzo Vecchio (Firence). Direktor moskovskih »Izvestij« Aleksej Adžubej s soprogo Rado; na njeni levi sovjetski veleposlanik v Rimu, desno od Adžubeja florentinski župan La Pira, ki je bil pred dobrim letom gost premiera Hruščova v Kremlju

Možnost, ki letos ne bo izkoriščena

ZIMA SE UMIKA POMLADI, KI SMO JO LETOS TAKO DOLGO ČAKALI. NA VRATA TRKA NOVA TURISTIČNA SEZONA.

KAKŠNA BO?

STROKOVNJAKI NAPOVEDUJEJO LE NAJBOLJŠE. ŠE VEČ TURISTOV, ŠE VEČ NOČNIN, ŠE VEČ ZABAVE IN VEČ DEVIZ.

— ČE SMO LANI IZTRŽILI OD TURISTIČNE DEJAVNOSTI ŠTIRIDESET MILIJONOV DOLARJEV, V LETOŠNJEM LETU NE BI SMELO PREDSTAVLJATI NOBENEGA PROBLEMA PETDESET MILIJONOV DOLARJEVI! — PRAVIJO TISTI, KI JIM JE TURIZEM VSAKDANJI KRUH.

Optimizma je dovolj, priprave so menda tudi take, kot se nobeno leto doslej. Gradimo nove objekte, število postelj se bo povečalo... Samo še vreme in — ni vprašanje! — da se pot, po kateri pritekajo k nam devize, ne bi v letošnjem letu še izboljšala.

Pa pustimo vnevar splošno-turistične probleme — o njih bomo lahko še pisali — in se zadržimo na uredbi, ki je odprla še nove neslutene možnosti za razvoj turizma pri nas.

Gre za »UREDBO O PRIDOBIVANJU PRAVIC NA STAVBAH, STANOVANJAH IN ZEMLJIŠČIH PO TUJH DRŽAVLJANIH IN TUJH PRAVNIH OSEBAH«, ki so jo sprejeli ustrezni državni organi zadnji dan pred Novim letom.

Uredba je pomenila deloma presenečenje, saj doslej nismo posvečali pozornosti temu problemu, čeprav so bile zadnja leta čedalje številnejše ponudbe potovalnih agencij, podjetij in drugih organizacij, da same uredijo posamezne turistične zmogljivosti, predvsem ob naši obali.

Uredba je bila seveda objavljena v Uradnem listu in pričakovati bi bilo, da bo že v letošnjem letu prišlo do določenih aranžmajev, do določenih pogodb s tujimi interesi.

Toda že takoj, na samem začetku, se je marsikaj zataknilo...

Ne dolgo tega so se zbrali vsi zainteresirani zastopniki na nekem sestanku v Beogradu, kjer so razpravljali o tem problemu.

• Ugotovili so najprej, da se kljub uredbi ne more nihče s tem ukvarjati, ne da bi zagrešil protizakonito dejanje. Kajti — nobeno podjetje ali turistična agencija, ki bi se lahko (ali pa želela) ukvarjati s tovrstno dejavnostjo — ni za take posle registrirana. Ni vpisana za te vrste poslov v zunanjetrgovinski register. Interesentov pa je nič koliko!

• Gradbena podjetja, ki so registrirana za gradnje v inženstvu, menijo, da so le ona poklicana, da bi gradila za tuje tudi pri nas. (Oporekajo jim to pravico drugi, ki trdijo, da naj ona grade v tujini, doma pa bo že kdo drug!)

• Nadalje: zastopniška podjetja inozemskih firm v naši državi menijo prav tako, da bi to ona najlaže opravila, saj bi med svojimi poslovnimi partnerji tako ali tako našla mnogo interesentov za te vrste gradenj.

• Seveda so interesi tudi turistične agencije, ki prav tako menijo, da so poklicane za tovrstno dejavnost.

• In slednjič: v državi obstajata tudi dva Zavoda za gostinsko opremo, ki menita, da bi bila ta dejavnost zanju kot nalašč...

Kot rečeno — za tovrstno dejavnost pa v Jugoslaviji še ni registrirano nobeno podjetje! Karkoli bi začeli, bi začeli nezakonito...

To je torej prvo — še nereseno vprašanje. Grugo pa je v tem:

• Kdo naj sklene pogodbo s tujim državljanom, ali s tujo pravno osebo o gradnji objektov ob naši turistični obali?

Uredba je nedvoumna: edini pooblaščenec za to je Zvezni sekretariat za trgovino in turizem!

tem, ali je to prav ali ni, ne bi razpravljali, čeprav so mnenja o tem dokaj enotna. Se najbolj prav bi bilo, če bi bile republike oziroma republiški organi pooblaščen za to. Saj bi bil to forum oziroma raven, ki bi popolnoma ustrezala in ki bi tudi jamčila, da ne bi prišlo do ekscesov.

Tudi sam postopek, kako bi tuji državljani ali tuja pravna oseba izpolnila svojo željo, se zdi, da je predolgotrajen.

• Če namreč upoštevamo, da je treba za dosego gradbenega dovoljenja pri nas DVAINSEDESET DNI, čeprav bi bilo potrebnih za vsako dovoljenje le ŠTIRINDVAJSET UR (te podatke so zbrali na sekretariatu za urbanizem LRS), potem je vprašanje, ali se bo tujec ali tuja pravna oseba odločila za to dolgotrajno proceduro? Če ne bomo poenostavili tega postopka, potem so kakršnakoli optimistična predvidevanja povsem nerealna.

Tujec lahko dobi pravico na lastnino posameznega zemljišča (ki ga lahko občine dajo le iz skladov splošnega ljudskega premoženja!) za dobo devetindevideset let.

• Toda takoj bi se začela njegova trnova pot: najprej bi moral dobiti soglasje občinskega ljudskega odbora tistega področja, kjer ima namen postaviti svoje letovišče. Potem bi

moral najti in se pogovarjati z nekim investitorjem (kdo naj bi to bil sploh še ni razčiščen). Šele ko bo vse to uredil, bo lahko vložil prošnjo z določenimi priporočili na zvezni sekretariat za trgovino in turizem, ki mu bo gradnjo odobril, ali pa odbil.

Ze samo ta pot, ne upoštevaje vseh drugih »malenkosti«, ki se bodo ob tem porajale, je brez dvoma tako dolgotrajna in zamudna, da prav lahko tujega interesenta povsem mine volja, da bi pri nas gradil kak turistični objekt.

x x x

Uredba je utemeljena in pravilna in bo — ko bo tudi vse drugo pravočasno urejeno — dosegla svoj namen: poživiti našo turistično dejavnost in doseči večji dotok deviznih sredstev.

Vendar se zdi, da je prišla prekmalu, ker pač nismo predhodno, ali pa vsaj istočasno uredili kopice drugih problemov.

Dobro vemo, da nimamo urbanističnega načrta za našo Jadransko obalo. Lokacije so še daleč od tega, da bi bile dodobra proučene; ni komunalnih naprav in še vrste drugih reči, ki bi lahko vplivale na uresničenje teh možnosti.

• Zato, kot izjavljajo turistični strokovnjaki, bo ta uredba, ki je vsekakor pomemben akt s področja našega turizma, ostala zaradi objektivnih okoliščin v letošnjem letu verjetno le na papirju. Njen pravi učinek lahko pričakujemo šele, ko bomo uredili tudi mnoga druga vprašanja, ki so z njo povezana.

Prvi interesi že trkajo na naša »turistična vrata« — ustrezne organizacije pa jim zaenkrat ne morejo dati drugega odgovora, kot skomig z rameni...

IZTOK AUSEC

Slika zgoraj: Pogled na Bakar

SLABOSTI NA FILMSKEM TRAKU

BREZ MILIJARD JE MOČ POVEČATI DELOVNO STORILNOST

Odkar sem novinar, sem napisal mnogo člankov o delovni storilnosti. Omenjal sem napake, omenjal uspehe v posameznih podjetjih in gospodarskih organizacijah in prepričan sem bil, da so v naših podjetjih stvari že tako daleč, da je le malokje moč še kaj izboljšati. Razen tega so mi tudi mnogi najodgovornejši ljudje v podjetjih dostikrat zatrjevali, da v njihovih podjetjih ni mogoče več ničesar storiti, da bi povečali proizvodnjo, da bi povečali delovno storilnost, ker so planske naloge že tako ali tako »prenapete«, da je pri njih delovni proces tako organiziran, da ni mogoče več ničesar ukreniti, kar bi pomagalo povečati proizvodnjo. V ta namen so stregli s podatki in pokazatelji... In na papirju je bilo vse dejansko tako. Bil sem prevečkrat prepričan, da se tu ali tam res ne da več ničesar ukreniti.

Ko pa sem mimu teden gledal enega izmed filmov, ki jih je posnel Zavod za produktivnost LRS (o realizaciji Lojzeta Jurca), sem bil sprva presenečen, kajti odprli so se mi posamezni vidiki glede delovne storilnosti pri nas. Slednjič pa sem potrdil prepričanje, da morebiti le ni vse tako svetlo in »do roba dogmatično«, kot sem sprva mislil.

• V podjetju MINERAL v Ljubljani izdelajo tisoč plošč teraca na dan. Ena sama delavka pa zaradi proizvodnega procesa, ki ni ravno najboljše organiziran (trudijo se, da bi ga izboljšali) dvigne dnevno — zaradi nenehnega prekladanja — okoli

STO ŠESTDESET TON! Teraco ploščo, preden »da skozi« ves proizvodni proces, osemkrat dvignejo in spet položijo na tla. Težko delo, ni kaj reči. Z malenkostnimi izboljšavami proizvodnega procesa pa bi bilo treba — brez milijardnih investicij — ploščo le trikrat dvigniti, kar pomeni: sto ton manj dviganja za delavko!

• Točarka za točilno mizo, kjerkoli še, naredi dnevno v osmih urah dvajset do trideset kilometrov, seveda, če ima steklenice za hrbtno in mora po sleherni kilci tja in nazaj. Če bi imela vse »pri roki« ali, kot temu pravijo strokovnjaki, v »predpoložaju«, bi bil njen osemurni napor mnogo manjši.

• Trije delavci v lesni industriji v Podpeču so do pred kratkim izdelali v osmih urah le štiri tisoč petsto obešalnikov. S krošnim strojem lastne izdelave pa jim zdaj uspeva izdelati v istem času več kot osemnajst tisoč kosov. Preprost stroj, velika delovna storilnost!

• Izurjena šivilja lahko v osmih urah izdelata štiri srajce. Ko so v tovarni »TOPER« v Celju uvedli tekoči trak in nekatere nove stroje, jih izdelajo v tem času osem na posamezno delavko. Toda novi stroj sredi tekočega traka je povzročil druge nesrečnosti: neke se je blago koplilo, neke ga je bilo premalo, ker tudi vse delavke niso enako hitre in urne. Z malenkostno premestitvijo so uspeli tako, da zdaj na tekočem »traku« izdelajo dvajset srajc v osmih urah na posamezno delavko.

In tako dalje in tako naprej... To so kadi, fragmenti, seveda le nekateri iz filma, ki smo si ga ogledali. Njegov naslov: »VEČ IZDELKOV Z MANJ NAPOROM«.

Film nima kalih filmsko-obrtniških pretenzij, čeprav je dobro posnet. Je predvsem »agitka« in prijetno odkritje za sielhernega, ki si ga ogleda. Odprije se mu namreč oči od tem, da lahko ugotovlja tudi v lastnem podjetju, da je še veliko reči narobe in da je veliko stvari, ki bi se jih dalo s ma-

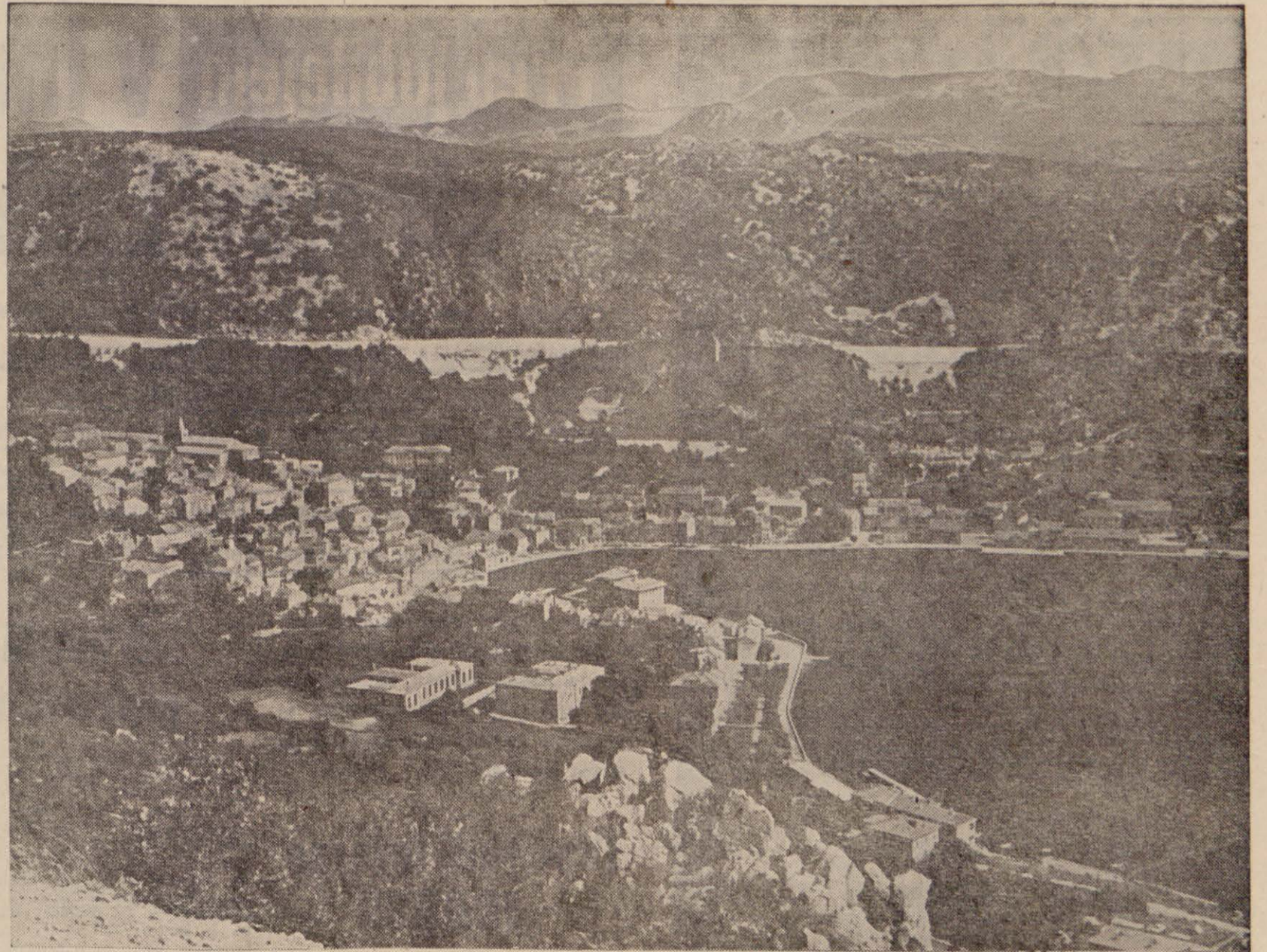
Ali je res potrebno na tako primitiven način? Se res ne da z malenkostnimi investicijami to drugače urediti? Potrebno bi bilo manj napora, delovna storilnost pa bi bila brez dvoma večja...

lo dobre volje in brez investicij odpraviti. In o tem — da se proizvajalec zamisli ob njem, je tudi njegova najpomembnejša dobra lastnost. Zal pa v podjetjih še niso dojeli koristi, ki jih lahko taki filmi nudijo proizvajalcem pri njihovih naporih za povečanje delovne storilnosti.

Zavod LRS za delovno storilnost se je lotil prav »po partizanski« proizvodnje tovrstnih filmov in jih je v dveh letih s skromnimi sredstvi izdelal že devet. Imajo pa namen izdelati še okoli dvajset podobnih filmov, ki naj bi zlasti mladino seznanjali s poklici, ki so se danes precej spremenili glede na nove tehnološke in proizvodne pogoje. Še vedno namreč obstaja prepričanje, da imamo med poklici le čevljarja, frizerja, mehanika in morebiti še kak drug poklic. V sedanjih delitvah dela, o povečanju delovni storilnosti v podjetjih pa se odpravijo tudi posamezni poklici, bolj specializirani in bolj »kompleksni«. In če bo zavod v tej smeri nadaljeval svojo filmsko proizvodnjo — ki je po svetu v razvitejših državah že daleč daleč naprej — bo opravi veliko in nujno potrebno pionirsko delo.

Zato bi ne bilo napak, če bi v novo ustanovljenem filmskem skladu predvideli tudi nekaj denarja za te vrste strokovnih filmov, za filmsko vzrast, ki je pri nas še v povojih, je pa potrebna.

I. A.

šoferjem na pot

Usodna prikolica

Čl. 21 Uredbe o prometu na javnih cestah med drugim pravi: ...prevoz ljudi na prikolicah ni dovoljen. Tega hrčaka ni vedel zasebni avtomobilist Janar Oblak iz Logatec, čeprav je šofer-imater že več let. Sicer se ne bi dogodili odvklaji takole:

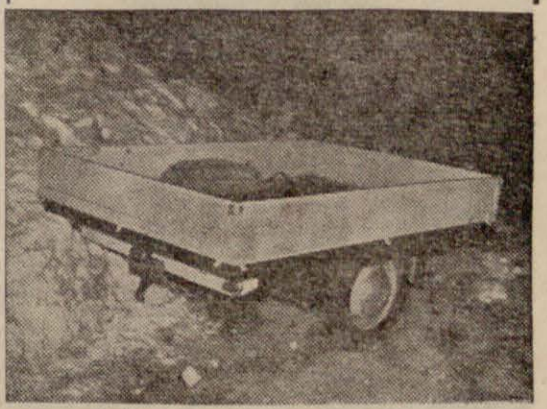
Konec prejšnjega meseca je mizar Nagode prosl avtomobilista Oblaka, da bi mu zapeljal nekaj kosov pohištva v Ljubljano. Oblak je na svoj fičo pripel majhno enosono prikolico, naložil pohištvo, mizarja in njegovega sina in vse skupaj zapeljal v Ljubljano. Nazaj gredo, bilo je okrog osme ure zvečer, so se ustavili pred Vrhniko v gostilni SAP, kjer so se zadržali več kot dve uri. Uradno so spili trikrat po pol litra vina, v resnici pa najbrž več. Potem so se odpravili naprej proti Logatcu in se spet ustavili. Tokrat pred gostilno Toljazi, kjer niso več stregli in so gostilno že zapirali. Ko so vsi trije prišli iz gostilne, je bilo okrog fička nekaj ljudi, na majhni prikolicci pa so sedeli trije neznanci.

— Kam peljete? — so vprašali. — V Gornji Logatec, — je odvrnil Oblak. Kaj so se potem menili, bo raziskovalo sodišče, kajti od tu dalje trdi vsak svoje. Oblak in mizarjev sin pravita, da nista neznanec dovolila, da bi se peljali na prikolico. Oblak trdi, da so vsi trije na njegov ukaz »dol« zapustili prikolicco, potem pa je počasi spjel z mesta in s 40 kilometri na uro peljal proti Gornjemu Logatcu. Na ovinku mu je sopotnik izmenada dejal: — Eden je na prikolicci. — Pri gostilni Lasan bomo ustavili.

Sopotnik se je znova ozrl nazaj in v trenutku, ko so pripeljali pod javno cestno razsvetlavo, je videl, da je neznanec omahnil s prikolicco in padel na cesto. To je povedal šoferju, ki pa je vozil še kar naprej in ustavil šele na dvorišču gostilne Lasan.

Ko je prišel zdravnik in komisija prometne milice, je bil potnik s prikolicco že mrtav. Ugotovili so, da je bil ponesrečen Karol Hodnik, kmetovalec iz Doljega Logatec.

Druga dva potnika, ki sta se zgubila v noč, so našli naslednji dan. Izjavila sta, da je Oblak vedel, da pelje na prikolicci ljudi, saj jih je celo slišal. Vsekakor do nesreče ne bi prišlo, če ne bi bila posredij pljača.

ogledalo

In ko je naš reporter zakoračil ob osmi uri na ljubljanske ulice, tedaj je živo srebro v barometru obstalo na nedeljski najnižji točki, na — 11 stopinjah.

(Ljubljanski dnevnik 4. marca — »Predpredsednja nedelja do pomladit«)

Na vrh stebra se vzpenjajo le čistili 18 metrov visokega Nelsonovega kipa, ki je postavljen na vrh tega stebra na Trafalgar Squaru. (Nedeljski dnevnik 8. marca — »Težavno čiščenje Nelsonovega kipa na slikovni strani«)

Samo dve drobni tehnični pripombi, ki utegneta še kdaj koristiti: temperature nam barometer noče kazati, zato jo merimo s termometrom. Nelsonov kip na 44 metrov visokem stebra v Londonu pa je visok 6 metrov, ker meri po angleško 20 čevljev. Foot (čevlji) je 30,5 cm in seveda ni to isto kot yard (91,5 cm).

• Po napisih na zidovih so cariniki upotovali, da se je tihotapka ladja oskrbela s tovarom v zahodnonemškem pristanišču Wilhelm Schaven. (TT 5. marca — »V tekmi s časoma«)

To čudno zahodnonemško pristanišče se piše malo drugače: Wilhelmshaven.

KERIM AGA KAN — Sin znanega pokojnega bogataša iz Pakistana je bil najuspešnejši v angleškem zastopstvu na tekmovalni v Kranjski piri.

(Delo 4. marca — podpis pod sliko na zadnji strani)

Kot sin starega Age kana bi bil Karim že malo v letih za smučarska prvenstva; zato je njegov vnuk.

• Med ostalimi vlogami velja omeniti krenctje v filmih: Manhattanke zgodbe (pri nas poznan pod naslovom Sest usod), Canterburyjski duh, Upor na ladji Caine, Slavovok zmaguje...

(Elekran, februar 1963 — »Charles Laughton«)

Kar se uporov na ladjah tice, je pokoljni Laughton mojstrsko zaigral v upor na ladji Bounty, upora na ladji Caine pa se ni udeležil.

• Ivan Kos je na Dunaju dovršil zasebno trgovsko šolo, toda po kratkem službovanju kot knjigovodja v velikem podjetju na Dunaju je konec leta 1963 odšel v Petrograd. — Bil je Jurčičev sošolec in iz znane narodne rodbine ljubljanske... (Delo 23. februarja — »Ivan Kos v Sovjetski zvezi«)

Tako spoznamo, da je bila Sovjetska zveza ustanovljena že dolgo pred koncem 19. stoletja. Celo Jurčičevi sošolci so jo že lahko obiskovali.

Pred jubilejem v industriji obdelovalnih strojev Ljubljana-Moste „INDOS“

V LJUBLJANI, V INDUSTRIJSKIH MOSTAH JE V RAZMEROMA KRATKEM ČASOVNEM RAZDOBJU ZRASLA TOVARNA INDOS – INDUSTRIJA OBDELOVALNIH STROJEV, TOVARNA, KI IZDELUJE RAZNOVRSTNE STISKALNICE IN SREDSTVA ZA MECHANIZACIJO NOTRANJEGA TRANSPORTA, VILICARJE. S SVOJIMI IZDELKI UTIRA MECHANIZACIJO IN AVTOMATIZACIJO POT V NAŠA PODJETJA. S SVOJIMI PROIZVODI PRIHRANI SKUPNOSTI DRAGOCENA DEVIZNA SREDSTVA, SAJ SMO MORALI VSE TE STROJE – PREDEN JIH JE ZAČEL PROIZVADJATI INDOS, KUPOVATI V TUJINI

Čeprav se Indos pripravlja na praznovanje 15-letnice svojega obstoja, moramo uvodoma napisati, da je šele po več letih začel proizvajati stroje, ki jih danes izdeluje in ki so že utrdili sloves tovarne.

Proizvodi tovarne „INDOS“

Stiskalnice:

INDOS proizvaja ekscentrske stiskalnice z močjo 30 ton, ki jih uporabljajo v kovinsko predelovalni industriji in v industriji kovinskih izdelkov predvsem za stancanje. Letos pa bo INDOS začel proizvajati tudi nagibne ekscentrske stiskalnice z močjo 40 in 63 ton, ki so posebno potrebne naši industriji kovinske embalaže. Obstaja tudi možnost proizvodnje tovrstnih stiskalnic z manjšim in večjim pritiskom. Tako bo INDOS na zahtevo tržišča proizvajal te stiskalnice tudi z močjo 16, 25 in 100 ton pritiska.

Razen ekscentrskih stiskalnic proizvaja INDOS tudi hidravlične z močjo do 150 ton. Te stiskalnice so prirejene predvsem za predelavo duroplastičnih mas. Uporabljajo pa jih lahko tudi keramična industrija in kovinsko predelovalna industrija. Z majhno preureditvijo pa je stiskalnica popolnoma primerna tudi za predelavo legur v praškastem stanju. To je namreč nov način izdelovanja posameznih delov, ki jih potrebuje motorna in avtomobilska industrija, industrija kovinskih izdelkov in še mnoge druge predelovalne industrije. Tako predelujejo sintetrane tvarine v kalupih pod visokim pritiskom že industrijsko najrazvitejše države in tak sistem uvajajo mnoge tovarne širom po svetu. Tako predelovanje prihrani veliko časa in sredstev, zmanjšuje kompleksnost določenih proizvodnih procesov itd. Praktično gledano je stvar taka: kot primer vzemimo izdelavo zobatega kolesa. Le-ta se sestoji iz priprave materiala, predhodnega oblikovanja s stiskanjem, izrezovanja osnovne oblike, zobčanja, brušenja in še bolj ali manj številnih vmesnih del.

Hidravlična stiskalnica pa v kalup vloženo leguro v prahu spremeni v visokim pritiskom v dokončen izdelek, ki pa le včasih zahteva manjšo dokončno obdelavo (glede na zahtevano preciznost). Razlika je torej očitna in pri tem moramo ugotoviti še naslednje: pri prvem, klasičnem načinu izdelave določenega izdelka je treba računati tudi z odpadki, pri drugem pa odpadka praktično ni. Tudi sam izdelek je moč v primeru, da ni pravilno izdelan, ponovno spremeniti v surovino, se pravi v prah in ga znova uporabiti v ponovnem postopku.

Vilicarji:

Uporabljajo jih za mehanizacijo v notranjem transportu in jih prav tako proizvaja tovarna INDOS. Glede na pogonsko silo in zmogljivost proizvaja INDOS dve vrsti vilicarjev. Prvi, na baterijski pogon, imajo zmogljivost od 600 do 1500 kg nosilnosti, drugi pa imajo Dieslov motor in zmogljivost od 1500 do 2500 kg. INDOS proizvaja te tipe vilicarjev: električni tipa VE 600, VE 1000 in VE 1500, na dieselski pogon pa tipa VD 1500 in VD 2500. Številka poleg oznake pomeni nosilnost vilicarja. INDOS proizvaja tudi ročne vilicarje nosilnosti 1000 kg, ki služijo kot dopolnilo baterijskim ali dieselskim vilicarjem. Predvsem velja omeniti vilicar tipa VE 1000, ki ga je INDOS tako kot vse druge stroje skonstruiral v lastnem konstrukcijskem biroju in je namenjen predvsem za transport bremen na železniških tovornih postajah. Posebna izvedba teleskopa pa omogoča tudi delo v vagonih in pa razmeroma nizkih skladiščih.

Vse te vilicarje uporabljajo za transport v skladiščih in med skladišči, na prostornih skladiščnih dvoriščih, pa znotraj tovarniških objektov, v pristaniščih, letališčih itd., saj je njihova uporabnost vsestranska. Vozilo tovor dvigne, prepelje na določeno mesto in ga iztovori. Z raznimi priključki pa vozilo prilagodimo bremenu ali tovoru oziroma načinu protizvodnega procesa. Tako npr.: s posebno košaro priredimo vozilo za transport sipkih materialov (peska, premoga itd.), poseben nastavek lahko pripomore v transportu zabojev, opeke itd., spet druga naprava s kljuko pa spremeni vilicar v majhen prevoznik žerjav. Končno bi omenili samo še pomen obeh vrst pogona pri vilicarjih. Baterijski vilicar je zelo primeren v prostorih, kjer bi na primer na določene vrste blaga vonj izpušnih plinov Dieslovskega motorja slabo vplival; v skladiščih z lahko vnetljivimi snovmi, kot npr. v skladiščih bombaža. Vilicar na dieselski pogon pa je primernejši za večje prostore in za transport med posameznimi oddelki. Pri tem pa dodatni filter preprečuje, da bi uhajale iskre, in zmanjšuje količino škodljivih izpušnih plinov.

Vilicarji so torej najsodobnejše sredstvo za notranji transport in omogočajo velik prihranek v času. In ker je notranji transport del proizvodnega procesa, vozilo uspešno vpliva na zmanjšanje proizvodnih stroškov. To je posebno važno v tistih podjetjih, kjer odpade na notranji transport do 40 % vsega časa, ki je sicer potreben za izdelavo določenih proizvodov.

O lanski proizvodnji

INDOS proizvaja izdelke v svojem centralnem obratu v Mostah, ima pa še livarski obrat v Sentvidu nad Ljubljano. Asortiment artiklov se lani bistveno ni spremenil, spremembe gredo le na račun izpopolnitve posameznih tipov strojev. To pa je pomembnejše, kot se zdi. Vsaka tovarna strojev mora pri izdelavi svojih proizvodov upoštevati predvsem zahteve procesov, ki so jim stroji namenjeni, in pa dosežke sodobne tehnike. To si tovarna INDOS vseskozi prizadeva, proizvodni načrt pa je presegla, in sicer pri obdelovalnih strojih: stiskalnica za 5,5 %, pri transportnih strojih (vilicarjih) pa za 7 %. Po vrednosti fakturirane realizacije so letni načrti presegli za 7,2 %. Vrednost proizvodnje na enega člana kolektiva znaša 5 milijonov dinarjev. Ob tem velja pripomniti, da je bruto proizvodnja v tovarni INDOS iz leta v leto večja, vendar ne na račun povečevanja delovne sile, temveč zaradi dobro urejenega delovnega procesa, organizirane kooperacije in vlaganja izdatnih investicijskih sredstev v strojne naprave. Primerjava uspeha iz nekaj zadnjih let je naslednja:

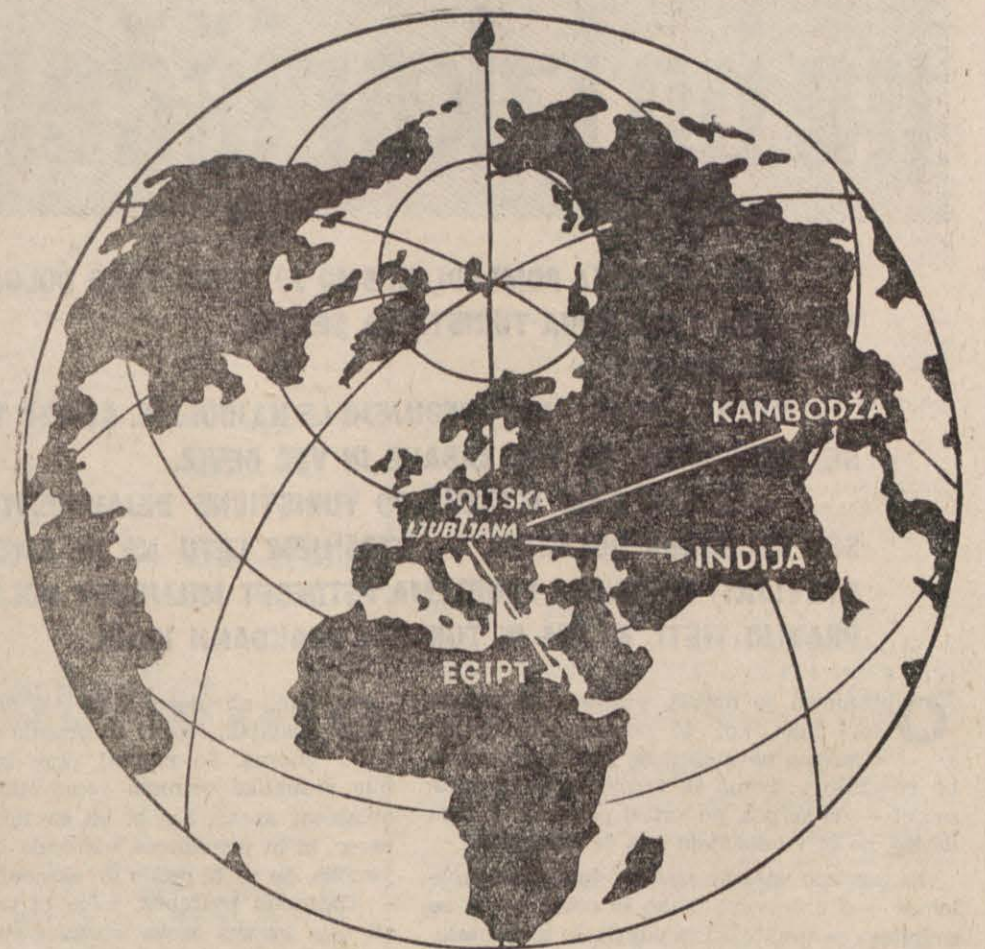
leto	število zaposlenih	bruto proizvodnja
1955	118	195 milijonov
1959	176	483 milijonov
1962	210	1050 milijonov

Vrednost proizvodnih, osnovnih sredstev je danes komaj 67 milijonov dinarjev, medtem ko je bila njihova nabavna vrednost 172 milijonov dinarjev. Če primerjamo lanskeletno vrednost proizvodnje tovarne INDOS s sedanjo vrednostjo osnovnih sredstev, ugotovimo, da je bila vrednost proizvodnje kar šestnajstkrat večja od današnje vrednosti osnovnih sredstev, ki dosega komaj tretjino nabavne vrednosti. Zato je upravičena tudi zahteva po rekonstrukciji, saj so osnovna sredstva že za 60 % izrabljena in temu primerno zastarela. Z lani je podjetje investiralo v strojne naprave veliko sredstev, letos pa se je odločilo za nove investicije, predvsem v strojno opremo, za kar je predvidenih sredstev za 40 milijonov dinarjev. Med drugim je v načrtu zgraditev skladiščnih prostorov, kjer bosta tudi prevzemni in odpremi oddelki. Pridobljenih bo približno 200 kvadratnih metrov delovnih površin za dosedanje skladišče, ki je zasilo v glavni proizvodni hali.

Za nemoteno izpolnjevanje proizvodnih nalog tovarne INDOS pa je odločilnega pomena kooperacija z večjim številom naših priznanih podjetij, med katerimi so ITM Rakovica, TAM Maribor, PPT Trstenik, LITO-STROJ Ljubljana in druga, ki vsa zalagajo INDOS s svojimi standardnimi izdelki.

S svojimi izdelki INDOS oskrbuje domači trg, industrijo, trgovino, podjetja za promet in transport, precej pa tudi izvažajo. Dober odjemalec stiskalnic je Egipt, transportnih sredstev pa največ kupi Poljska, potem pa še Egipt, Indija in Kambodža. Na osnovi goznanj, ki že potekajo, lahko pričakujemo, da bo INDOS krog svojih tujih odjemalcev še razširil.

S svojimi izdelki INDOS oskrbuje domači trg, industrijo, trgovino, podjetja za promet in transport, precej pa tudi izvažajo. Dober odjemalec stiskalnic je Egipt, transportnih sredstev pa največ kupi Poljska, potem pa še Egipt, Indija in Kambodža. Na osnovi goznanj, ki že potekajo, lahko pričakujemo, da bo INDOS krog svojih tujih odjemalcev še razširil.

INDOS

Proizvodnja v prihodnje

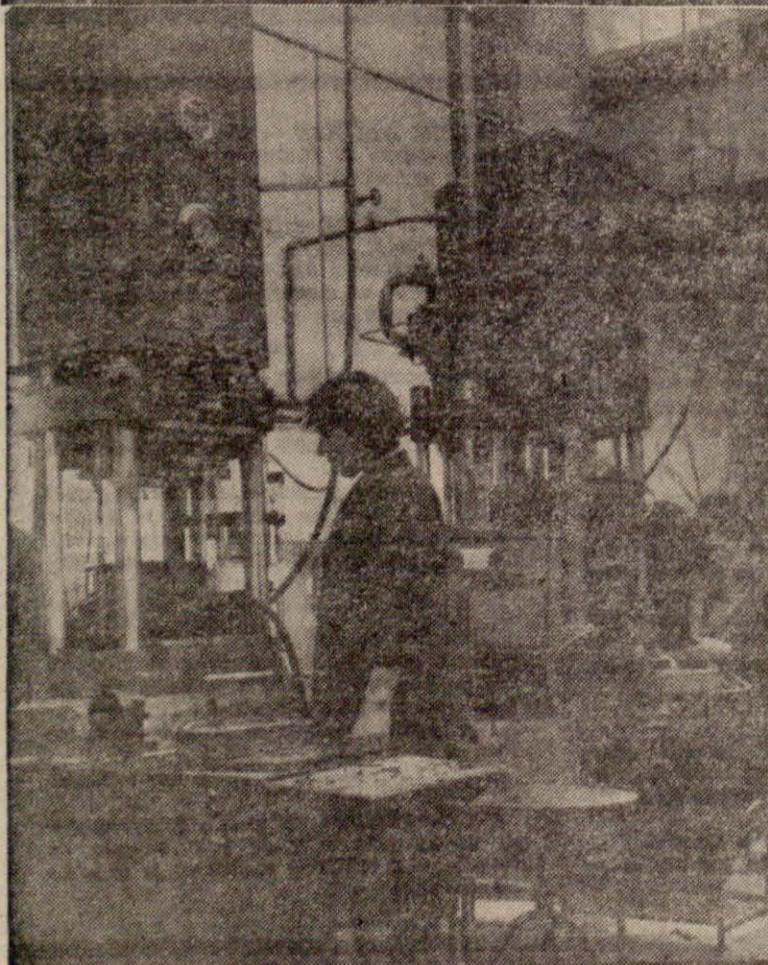
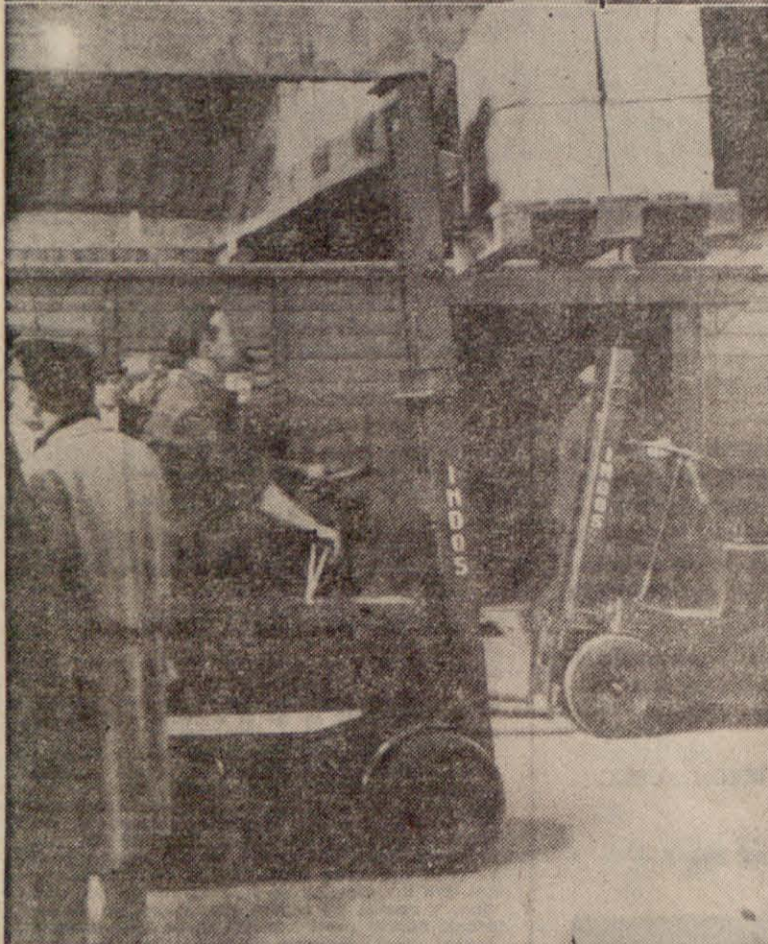
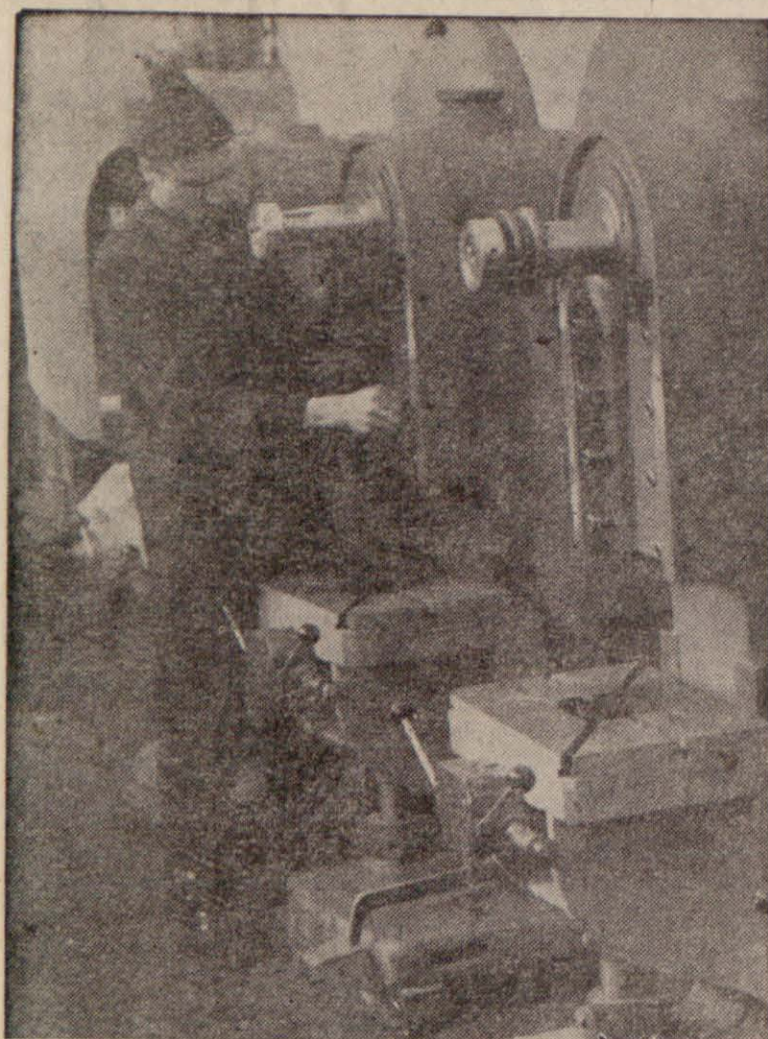
Podjetje INDOS bo že v izselitvijo skladišča razširilo prostor za proizvodnjo. Z novimi stroji bo povečalo zmogljivost obratovanja in proizvodnje, z novimi kapacitetami bo ne le obdržalo sistem kooperacije, pač pa ga bo še razširilo. Načrt za letošnje proizvodnje obdelovalnih strojev in transportnih vozil bo predvidoma za 10 % večji od lanskega. V podjetju pa že pripravljajo plan perspektivnega razvoja podjetja in njegove dejavnosti za razdobje 1963–1965–1970. INDOS bo obdržal svojo osnovno dejavnost in proizvajal izdelke, ki smo jih že omenili, jih še izpopolnjeval in za njihovo večjo popolnost sodeloval s projektivnimi inštituti, z uporabniki strojev itd. Uvedel pa bo še proizvodnjo podobnih strojev in pa proizvodnjo hidravličnih elementov za potrebe avtomatizacije. Stroji, ki jih bo podjetje izdelovalo po tej perspektivi, bodo že sposobni za avtomatizirano proizvodnjo, kar tržišče tudi zahteva, upoštevaje racionalnejšo proizvodnjo, ki ji bodo namenjeni. To velja posebno za stiskalnice oz. obdelovalne stroje. Podjetje bo vneslo v svoj perspektivni program tudi proizvodnjo novih tipov vilicarjev in na tem področju razširil asortiment. Prav pri izbiri svojih strojev je podjetje INDOS odvisno od dobav posameznih sestavnih delov. Letih za sedaj pri nas še ne izdelujemo, zato se podjetje povezuje s proizvajalci, ki so se namenili, da jih bodo začeli proizvajati. Upravičeno pa je vprašanje, čemu dajati zanje dragocene devize. Ze samo hidravlični elementi pomenijo bistveni sestavni del za avtomatizacijo. Res da visokotlačne hidravlične elemente potrebuje predvsem INDOS, potrebujejo pa jih še druga industrijska podjetja in

tudi v tej smeri je potrebno napraviti korak naprej. Prav tako je z drugimi sestavnimi deli, vzemimo enopolna odmična stikala za visoke toke, ki jih potrebujejo za vilicarje pa tudi v kakoli drugi industriji, posebno zmogljive gume za transportna vozila itd.

Beseda o avtomatizaciji

Pri stiskalnicah je pomembno vnašanje elektrone kot elementa za avtomatizacijo, ki si jo še vedno predstavljamo, žal, nekoliko nejasno ali jo sprejemamo z določenimi pomisleki. Drugod pa so že preizkusili njene dobre strani. Vzemimo primer Indosove stiskalnice s programatorjem, ki so ga konstruirali v ljubljanskem Zavodu za avtomatizacijo, izdelali pa v »Iskri«. Te stiskalnice zahtevajo manj delovnih moči, saj jih lahko kar pet upravlja en sam delavec. To je samo primer s področja avtomatizacije, ki daje večjo dinamiko sodobnemu delovnemu poteku, poenostavlja delo, zmanjšuje proizvodne stroške, odpravlja ozka grla itd. Hkrati pa je dokaz naše zmogljivosti, ki je iz dneva v dan večja, saj tako in podobno sodelovanje raznih podjetij prispeva k še večjim prihrankom deviznih sredstev.

Neizpodbitno je, da naletimo pri slehernem delu na določene težave. Prepričani smo, da jih ima tudi INDOS, bodisi zaradi premajhnih prostorov, bodisi zaradi slabega dovoza k novemu železniškemu transportnemu kolodvoru, ali pri dobavnih rokih, kvaliteti in cenah sestavnih delov, ki jim jih dobavljajo kooperanti. Vendar proizvodnja teče in lahko upamo na izboljšanje. Drži pa, da imajo obrati tovarne INDOS primerno lego in vse pogoje za razširitev. Kolektiv je dokazal, da se zaveda svojih velikih nalog in bo lahko svoj praznik – petnajsto obletnico obstoja podjetja – praznoval s prijetno zavestjo o opravljenem delu.

NEVARNE PRODUCENTSKE IGRE

Beograd, marca

Združeno podjetje »Avala-filme« (prvotno »Beograd-filme«) bo med domačimi producenti po kvantiteti proizvodnje na prvem mestu v letu 1963. Od takrat, ko so se lani združila prejšnja filmska podjetja »Avala«, »UFUS«, »Slavija« in tehnična baza »Košutnjak«, je novo podjetje posnelo, snemalo ali pripravilo 11 igranih filmov v lastni produkciji ali kot koprodukcije s tujimi družbami. Ta obsežni in pomembni načrt pa ima tudi svojo drugo, senčnato plat. To so koprodukcije.

»DOLGE LADJE« ZA 4 MILIJONE DOLARJEV

Pričakujejo, da bodo sredi marca začeli snemati film »Dolge ladje«, pravzaprav koprodukcijo med »Avalo« in londonsko producersko hišo »Warwick«. To snemanje je imela v nacistu že prejšnja »Avala«, od katere ga je prevzelo tudi novo podjetje. Veliki spektakel bo govoril o Irabirih Vikingih, snemali pa ga bodo na več krajih ob Jadranski obali. Skupnih stroškov za film bo za štiri milijone dolarjev ali tri milijarde dinarjev. »Avala« bo kot enakovredni partner prispevala polovico potrebne vsote, toliko pa stane deset ali še več naših domačih filmov.

Res da pričakujejo od »Dolgih ladij« velike zasluge, tem prej, ker je distribucijo prevzela ena najboljših svetovnih distribucijskih družb ameriška »Columbia - Pictures«. Kljub temu pa ni mogoče predvideti, kakšen bo dejanski uspeh filma in ali se bo sploh splačalo ta veliki načrt.

Vemo pa naslednje: Doslej sta bila na to temo posneta dva velika filma, v enem izmed njih, »Vikingi«, nastopa v glavni vlogi Kirk Douglas, posnel pa ga je znani snemalec Jack Cardiff. Vedo tudi povedati, da s scenarijem »Dolgih ladij« nekaj ni v redu, da se okoli njega plete nekaj nejasnega. Za lani spomlad so na tiskovni konferenci v prostorih »Avala« izjavili beograjskim novinarjem, da bo »Dolge ladje« režiral znani ameriški igralec José Ferrer. Kmalu zatem je bilo objavljeno, da se je temu odrekal in da bo režijo prevzel Edward Dmytryk, nakar smo zvedeli, da je tudi on odpovedal. Angleška družba »Warwick« se je začela dogovarjati s predstavljenim snemalcem in režiserjem nekaj filmov Jackom Cardiffom, ki je po dolgotrajnih pogajanjih in predelavah scenarija - leta je bil že tako in tako večkrat popravljen - naposled sprejel režijo.

Slišalo se je, da bodo v glavnih vlogah nastopili nekateri znani filmski igralci, vendar je doslej zagotovljeno le to, da bo eno glavnih moških vlog igral Richard Widmark, medtem ko so eno glavnih ženskih vlog ponudili neki švedski igralci, ki je naša kinobiskovalci še niso imeli priložnosti videti na platnu.

V prid odločitve, da bodo posneli ta film, navajajo popularnost romana švedskega pisatelja Bengtssona, katerega delo je postalo predloga za film o Vikingih. Vprašamo se, če je to zadosti prepričljiv argument: spominimo se je jugoslovansko-italijanske koprodukcije »Dubrovnik«, posnete po Puskinovem delu; film, ki so ga kasneje preimenovali v »Maskevalce«, se je »maskeval« tudi jugoslovansko-ameriški partnerju (»Avala«) in danes ga rajši sploh ne omenjamo, ko da ne bi bil nikoli posnet.

Sicer pa imajo Jugoslovani nasploh dokaj slabe izkušnje s koprodukcijami. Od vseh takih filmov sta deloma uspela le dve: »Krvava pot« z Norvežani in jugoslovansko-sovjetska koprodukcija »Aleksa Dunde«. Zdi se nam, da je »Avala« z »Dolgiimi ladjami« zašla v zelo nevarno producersko igro, tem prej zato, ker so različni superproducenti že preplavili tržišče in je toliko težje računati na finančni uspeh tega filma in njegovo uveljavitev na tujem.

NAMESTO KOMEDIJE - NOVO PRESENEČENJE PUBLIKI

Direktor »Avala« Ratko Dražević je v odgovoru na neko vprašanje v zvezi z adaptacijo Nizovega »Dra« za film v razgovoru za »NIN«, objavljenem oktobra lani, dejal: »Vasko-mur je na voljo, da si misli, kar hoče! Kako odobravajoče je publika sprejela ta film! Kar zadeva nov zavr kriminalnih filmov, smo prepričani, da si jih publika želi, nam pa omo-golajo uspešno sodelovanje s tujimi družbami.«

Za »publiko« so že posneli dva napeta »koproducijska« filma: »Otok« v režiji Joca Zivanovića in »Afera Tiziana« v režiji Radoša Novakovića. Reklamne fotografije za prvi film, razstavljene v propa-gandnih izložbah »Avala« v Beogradu, so kazale zahodnono-bi-objektiv. V filmu igra mlada dekle, ki naj bi na prigovarjanje neke starejše ženske pripeljala njenega sina intelektualca s samotnega, pustega otoka, kamor je pobegnil iz civilizacije ga sveta. V nekaterih prizorih je Elke nastopila tudi brez tišče pomanjkljive oblike. Mar so scenarist, režiser in producent menili, da je to edino, s čimer lahko dekle »pregovori« mladega ubežnika?

Nekaj podobnega bi lahko povedali za drugi omenjeni film, Mariborčanka Manja Golc, ki nastopa v tem na pol italijanskem filmu »Afera Tiziana«, pozira pred kamero na dubrovniških plažah, za finale prikazovanja njenih telesnih oblik pa izvede v baru točko stripseasa; in vsak novinar lahko ta prizor dobi pri »Avali« kot propagandni material. V reklamni izložbi na Terazijah se kosati ta fotografija in nekaj podobnih, ki naj jih občudujejo desetine ljubiteljev »umetniških« filmov.

Tonske kopije obeh filmov bodo kmalu nared. Zdalj je na vrsti se odločitev Zvezne komisije za pregled filmov.

Tovaris Ratko Dražević je avgusta v »Politiki« v daljšem članku pisal o potrebah združevanja v kinematografiji, kjer je med drugim dejal:

»Med razlogi, ki so privedli do združitve, moramo omeniti, da je decentralizacija fonda za pomoč domači kinematografiji bila prav tako eden izmed ekonomskih činiteljev pri združevanju proizvodnje. Če bi se naprej obstajalo več podjetij, kot je bilo to pri skupnem fondu, bi v srbski filmski industriji nastal kaos. Nihče v blistu ne bi vedel, koliko finančnih sredstev mu je na voljo, tako da bi vsa tri beo-grajska podjetja za proizvodnjo dolgotrajnih filmov delala po lastnih proizvodnih načrtih, neodvisno drugo od drugega. Potem seveda ne bi bilo mogoče načrtno planiranje filmske proizvodnje: sicer pa je prav zaradi nekoordiniranosti imela filmska industrija v letu 1961 primanjkljaja za več kot mili-jardo dinarjev.«

Tako stališče je sprejemljivo in realno. Toda ali ni tu spet nekoliko ribarjenja v kalnem, mar spet ne ponavljajo isti napaki pri načrtu, ko snemajo take filme, kot »Dolge ladje«, »Otok« in »Afera Tiziana«? Mar take producerske nevarne igre ne bodo zopet povzročile izgube v filmski indu-striji, za katero bomo zvedeli, ko bodo čez leto ali dve znani obračuni?

R. KUZMANOVSKI

Razkošna plesna zabava je višek filma. Fabrizio (B. Lancaster) spozna, da plebejka (C. Cardinale) tudi po eleganci daleč prekaša vse aristokratije. Tako garibaldinci ne zmagujejo sa mo na barikadah...

Leopard s Sicilije

Polagoma se dani. V plesni dvorani palače Gangi v Palermu na Siciliji dajejo ostanki 2000 svetle še medo svetlobo. Čev-tice v vazah so že ovnele. Za hrbiti zadnjih gostov služabniki pospravljajo kozarce. In obraz Concette, mlade aristokratije iz Saline, se nenadoma postara, posivi in uvene.

S to mrtvaško simboliko, ki jasno kaže propad moči sicil-skih plemiških mogotcev, se konča novi italijanski film, o katerem pravi njegov produc-ent: »Nenavadni režiser se je drznil lotiti nenavadne knjige nenavadnega pisatelja.«

Režiser je Luchino Visconti, milanski plemič, ki je doslej zrežiral 29 gledaliških uprizori-tev, šest oper in osem filmov (med temi so »Rocco in njegovi bratje«). — Knjiga je roman »Leoparde«, eno najuspešnejših del sodobne svetovne književno-sti, bestseller, ki je v tridesetih letih dosegel rekordne nakla-de. — Pisatelj je Giuseppe To-masi di Lampedusa (1896—1957), ki je desetletja predsedel v svo-ji knjižnici in pripravil roman, ki ga je potem nekaj me-secev pred smrtjo napisal v enem samem zaletu in dosegel z njim svetovno slavo. Segel je nazaj v Garibaldijeve čase in si izbral za glavnega junaka osam-ljenega aristokrata Fabrizia, ki se otožno zabava ob propada-nju plemstva na Siciliji. Njegov mladi nečak pa se pridruži no-vemu redu in Fabrizio mu ne nasprotuje, ker čuti, da je nje-gov čas minil. Faze tega predra-janja slika Tomasi v značilnem sicilskem okolju iz tistega ča-sa z mojstrskim stilom, ob ka-terem se mora bralec spomniti na velike strani Flauberta, Stendhala, Th. Mannu.

Za filmski prikaz tega propa-danja visokega plemstva si je šel italijanski producerski družbe Titanus izbral režiserja Luchina Viscontija, ki je sicer plemiškega porekla, vendar po političnem prepričanju mar-kstist. Ta se ni zadovoljil s tem, da bi prikazal le propad pono-snega plemstva, temveč je znal pri tem povzgliniti življenjsko moč kolektivnosti, svežino no-vih nastopajočih sil, kajti »bilo

bi nesmiselno, ko bi leoparda spodrinili šakali in hijene.« Oportunističnega Fabriziovega nečaka gleda kot prednika fašis-tičnih prisklednikov. Močnejše kot pisatelj, ki gleda vse z očmi plemiča, ki so mu tuji nižji ljudje, pa oblikuje režiser ravn-o življenje in upanje tega slo-ja, ki se polagoma dviga.

Kjer pa ne gre za popravlja-nje teksta zaradi naprednejšega svetovnega nazora, je Visconti izredno zvest literarni predlogi in je zaradi tega skrbel za čim-bolj realistično oblikovanje vsa-kega, še tako drobnega deta-lja. Tako je na primer zahteval, da so obnovili delo v tovarni porce-lana, ki jo je že desetletja po-krival prah, samo da je prišel do posebne vrste krožnikov, ki jih drugod ne morejo izdelovati. Pri pojedinah v filmu so rake iz plastične mase zamenjali z živimi. Uniforme Garibaldijevih »redesbrajnikov« so morali po Viscontijevi zahtevi 27-krat prebarvati, preden so dosegli po njegovem mnenju pravi ote-nek. Omaro za perilo so do vrha napolnili s srcajami, če-prav vzame grof iz nje samo eno, češ da se »v polno omaro seže čisto drugače kot v pra-zno«. Bife za snemanje scen na velikem plesu so morali 57-krat znova založiti s svežimi jedili (za vsak smemalni dan posebej). Ild. Glavni igralci — Burt Lan-caster, Claudia Cardinale in Alain Delon — so na Visconti-jevo zahtevo morali vstajati ob šestih jutraj in se takoj okopa-ti v morju, češ dan pa so morali nositi tančice, da so ohranili aristokratsko polta.

Ko pa so snemali prizore z več-dnevnega potovanja v žgoči sončni pripek, je režiser lastno-ročno poslal igralce s pra-hom, češ da se morajo zdelati na smrt utrujeni. Nekatere prizo-re so posneli tudi po dvajset-krat, izredno skrbno so bile iz-delane obleke (plesno obleko za Claudio Cardinale je delalo šest veštil 25 dni). Vsi stroški zna-šajo skupno približno šest mili-jard dinarjev, kolikor stane, na primer, tretjina celotne nemške letne filmske proizvodnje. Po-sebno dragi so bili prizori proti koncu filma. Za zadnjih dvajset

minut filmskega traku, na kate-rem je prikazana brez dvoma najdražja plesna zabava v zgo-dovini filma, je porabil Viscon-ti 57 snemalnih večerov, palačo z 218 sobami, približno tisoč tehničnih sodelavcev, 600 stati-fov, sedem grofov, 28 baronov in baronice, 30 frizerjev in 36 maskarjev.

V »Leopardu« sta se prvič srečala režiser Visconti in igra-lec Lancaster. Sprva je bil za vlogo Fabrizia naprosen neki

Rus, za katerega pa se je izka-zalo, da je prestar, potem so jo ponudili Laurenceu Olivieru, ki jo je odklonil, češ da je preveč zaseden. Lancaster se je na vlo-go pripravil zelo vestno, nekaj mesecev je študiral italijansko zgodovino in se poglabljal v ita-lijanske nacionalne in druge značilnosti. No, delo se mu je vsekakor splačalo, saj je dobil 750.000 dolarjev honorarja. Rav-no toliko stane njegova nova vila, ki si jo bo postavil, ker mu je prejšnja zgorela v veli-kem požaru v Hollywoodu no-vembra 1961...

In kje naj bo premiera »Leoparda«? Če se film toliko stane in če je v njem največja filmska plesna zabava vseh ča-sov, je pomislil producent, za-kaj ne bi bila krstna predstava v — milanski Scall!

Serija filmov o Sibiriji

Pred dobrim mesecem je bilo v Omsku v Sovjetski zvezi veliko posvetovanje filmskih delavcev Sibirije. Posvetovanja so se udeležili tudi številni režiserji in snemalci iz glavnih sovjetskih »filmskih mest«, ki so v Moskvi, Leningradu, Ode-si, Kijevu in Rigi.

Na posvetovanju so sklenili, da bodo v prihodnjih petih letih posneli okrog 30 celovečernih filmov, ki bodo sistema-tično prikazali odkrivanje, raziskovanje in graditev Sibirije. Sklenili so tudi, da bi filmi sploh ne bili dokumentarni, tem-več bi na podlagi nekaterih najpomembnejših epizod iz zgo-dovine te velike dežele, napisali umetniške scenarije in bi na njihovi osnovi posneli filme. Začeli bi seveda z Jermakom in njegovimi prvimi velikimi pohodi v še neznanu Sibirijo in kon-čali z intenzivnim naseljevanjem v sedanjih dobi.

V mnogočem bi se seveda naslonili na že napisane knji-ge, ki bi jih predelali v primerne scenarije. To velja predvsem za dela ruskih klasikov, ki so najbolje opisali n. pr. življenje pregnancev v Sibiriji. Posebno zanimivi bi bili filmi o iskanju zlata, o najdbah diamantov in dragih kamnov, o zlati mrzlici, o lovu na tigre, o Bajkalskem jezeru, o gradnji sibirskih žele-znic, o bojih z Japonci na Daljnem vzhodu in seveda o re-volucijskih letih, ko se je tudi v Sibiriji marsikaj zgodilo in spremenilo. Nedvomno bo v tem kompleksu dobila svoje me-sto tudi stalinska Sibirija, to je tista, v kateri so ljudje iz taborišč gradili velika mesta in gospodarska središča.

Serija filmov o Sibiriji je pravzaprav prvi načrtni poskus na svetu posneti filme na veliko zaključeno zgodovinsko temo, ustvariti ciklus, ki ima velike umetniške pretenzije.

filmi, ki jih gledamo

BILO JIH JE SEDEM

Angleški film v režiji Lesleya Normana po dramskem delu Williisa Halla; igrajo Richard Todd, Laurence Harvey; distribucija Kinema — Sarajevo.

Skoraj vsako uspešno odsko delo je tudi filmano. Zanimi-vo je, da odsko delo ponavadi ne izgubi svojega slovesa na platnu, mnogokrat pa celo preseže. Takrat za zapisejo, da to ni film; vse kvalitete gledališke dramaturgije odpišejo filmski realizaciji kot nezadostne ali pa celo škodljive. Kot da je to tako zelo pomembno. Sirok krog ljudi pa je spozna umetniško stvaritev, ki jim ima kaj povedati.

V delih, ki so prenesena z odrskih desk na filmsko platno, nosi dogajanje dialog, ki kleni že tako krepko dogajanje drame značajev, ki ne more biti razvlečena na mnoga zunanja prizorišča, ko hoče razrešiti notranji problem. Ni drugade ni s filmom Bilu jih je sedem. Narejen po uspešni drami, ki je vzbudila goreče razpravljanje, je prenesena na filmsko platno ostala drama značajev, adaptirana za film. Režiserjev pristop, njegov odnos, je izražen v kadriranju in premikih kamere in v zasledbi igralcev, ki aiso le nosilci dogajanja, ampak predvsem nosilci ideje, iz katere je zgra-jena zgodba o sedmih vojaki in enem ujetniku. Ustvarjalci hočejo dati gledalcu odgovor na žgoč etični problem današnjih dni.

Sedem angleških vojakov se je izgubilo neke v džungli. Hočejo se neopazno prebiti mimo sovražnikov do svojega poveljstva. Med potjo jim naključje pripelje v roke sovraž-nika. Ujamejo ga. V osemnem stiku spoznajo, da je sovraž-nik rumene polti tudi človek, mož, oče. Postavljeno se pred oči, a ni film; vse kvalitete gledališke dramaturgije odpišejo filmski realizaciji kot nezadostne ali pa celo škodljive. Kot da je to tako zelo pomembno. Sirok krog ljudi pa je spozna umetniško stvaritev, ki jim ima kaj povedati.

Kolo razvoja pa spremeni angleškega vojaka v sovraž-nika in ujetnika. Tisti, ki je bil od sedemice najbolj ne-srčen, poklekne kot uboga človeška para in prosí za razu-mevanje. Osveščenje je prišlo prepozno.

Od te sedemrice poznamo predvsem Richarda Todda in rezonerja in nosilca ideje Laurencea Harveya, ki iz filma v film siri svoj veliki opus filmskega igralca predstavljanja. Režiser Lesley Norman je zunanjo obliko prizorišča vzel iz znamenite dokumentarne angleške čole in uspel, čeprav so vsi igrali prizori posneti v ateljeju. Dogajanje pa je poudaril tako, da ob zgočem in aktualnem etičnem in družbenem pro-blemu ni nikdar prišel v opreko z obrambno pripravljenostjo angleškega vojaka.

Film Bilu jih je sedem kaže človeka v človeku.

VOJKO DULETIC

Sin Jennifer na poti k slavi

Zadnje čase je v Hollywoodu vedno več slišati o mladih, bolj ali manj nadarjenih in bolj ali manj uspešnih filmskih igralcih, katerih primki so sicer že zna-ni, vendar pa morajo njihova imena pridobiti vsaj nekaj sla-ve, da bodo s temi primki dobro zvenela. To so otroci slavnih igralcev, kot na primer Pat Wayne, naslednik slavnega Johna, Sean Flynn, ki stopa v pustolovski in ljubezenskih vlogah po poti svojega očeta, Frank Sinatra ml., ki se z ved-no lepšim uspehom poskuša

pred mikrofonom in TV kamera-mi liti. Zdalj se je pojavil spet nov filmski otrok, sin Jennifer Jones iz njenega prvega zakona z Robertom Walkerjem. Ob Kirku Douglasu igra Robert Walker ml. bojažljivega vojaka v pelku korejske vojne v filmu »The Hook« (Kavelj). Veliko Hollywoodčanov se še spominja Roberta kot dobro vzgojenega dečka, ki je z bratcem Micha-elfom in mamic Jennifer pogosto bil v filmskih studijih in je lahko ponosno posedal v očeto-vev naročju.

eksperimentalna TV kritika

DRSANJE, TURIZEM IN DOSTOJEVSKI

Pretekli teden je bil televizijski spored v znamenju drsanja. Na ledeni plošči im-pozantnega zimskega stadiona v Cortini d'Ampezo so se večer za večerom zvrstili številni drsalci in drsalke posamič ali v parih. Nič nimam zoper to nedvomno zani-mivo športno panogo, vendar sem se drsanja tolikanj nagledal, da se zdaj na vsakodnev-nem sprehodu po Tivoliju v velikem loku izognem drsalšču. Ljubljanski studio je prispeval k prenosu svetovnega prvenstva v drsanju komentatorko: našo trikratno dr-žavno prvačnico, ki je s svojim neobglednim napovedovanjem in številnimi spodrsijaji skrbela za zabavni del sporeda.

Turistična emisija iz Zagreba je doslej napravila našemu turizmu bore malo uslug. Dolgovezni intervjuji, dolgočasne filmske re-portaže, opremljene z nedomisljnim besed-ilni, ne bodo privabile domačih turistov; tuji turisti pa se na srečo odločajo za potovanje v Jugoslavijo, ne dr bi videli te turistične

oddaje, sicer bi se nemara v zadnjem hipu še premislili.

Romani Dostojevskega niso fotogenični. Navzlic silni dramatičnosti, s katero je na-bito sleherni poglavje, so malodane vse gle-dališče in filmske adaptacije Dostojevskega zgolj blede sence literarnih predlog. Osebe, ki so bile v romanih tako tmenitno psiholo-ško razčlenjene, se nam zdijo na odru ali filmskem platnu pretirane, neresnične; skrat-ka, karikature, ne pa živi ljudje. Televizijska adaptacija romana »Selo Stepančikovo in njegovi žitelji« je bila torej že vneprej zelo tvegano početje. Čeprav so se vsi sodelujoči od režiserja Mrnaka do igralcev izjemno potrudili, je bil končni rezultat vendarle samo okrnjeni Dostojevski, lupina brez je-dra, povzetek vsebine romana. Pohvaliti velja Mijo Aleksića, ki je v vlogi ruskega Tartuffa Foma Fomiča ustvaril tmenitno igralsko po-dobo, in Ljubo Tadića, idealnega interpreta psihološko zapletenih vlog.

ZARKO PETAN

LETOS »LANI V MARIENBADU«

Francoski film »Lani v Marienbadu«, režiserja Alaina Resnaisa in scenarista Alain Robbe-Grilleta, ki je lani vzbudil toliko pozornosti, razdvoji filmsko kritiko, mar-katerega gledalca pa pustil v zadregi, bo gotovo eden najzanimivejših tujih filmov (odkupiti smo jih 190), ki jih bomo videli v tem letu. Na fotografiji je Delphine Seyrig, sicer priznana gledališča in filmska igralka, ki je zaslovela po svetu prav s tem filmom.

AVTOMATIZIRANA PRAVICA ALIMENTI PRED ROBOTI

Ali bodo roboti že čez nekaj let snovali zakone? Bodo elektronski računalniki reševali upravne akte? Bo stroj odločal, na kateri strani je pravica? Uspehi in nagel razvoj kibernetike prava — najmlajše veje jusa — dajejo slutiti takšen — nesluten — razvoj! Misel, da bi avtomatske naprave za obdelavo podatkov uporabili tudi pri pravnih znanostih, v zakonodaji in pri razsojanju, se ne zdi več utopijska.

Gre za zelo mlado znanost: Pred štirimi leti se je šele rodila, ko so v Yalu (ZDA) pričeli razvijati programske računalnike, ki naj bi odkrivali logične nejasnosti v zakonskih tekstih.

Bolj na široko se s kibernetiko prava ukvarjajo v Sovjetski zvezi. Profesor Džangir A. Kerimov na leningrajski univerzi proučuje uporabo elektronskih računalnikov za reševanje problemov v zakonodaji.

Najbolj smotrne in najuspešnejše pa se zde raziskave Viktorja Knappa pri čehoslovaški akademiji v Pragi. Knapp sodi, da se bodo stroji v pravo najbolj uveljavili v upravnem pravu, v sodni statistiki in v dokumentaciji.

Naj bo dovoljeno nekaj pojasniti o kibernetiki nasploh!

»Ali bi mi lahko v nekaj besedah pojasnili, kaj je matematika, kultura ali politika?« je zavrnil profesor Wiener — začetnik kibernetike — newyorškega reporterja, ko ga je povprašal po definiciji pojma kibernetika.

Profesor ni hotel definirati, ker je menil, da njegova znanost, ki jo je pred petnajstimi leti prvič objavil v knjigi »Kibernetika«, še danes ni niti moč predvideti meja.

Kljub temu: Zdi se, da je imela knjiga »Kibernetika« ob izidu prav tako revolucionaren vpliv na naravoslovje, na filozofijo — da, celo na literaturo — kot morda nekoč Darwinova »O nastanku vrst«.

Kibernetika sega v mejna področja med posameznimi akademskimi disciplinami, ki jih le-te niso obravnavale. Povezuje inženirje, zdravnike, matematike in fizike, da bi raziskali principe, ki so v enaki meri pomembni za razumevanje delovanja živih organizmov kot za konstrukcijo delovanja modernih elektronskih strojev: za izmenjavo informacij med posameznimi organi določenega sistema, prav tako tudi za njihove reakcije na zunanji svet — na eni strani, na drugi pa za avtomatsko opravljanje akcij, ki jih sicer opravljajo ljudje ali živali.

Za znanost, ki naj bi raziskovala izmenjavo informacij in procese upravljanja v živih ali mehaničnih organizmih, je Wiener krstil za kibernetiko. (Kibernetes pomeni v grščini krmarja).

Kibernetiko v pravo?

»In sedaj naj bi se kibernetika uveljavila tudi v pravu!«

»Kibernetiko v pravo?« — »Ne!« retorično sprušejo in odgovarjajo številni nasprotniki. »Stroj vendar ne bo mogel odločati o krivdi ali nedolžnosti, ne bo mogel upoštevati ojačevalnih ali oteževalnih okoliščin. Še več: človekovo dostojanstvo bo oskodovano, če se bo moral pokoriti razsodbi računalnika.«

GNUSNIM ŽIVALIM SO NAJBREŽ DNEVI ŠTETI

„Električni stol“ za podgane

Skoraj ni večjega mesta na svetu, kjer se v posameznih predelih — zlasti v starejših delih mesta — ne bi ubadali s problemom, kako odpraviti podgane, ki se pojavljajo v čedalje večjem številu in povzročajo veliko škodo, razen tega pa so tudi raznašalci najrazličnejših bolezni. Vendar nihče doslej še ni našel najbolj učinkovitega sredstva, ki bi popolnoma zatrl ali iztrebil to zlo. Mar ta ugotovitev drži?

Pa preberite tole ...

V Beogradu, v četrti, ki ji pravijo Karsburna, so se podgane tako razmnožile, da pomenijo pravo katastrofo za stanovalce novih stanovanjskih blokov in stolpnic. Venežile so se vsepovsod in ni sredstva, ni človeka, ki bi zanesel kaj takega, kakšno tako sredstvo, ki bi jih uničilo. Kajti vedeti moramo, da so podgane izredno prebrisane živali. Strup namreč ni učinkovit! Brž ko ena podgana — družijo se v grupah in žive zelo organizirano — pogine, druge niti ne povohajo strupa, pa ga lahko nastavijo kolikor hoče.

Zdaj pa se je pojavil Dragutin Todorović, strojni konstruktor v tovarni kablov v Novem Sadu, ki je iznašel dejansko tako sredstvo, ki pomeni gotovo smrt za podgane.

Kako se je pravzaprav lotil te zaslusli?

Podganam je napovedal boj že v konocetracijskem taborišču, med vojno, kjer je bilo toliko podgan, da so ponoči grizele in napadale tudi internirance. In tega se Todorović spominja še danes. Že tedaj pa je sklenil, da se jim bo maščeval, da jim bo napovedal boj do iztrebitve.

Začet je po vojni s proučevanjem njihovih navad, gibanja in drugih lastnosti. Izkušnje so tudi pokazale, da imata pes in mačka v današnjih pogojih življenja zelo omejene možnosti učinkovito se spopasti s podganami. Tudi strup ni učinkovit, razen tega je tudi

Pomisleki so gotovo upravičeni, če bi si kibernetiki prizadevali, da bi zamenjali sodnika z avtomatiziranim sodniškim aparatom. To da to še dolgo ni njihov namen!

Gre namreč za številne zakone, ki stopajo v veljavo popolnoma sistematsko in samo po objektivnih kriterijih: na primer pravo davkov, ali zavarovalno in patentno pravo, v veliki meri tudi upravno pravo.

Na teh področjih bi lahko stroji mnogo pomagali. Elektronski računalniki se zde kot zanašajo, da bi prevzeli številna opravila, ki

se zde v jusu še posebno zamudna. Saj stroj lahko hitreje in zanesljiveje kot človek

poisče v obliki podatkov tiste, ki so pomembni za rešitev določenega problema, potatke primerja med seboj in z novimi podatki ter jih logično kombinira,

sestavi cel katalog posledic, ki po zakonih logike izhajajo iz teh kombinacij podatkov,

poisče tiste zaključke, ki odgovarjajo na posebno zastavljeno vprašanje.

V pravo so lahko takšni podatki predpisi, zakoni, preudicije, izpovedi prič ali mnenja izvedencev; posebno vprašanje pa lahko zaveda višino odškodnine, primernost zakonske določitve in v mnogih primerih celo mera kazni.

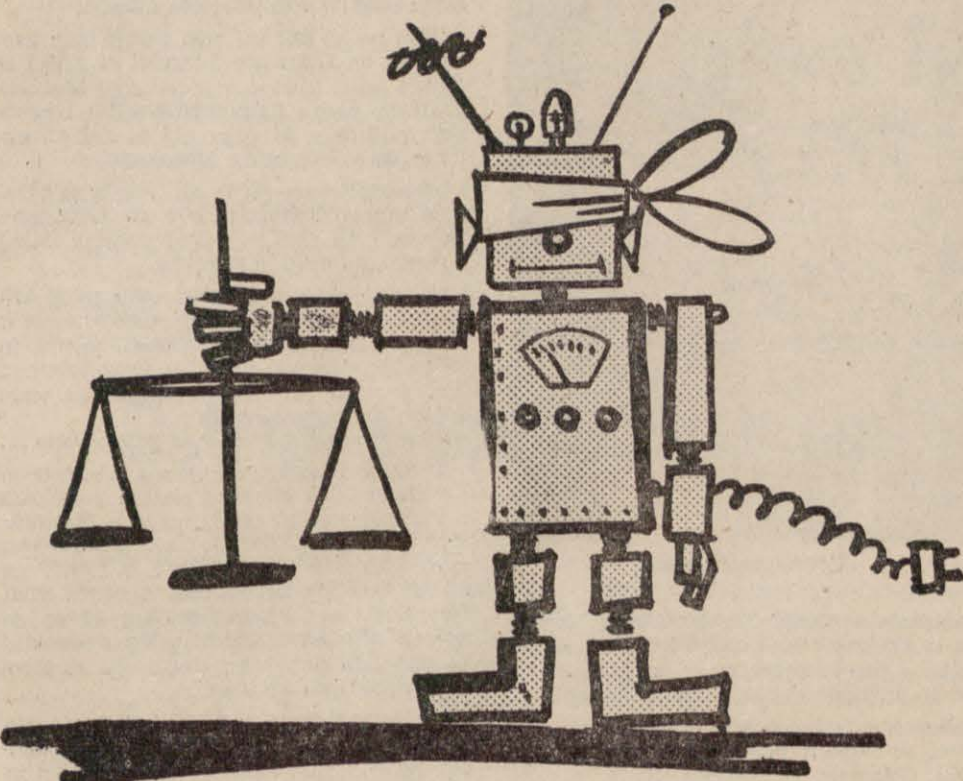
Ze danes uporabljajo stroje za pravne postopke:

■ V Nemčiji poseben avtomat izračunava odškodninske rešene.

■ Na ameriškem patentnem uradu elektronski računalnik opravlja najvažnejšo pa tudi najbolj dolgočasno funkcijo — določitev, ali je bil prijavljen izum že kdaj prej patentiran.

Pravo in stroji v Sovjetski zvezi

Razumljivo je, da mora biti pravni problem, še preden ga prevedemo v jezik simbolov elektronskega stroja, logično in jasno

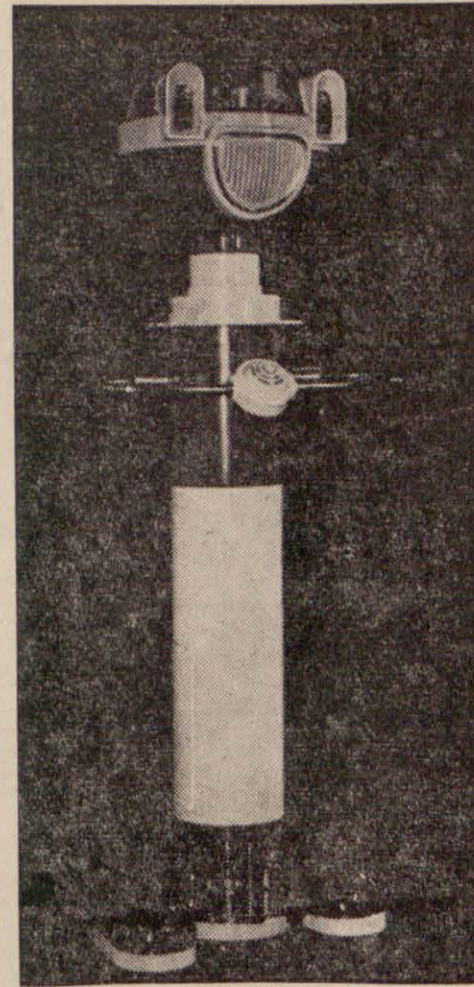

Bomo v prihodnosti stopili tudi pred takšnega sodnika?

formuliran. Zdi se, da je prav v tem največja težava, saj mnoge norme in besedila zakonov niso dovolj precizno izražena. Ameriški juristi so odkrili veliko takšnih primerov in menijo, da se je bilo že zaradi tega vredno ukvarjati s kibernetiko prava.

Gotovo se bo zato elektronika v pravo uveljavila najprej tam, kjer že imamo strogo formulirana pravila in natančno definirane pojme, ki jih je mogoče brez težav uporabljati v sistematski.

Sovjetskemu znanstveniku Kerimovu se zdi za kibernetiko prava najpomembnejše področje zakonodaja — še posebej načrtna kodifikacija sovjetskega prava. Računalnik naj bi najprej zabeležil vse zakone in predpise, ki so osnova kodeksa. Potem naj bi stroj sistematično in primerjal vse predloge in pripombe, ki bi prišli od ljudstva. Tako bi lahko izločili vse zakone, ki so se že preživeli.

Mehanični muzejski vodnik že vodi skupine po moskovskem politehničnem muzeju in daje obiskovalcem pojasnila, ki so posneta na magnetofonski trak.

Kibernetika v češkem pravu

Stroj lahko sodniku naglo in natančno oskrbi pregled o zakonih, ki pridejo v določenem primeru v poštev, o dejstvih in izjavah prič. Pri ocenjevanju teh podatkov pa pride v sodnem procesu do težav, ki jim je stroj le težko kos. Gre za splošna določila in nedoločene pravne pojme, ki so toliko elastični, da je sodnikom omogočena širina pri odločanju, ki jo je komaj mogoče prevesti v jezik strojnih simbolov.

Češki kibernetik Knapp si pomaga s sociologijo in statistiko, da bi z diferenciacijo in tipizacijo obšel te težave. V ČSSR je edini zadosni razlog za razvezo zakona, če sožetje v zakonu ni več mogoče. Razloge za razvezo zakonov Knapp tipizira v šestnajst razredov. Statistika je pokazala, da gre pri razvezah, ko je krivice mož, v treh četrtinah primerov samo za prve štiri razrede razlogov. (Pijanstvo, varanje, zanemarjanje družine, izrabljanje žene). Šestnajsti razred tipiziranih razlogov je rezerviran za »posebne« primere, ki jih stroj po pravilu ne more reševati. Zanimivo je, da je le zelo malo primerov, ki sodijo v ta razred.

Sodnik potrebuje svobodo v odločanju

Pa ne samo poenostavljenja procesov, tudi njihovih poenostavljenj, ki obetajo znanstveniki iz Prage in Leningrada. Knapp se pravkar ukvarja s formulo za določitev vzdrževalnosti, ki jo mora plačevati oče za nezakonskega otroka. Računalnik naj bi za vsa sodišča ob enakih okoliščinah odmeril enako vzdrževalnost.

Seveda pa ne gre za sistematsko stogo pravico. »Sodnik mora seveda odločbe stroja korigirati, če je to potrebno!« poudarja Knapp. Torej vedno takrat, kadar določenih okoliščin ni mogoče posredovati v strojevem programu. Višina alimentov — na primer — je funkcija petih spremenljivk, ki jih programiramo v stroju: dohodki očeta, dohodki matere, število otrok, za katere mora oče skrbeti, obseg skrbništva, starost nezakonskega otroka. Iz teh podatkov potem računalnik določi višino alimentov, ki jih sodnik v posebnih primerih modifikira.

Ker deluje računalnik na osnovi programa, seveda ne more obravnavati popolnoma novih primerov. Prav tako seveda ne more reševati etičnih problemov. Zato ostane njegova uporabnost omejena na rutino. V tem okviru pa bo lahko »justitia ex machina« zanesljivejša in hitrejša.

Stroji niso pozabljivi! Nima jo niti simpatij niti predsodkov ...

(PO »DIE ZEIT« IN »CIBERNETICS«)

ti in avto

Ne varčuje, kdor varčuje pri olju

»Menjava olja samo na vsakih 10.000 prevoženih kilometrov«. Tako in podobno avtomobilske tovarne reklamirajo svoje izdelke.

Znižanje stroškov za vzdrževanje je vsak dan pomembnejši argument pri avtomobilski reklamni. Tovarne podaljšujejo periode, po katerih predpisujejo menjavo olja v motorju.

Na drugi strani pa proizvajalci olja propagirajo kar najpogostnejšo menjavo olja.

Gre torej za sporno vprašanje, ki gotovo najbolj zanima lastnike avtomobilov.

Bodimo preprosti: Izdelovalci olja bi ga radi prodali kar najtež. Avtomobilskim tovarnam pride prav vsak argument, ki izpričuje gospodarnost njihovega vozila.

Pravilni odgovor na vprašanje, po koliko kilometrih naj zamenjamo olje v motorju, se zdi, da je nasred med trditvami izdelovalcev olja in reklamami avtomobilskih tovarn.

KAJ PRIPOROČAJO IZDELAVCI OLJA?

American Petroleum Institut priporoča menjavo olja:

■ poleti na vsakih 3200 kilometrov ali vsaka dva meseca,

■ pozimi vsakih 3200 kilometrov ali vsak mesec.

KAJ PRIPOROČAJO TOVARNE AVTOMOBILOV?

Za nove avtomobile predpisujejo danes menjavo olja na vsakih pet do deset tisoč kilometrov. Nekatere tovarne omejujejo uporabnost olja na 6 mesecev. Nekateri dopolnjujejo, da je treba pri uporabi vozila na krajše razdalje olje prej zamenjati.

PORABA OLJA

Diskusija o pogostnosti menjave olja ne bo popolna, če ne bomo upoštevali porabe olja med dvema menjavama olja. Večina izdelovalcev avtomobilov smatra namreč porabo 0,5 do 1 litra olja na tisoč kilometrov za normalno. Če torej lastnik avtomobila zamenja olje — tako mu predpisuje tovarna — vsakih 10.000 kilometrov, potem porabi motor s trilitrskim karterjem 7,5 litrov olja in ne samo tri litre, saj moramo trem litrom olja, ki ga porabimo za to, da na polnimo karter, pristeti še devetkrat po 0,5 litra olja, ki ga porabi motor na vsakih 1000 km.

KDAJ JE DOBRO, DA MENJAMO OLJE?

Neresno bi bilo, ko bi navajali konkretne številke, ne da bi navedli številnih faktorjev, ki vplivajo na staranje olja.

Na obrabo olja vplivajo:

- gradnja motorja,
- kvaliteta goriva,
- volumen karterja,
- način vožnje — vožnje,
- pogost obratovanja,
- letni čas,
- kvaliteta cestnice,
- postota prometa.

Vplivi so lahko zelo različni, zato ni moč navesti splošno veljavna števila prevoženih kilometrov, ko naj bi olje zamenjali. Če predpostavimo koelekcenco vseh najbolj ugodnih vplivov, potem lahko predpišemo spodnjo mejo za menjavo olja, ki je še smiselna.

Razločujemo med normalnimi in med neugodnimi pogoji obratovanja. Med neugodne pogoje sodijo pogostni starti (posebno pozimi), vožnja s prehladnim motorjem (poleti in pozimi), vožnja na kratke razdalje in vožnja po prašnih cestah. Vse to vpliva tudi na večjo porabo goriva. Najbolj idealno bi torej bilo, ko bi bila poraba goriva merilo za pogostnost menjave olja — žal je to v praksi le težko izvajati.

KDAJ JE TREBA ZAMENJATI OLJE?

Olje se v uporabi razredči, zamaže, vanj pridejo kisline in žlindre.

Posebno pozimi gorivo nepopolno izgori, v olje pridejo saje.

Kljub filtru pride v olje prah, ki pospešuje obrabo strojnih delov. Ob vsakem startu in takrat, kadar motor še ni vroč (hladna voda pod 65 stopinj Celzija), zgorevanje ni popolno. Nesporeno gorivo se kondenzira in se pomeša z oljem. Olje postane bolj kislo. Ze 3-4% kondenzata zadoščajo, da pade viskoznost olja za eno stopnjo SAE.

Ko zgori liter goriva, nastane liter vode v obliki pare. Če so stene valjev prehladne, se le-ta kondenzira in pride v olje. Voda tvori z zgorelimi ostanki žvepla iz goriva žveplaste kisline, ki so zelo korozivne.

Raziskave so pokazale, da se z večjim številom prevoženih kilometrov poveča odstotek žindre, ki jo zasadijo v olju. Motor raje klenka in življenjska doba svečk rapidno pada. Ze zaradi žindre je treba olje zamenjati najkasneje po 6000 km.

Pravočasna menjava olja pri novem motorju pomaga, da ne pride v obtoč drobiti kotine.

Moderna strojna olja vsebujejo posebne dodatke, da so odporneje. Strokovnjaki so prepričani, da se tudi pri najboljših oljih ti dodatki izrabijo po 3000 do 5000 prevoženih kilometrih. Olje sicer maže še vedno, toda mnogo bolj je izpostavljeno prej navedenim škodljivim vplivom.

PRIPOROČILA SOFERJEM

■ Voznik ne more kontrolirati, kdaj je olje toliko zamazano, da ni več uporabno. Zato se naj striktno drži predpisov tovarne, ki pa naj jih po potrebi korigira.

■ Zaradi tega priporočamo, da glede na vrsto obratovanja, način vožnje in letni čas menjajo olje na vsakih 3000 do 5000 km. Kadar gre za vožnje na kratke razdalje, ostanimo pri spodnji meji.

■ Ni gospodarno, če varčujemo pri olju tako, da podaljšujemo periode, po katerih ga menjamo. Najmanjše popravilo je danes dražje, kot so stroški za olje za vse leto.

■ Če se že odločimo, da bomo olje menjavali bolj na redko, potem uporabljajmo le najkvalitetnejše izdelke.

(PO »NEUE ZÜRCHER ZEITUNG«)

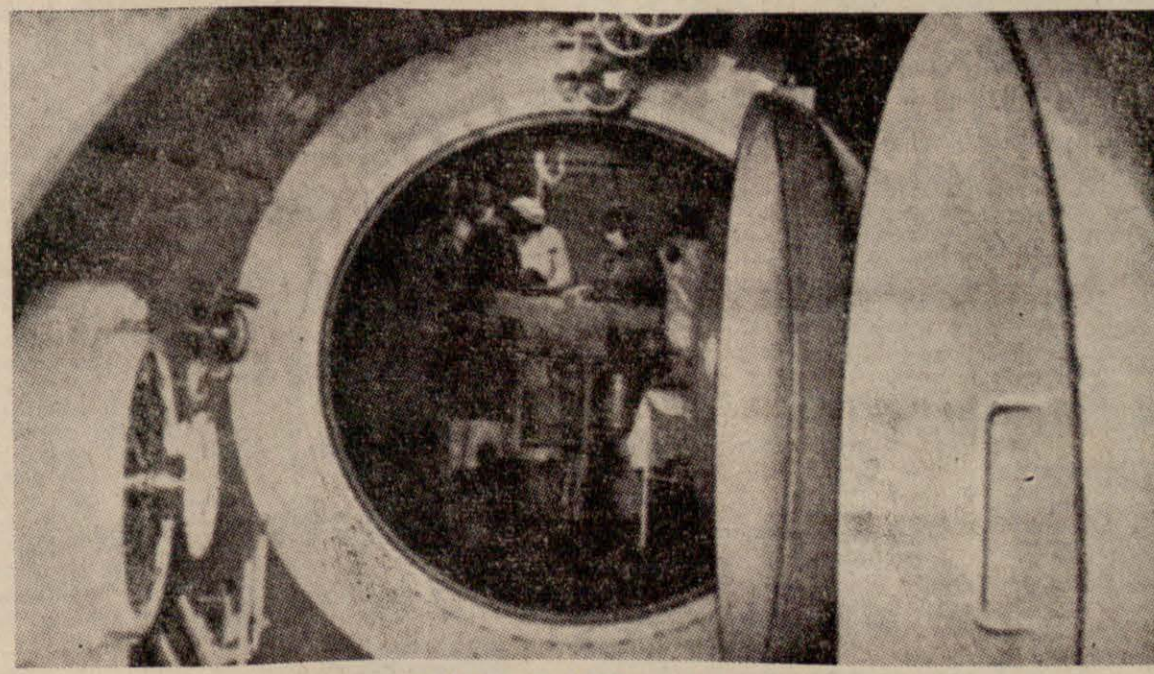
OPERACIJA POD VIŠOKIM PRITISKOM

Visoki pritisk, ki ga morajo prenašati potapilci in delavci v predorih, je bil doslej vedno nevaren, zdaj pa ga zdravniki namenoma ustvarjajo, da z njegovo pomočjo rešujejo življenje svojih pacientov. Najboljši dokaz za to so otroci, ki se rodijo s cianozo (zaradi pomanjkanja kisla v krvi je njihova koža modrikava), katerim se že med operacijo po novem sistemu stanje tako izboljša, da dobi njihova koža povsem normalno barvo. Odlični je tudi uspeh pri zelo hudih zastrupitvah z ogljikovim monoksidom in pri tako imenovani plinski gangreni, kjer so do nedavnega po starem načinu operacije morali obupati še tako zanesljivi kirurgi.

Eden prvih pionirjev v tej novi medicinski panogi dr. Ite Boerema je začel pri najmanjših pacientih, novorojenčkih s cianozo. Taki otroci se rodijo z močnimi napakami na srcu in žilah in so zato tako šibki, da ne bi prenesli normalne operacije. Dr. Boerema je prišel na misel, da bi se operacija verjetno posrečila, ko bi operiral pod pritiskom, dvakrat ali trikrat višjim od običajnega, pacientom pa po maski dovajal čisti kisik, tako da bi ga njihova rdeča krvna telesa sprejela čimveč.

Pred dvema letoma je dr. Boerema začel operirati otroke z najpogostnejšo obliko cianoze — z vrsto štrlih težkih srčnih napak, ki običajno nastopajo hkrati. Vsi otroci so bili mlajši od pet let, v redkih krvnih telesih pa so imeli dve tretjini potrebne kisla. Zato bi navadni operaciji podlegli, prav tako jim ne bi mogli pomagati z umetnimi pljuči in srcem. Potem pa se je dr. Boerema odločil in operiral paciente v prostoru pod pritiskom, trikrat višjim od navadnega. Otroci so vdihavali stisnjeni kisik namesto zraka z njegovimi 20%, kislika. Njihova koža je hipoma dobila zdravo barvo. Med operacijo niso trpeli, po njej pa je bilo v njihovi krvi 92 do 96% normalne količine kisla.

Uspeh je bil izreden, seveda pa je dr. Boerema porabil veliko časa, da je to dosegel. Najprej je raziskoval učinek visokega pritiska. Princip novega postopka je zelo preprost. V tekoči sestavi krvi je navadno raztopljeno nekoliko kisla, ki ga kri po žilah prenese v vsa tkiva v telesu. Dr. Boerema je s poskusi na živalih in z opazovanjem bolnikov s plin-

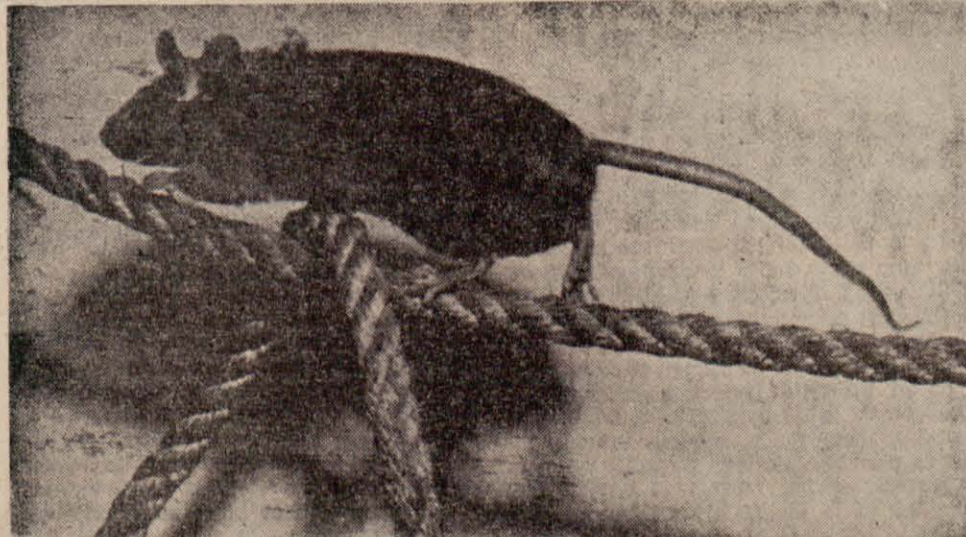
Nenavadna operacija se odigrava za debelimi stenami komore, ki je nekoč služila za poskuse s potapljači

ske gangrene dognal, da ni važno, če se med operacijo poveča količina kisla v krvi: pomembno pa je, da pod visokim pritiskom tekoči del krvi sprejme vase izdatno količino plina. In v teh operacijah je ta plin rešilni kisik. Operacija pa tako izboljša pacientov krvni obtok, da nima nobenih motenj več in normalno opravlja svojo funkcijo.

Boeremovo tehniko so pred kratkim preizkusili v Ameriki, in sicer v bostonski otroški bolnišnici. Dr. Bernhard je začel prvi, vendar je moral najprej dobiti primeren prostor za operacijo. Obrnil se je na mornariške strokovnjake, da bi mu pomagali najti primerno komoro.

Dr. Bernhard operira zdaj v komori, dolgi približno tri metre in široki dva metra in pol. Pomagajo mu asistent, anesteziist in bolniška sestra. Po operaciji zelo počasi zmanjšujejo pritisk v komori, celo previdneje, kot zahtevajo mornariški predpisi. Pritisk med operacijo je triinpolkrat višji od normalnega, slednjega dosežejo po dobri uri. Kirurg Gross pravi: »Operacija pod pritiskom nam daje zlato uro časa, da dosežemo, kar bi bilo v običajnih pogojih nemogoče. Problem je le osebe, ki težko vzdrži pri delu pod višjim pritiskom, razen tega pa mora po končani operaciji prenesti vse faze dekompresije, ki so potrebne tudi pri potapljačih.«

(PO »TIMU«)

Podgana je žival, ki kaže izredno inteligenco in je zato tisočletni boj s človekom ni mogel izbiti

To je bila OAS

Najvažnejši napotek, ki ga je Viary dobil od advokata Biaggi, je bila adresa dr. med. Renéja Kovacs. Kovacs se je rodil 1924. leta v Alžiriji, sicer pa so bili njegovi starši Madžari. Porocen je bil z neko Španko, ki je imela hotel na Malorki - in pravzaprav edina stvar, ki je mladega zdravnika vezala na Francijo, je bilo to, da je bil v mlajših letih enkrat francoski državni prvak v plavanju. Skoro vsak večer je bil Kovacs gost v »Vili des Sources« v Birmandeuvi pri Alžiru, kjer so radikalni francoski militarni sili že takrat vzpostavili teroristično centralo. Kovacs je bil prisoten, ko so tu v vedru vode zadušili Mohameda Chauda, katerega so po pomoti smatrali za kurirja FLN in ki je v resnici bil samo reven trafikant. Kovacs je bil tisti, ki je razstrelil stanovanjsko poslopje v gosto naseljenem Kasbahu in s tem povzročil smrt 28 nedolžnih ljudi. Kovacs je bil tudi tisti, ki je severnoafriškimi teroristom pomagal do njihovih prvih političnih stikov s Francijo: Debré in Soustelle sta bila njegova osebna prijatelja.

Kovacs si je navdušeno pomel roke, ko mu je Viary ponudil, naj začasno prevzame poveljstvo združene fronte evropskih ekstremistov v Severni Afriki, ki naj bi se

Ko so to zvedeli v Casablanci, so dr. Causse in njegovi prijatelji postali zelo nervozni. Prepričani so bili, da se njihov nasprotnik zavzema v Parizu za ukrepe proti teroristom in da razpolaga z dokazi o dejavnosti »Črne roke«.

Teroristični zarotniki so se takoj zbrali v vili Charlesa Luigija. Razen Viaryja in polkovnika Raymonda so bili navzoči vsi voditelji. Predsedništvo sestanka je prevzel dr. Causse. Ta je navzočim lahko sporočil zares važno novico: šef francoske tajne policije Vybott, ki se je že povezal s severnoafriškimi teroristi, je dobil od maršala Juina posebno nalogo. Šlo je pravzaprav za prijateljsko uslugo: Vybott naj bi poskrbel, da dobi Juin v roke neke dokumente, ki so pričali, da je med vojno sodeloval z Nemci. Ti dokumenti pa so bili pravi v rokah gospoda Lemaigre-Dubreuil.

Se med sejo so zarotniki zvedeli, da se je Lemaigre-Dubreuil pravkar vrnil z letalom v Casablanko. Trije — Mellero, Congos in Damiani — so takoj odšli v stanovanje dr. Causse, kjer so se oskrbeli s strojnimi in pištolami, potem pa pred vilo »Svoboda«, kjer pa so razočarani ugotovili, da je njihova bodoča žrtev že v svoji sobi.

Vendar niso zgubili potrpljenja; čakali so. Malo pred polnočjo je Lemaigre-Dubreuil zares zapustil vilo — z aktovko v rokah. Ko je stopil na zadnjo stopnico marmornatega vhoda v vilo, so atentatorji začeli streljati. V trupu so potem našli dvajset krogel... Mellero je iz mrtvečevih rok iztrgal aktovko, potem pa so ubijalci pohiteli nazaj v vilo Charlesa Luigija.

Tam pa so bili vsi zelo razburjeni: zvedeli so, da Lemaigre-Dubreuil ni prišel iz Pariza sam, temveč v spremstvu Mendés-Francea, enega najpomembnejših francoskih politikov, ki prav nič ni skrival namere, da sklene mir z Marokanci.

Mendés-France pa je bil seveda za teroriste mnogo važnejši, kot pa Lemaigre-Dubreuil, in zato so takoj pohiteli nazaj v mesto, da ubijejo še njega.

Toda smrt Lemaigre-Dubreuila je spravila na noge vso policijo pa tudi vojaštvo: ulice so bile polne policijskih patrol in težko oboroženega vojaštva. Pred hotelom, kjer je stanoval Mendés-France, so stale do zob oborožene straže.

»Črna roka« je to pot bila prepočasna...

Toda prelieta kri je opijnila teroriste in kmalu nato so pokazali »lenim politikom« v Parizu, kakšno moč imajo v Maroku: med 14. in 17. julijem so člani »Črne roke«, »Présence Française«, AGIT in ODAT na ulicah in trgih Casablance mesarili med Marokanci in tistimi Francozi, ki so se upirali njihovu terorju. Tri dolge dni je trajal ta pokol, tri dolge dni so teroristi vladali v Casablanci.

Ko so v Rabatu zvedeli, kaj se dogaja v Casablanci, so teroristični voditelji zgubili glavo. Pijani »zmage« v Casablanci in prepričani v svojo lastno zmago so podivjani teroristi začeli napadati francosko vojaštvo in groziti generalnemu rezidentu v Maroku Gilbertu Grandvalu, ki ni prav nič skrival, da se ne strinja s terorjem kolonov.

Grandval pa se jih ni prav nič ustrašil: zapovedal je oboroženim silam, naj streljajo na podivjane kolone in teroriste...

Dr. Causse je bil kmalu nato aretiran in preganjan iz Maroka. Pod okrilje ga je vzel advokat Biaggi. Polkovnik Raymond in Jean Viary sta odšla v Lyon, kjer sta se sestala s Soustellom, Congos, Mellero in Damiani, ki so bili orodje v rokah organizatorjev atentata na Lemaigre-Dubreuila, so prišli v zapor, toda šele nekaj let pozneje in ne zaradi političnih vzrokov, temveč zaradi razbojništva, ki so ga izvršili 1957. leta v Parizu. Med procesom so brez sramu priznali svojo zločinsko preteklost. Velja pa poudariti, da niso bili kaznovani niti zaradi umora Lemaigre-Dubreuila niti zaradi štirih drugih političnih umorov in dveh poskusov atentata na Mendés-Francea; obsojeni so bili samo na krajše zaporne kazni — in to zaradi cestnega razbojništva.

Maroška sekcija »Črne roke« je zaradi pregledne akcije svojih voditeljev prenehala obstajati.

Za OAS pa je bila policijska likvidacija »Črne roke« in poznejša prostovoljna razpustitev »Rdeče roke« v Tuniziji velikega pozitivnega pomena: teror so prenesli v Alžirijo in v Francijo. Prišlo je do prvih stikov med severnoafriškimi »ultrašile« in francoskimi militarnimi ter desničarsko-ekstremističnimi politiki.

Potem ko sta dr. Kovacsu prepustila začasno vodstvo enotne teroristične organizacije v Severni Afriki, sta polkovnik Raymond in Jean Viary začela iskati stikov z desničarskimi militarnimi v Franciji. V Parizu sta z velikim zadovoljstvom zvedela, da tudi tam ne sedijo krilcem rok in da bosta med oficirskimi krogi prav lahko dobila veliko pristašev. V francoski armadi je bilo dovolj elementov, da skupaj z evropskimi teroristi iz Severne Afrike poženejo Četrto republiko v prepad...

Oficirji — zarotniki

V francoski armadi so se še pred prihodom Viaryja in Raymonda v Pariz organizirale neodvisne druge od druge tri reaktivne skupine, ki so samo čakale na možno, kakršna sta bila Viary in Raymond.

V zahodnonemškem mestu Wiesbadnu so francoski oficirji že leta 1946 organizirali tajno zvezo, ki so jo imenovali »Cate-na« (Veriga). Njeni člani so bili predvsem de Gaullovi oficirji, ki so bili nezadovoljni z načinom, kako so zahodni zavezniki obravnavali Francijo. Ti oficirji so se nadejali, da bo Francija 1945. leta zasedla Sarsko oblast in Porurje ter tako dokončno razdelila Nemčijo. Po svojem značaju je bila ta oficirska skupina degaullistična in antirepublikanska. Izbrala je izvršni komite, ki ga je sestavljalo sedem visokih oficirjev in ki naj bi v primeru državne udara bil nekakšen generalštab.

Tisti oficirji, ki so bili pristaši maršala Petaina in del tistih oficirjev, ki so

1940. leta kolebali, ali pa občasno sodelovali s Petainovo kvizinsko vlado v Vichyju, pa so se 1955. leta zbrali okrog maršala Juina. Prek policijskega komisarja Didesa je ta skupina oficirjev že pred prihodom Viaryja in Raymonda poskušala vzpostaviti stike s severnoafriškimi teroristi. Leti so si tudi pridobili njihovo popolno zaupanje, ko so preskrbeli tiste dokumente, ki so kompromitirali maršala Juina in katere so iztrgali iz rok mrtvega Lemaigre-Dubreuila.

Tretja skupina vojaških zarotnikov se je zbrala okrog brigadnega generala Jacquesa Faure.

General Jacques Faure — ki ni bil v nikakršnem sorodstvu z ministrskim predsednikom Faurem — je po koncu vojne, v kateri je med drugim poveljeval padobrantskim skupinam, postal sit življenja v vojašnicah in se začel ukvarjati s solanjem rezervnih oficirjev. Bil je odločno antidemokratsko razpoložen in je s svojimi kolegi čisto odkrito razpravljal o najboljših metodah za državni udar.

Ko so tega generala v začetku 1956. leta poslali v Severno Afriko, je takoj ustanovil posebno enoto, ki je dobila ime UTB 199. Oborožil jo je s tanki in se pokazal pripravljenega, da kidnapira ministra za Alžirijo Lacosta in da odstavi poveljujočega generala Raoula Salana.

Toda — bo marsikdo dejal — saj je bil Salan vendar šef OAS?

Naj poudarimo, da je mimo treh omenjenih skupin oficirjev leta 1956 bilo še mnogo takih francoskih oficirjev, ki niso vedeli, za katero stran naj se opredelijo. Ali naj izdajo državo, ki jih je poklicala pod orožje, ali pa naj zrušijo državo, ki je izdala armado? Salan, ki je bil prav gotovo med tistimi oficirji, ki so najmanj politizirali, je leta 1956 še spadal v skupino teh neodločnih oficirjev. O tem, kako so tudi njega pridobili za desničarsko zaroto, pa bo še beseda.

General Jacques Faure takrat še ni imel stikov s severnoafriškimi teroristi, vendar pa je toliko govoril o državnem udaru, da je to prišlo na uho takratnemu ministrskemu predsedniku Bourgis-Maunouryju. Poklicali so ga v Pariz, odstavili in mu naložili zapor v vojašnici. Ko ga je odšel, se je Faure odpravil k svojememu nekdanjemu učencu v vojaški šoli — trgovcu s papirjem Pierreu Poujadeu.

»Oborožiti se moramo in narediti red!« To je bila parola, ki jo je kričal po vsej Franciji »vodja« malih trgovcev Pierre Poujade. Med malimi trgovci in Četrto republiko je bila vojna zaradi hudih davkov in »vodja« Poujade je obljubljal, da bo »počistil gnoje« iz bourbonske palače (parlament).

K temu »führerju« malih trgovcev je prišel odstavljeni general Faure in lahko si mislimo, kaj je za oba pomenilo to srečanje...

Sicer pa je imel Poujade prav, ko je govoril o revolucionarni situaciji v Franciji. Tudi Mendés-France je dejal leta 1956:

»Ali slišite, kako postaja grmenje vedno močnejše? Prav tako je, kot je bilo v predrevolucijskem letu 1788!«

Istega leta je tudi de Gaulle dejal naslednje:

»Temu trupu (Četrta republiki) ne bomo dajali injekcije. Nacionalno združitev Francije lahko dosežemo samo brez strank

Pierre Poujade

— samo s tem, da krmilo države pride v odločne roke.«

Nezadovoljstvo je torej leta 1956 bilo v Franciji splošno in je segalo od leve do desne. Toda Poujade ni povedal, da davki pritiskajo male trgovce tako močno prav zaradi kolonialistične vojne v Severni Afriki in da prav ta vojna uničuje male kmetje.

Puč je bil pred vrati; kdo bo dal zanj signal? (NADALJEVANJE PRIHODNJC)

Lemaigre-Dubreuil

raztezala od Tunisa do Casablance. Kovacs je to skupno organizacijo krstil za Rdečo roko — torej z imenom, ki ga je že imela ekstremistična organizacija v Tuniziji.

Severnoafriški teroristi so torej sedaj imeli že zares dobro postavljeno organizacijo. Obsegala je alžirsko ORAF in radikalno študentsko zvezo »Association des Etudiants Algériens«, ki jo je vodil bradati ekstremist Lagailarde, tunizijsko podružnico »Rdeče roke« pod Rouverom, »Présence Française« v Maroku pod Louisom Damianiem, »Črna roka« v Casablanci pod dr. med. Caussem, AGIT v Rabatu in končno še ODAT.

Jedro poznejše OAS je torej že obstajalo — manjkale so mu samo še močne roke in pa možgani.

Viaryjevo potovanje v Alžir in uspehe, ki jih je dosegel pri organiziranju poznejše OAS, pa je spodbudila napaka, ki so jo medtem naredili marokanski ekstremisti. Ta napaka je povzročila likvidacijo njihovih organizacij, osvobodila pa je »dragocene moči« za poznejšo OAS.

Kot smo že rekli, je Viary opozoril voditelje severnoafriških evropskih teroristov, da se posamezni atentati na marokanske borce za svobodo ne izplačajo: na mesto enega padlega Marokanca je stopilo sto drugih borcev za svobodo. Viary je postavil nov cilj: prisiliti Francijo, da se brez rezerv postavi na stran evropskih ekstremistov v Severni Afriki. Za to pa je bilo potrebno odstraniti najprej tiste francoske politike, ki so se bili proti terorju nad Marokanci in ki so jih sumili, da bi se nekega dne morda celo sporazumeli z Marokanci in z njimi podpisali mirovno pogodbo.

Ljudje iz kroga dr. Causse so to teorijo sprejeli kot svojo in si takoj po Viaryjevem odhodu v Alžirijo izbrali »ustrezno« žrtev.

To je bil Lemaigre-Dubreuil, največji delničar veleblagovnice Printemps in zet francoskega magnata Lestera. V prvi svetovni vojni si je Lemaigre-Dubreuil pridobil sloves zelo hrabrega moža, med svetovnimi vojnami pa je postal svetovno znan zaradi svojih drznih ekspedicij v osrčje Afrike. Takoj ko je Hitler napadel Francijo, je postal priložnik francoskega generala Weyganda.

V štabu generala de Gaulle v Severni Afriki je Lemaigre-Dubreuil dobil nalogo, da osvobodi iz nemškega ujetništva generala Girarda, ki je bil zaprt v trdnjavi Koenigstein. To nalogo je Lemaigre-Dubreuil opravil s hladnokrvnim pogumom srednjeveškega viteza in potem po koncu vojne, okrašen z najvišjimi odlikovanji, v starosti 51 let odšel nazaj v Casablanko, kjer je imel vilo »Svoboda«.

Njegova stalna obiskovalca sta bila ameriški diplomat Robert Murphy in francoski radikalni socialist Mendés-France. Tudi Lemaigre-Dubreuil je pripadal radikal-socialistični stranki.

Ko je v Maroku izbruhnila vstaja, je Lemaigre-Dubreuil kupil časopis »Maroco-Press«, v katerem se je potem zavzemal za mir. Nedvomno je bil humanist, gotovo pa je pri tem imel tudi konkretne, osebne interese. Zdel je omiliti konflikt, da valovi marokanske vstaje ne bi odnesli s seboj tudi investirani francoski kapital. Razumljivo je, da je bil hud nasprotnik krogov okoli zdravnika Causse in drugih botrov OAS.

Medtem ko je bil Viary še vedno na obisku pri dr. Kovacsu v Alžiru, se je Lemaigre-Dubreuil sestel 10. julija 1955 s francoskim ministrskim predsednikom Faurem.

P. n.

ČASOPISNO PODJETJE

DELO

LJUBLJANA

p. p. 28

Naroden jurevik »DELO« — revija »TOVARIŠI«, »STREŠNOSTI TRUBNO« — »NAŠE RAZGLADBE« (naroden časopis podjetja)

Prijatelj prijatelj dne _____ na naslovu _____

Priloge in ime _____

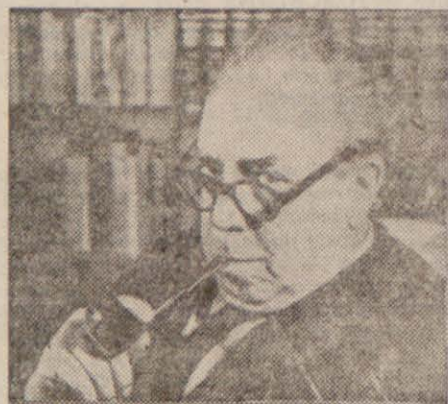
ulica _____

Kraj _____

polja _____

bil. rev. _____

(Godišnja)

„SATURN NAD VODO“

PRIESTLEYEV NAJNOVEJŠI ROMAN V »TOVARIŠU«

»Veliko let preživim v inozemstvu.« V romanu »Saturn nad vodo« pogosto menjam prizorišča — Združene države Amerike, Peru, Čile in Avstralijo. Vse sem opisal po svojih doživljajih in vtisih. Vsekakor je bila v južnem Čilu pokrajina, ki sem jo opisal v romanu. Toda izginila je s obličja zemlje. Pokrajino je kmalu po mojem obisku razdeljal ognjenik...«

To so besede Johna Boyntona Priestleya, angleškega pisatelja, tudi dobrega znanca slovenskih bralcev. Kdo se ne spominja njegovih dram ali popularnih romanov »Dobri tovariši« in »Pojo naj ljudje«.

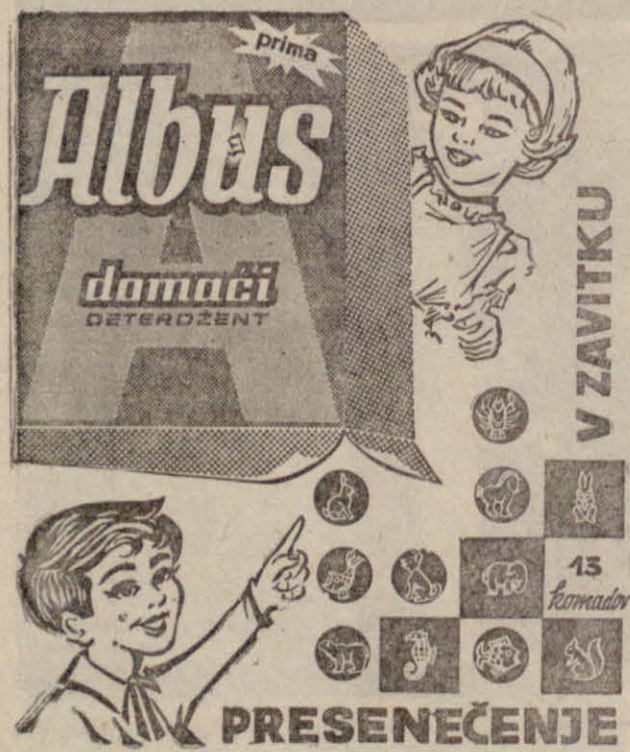
Njegov najnovejši roman »Saturn nad vodo« je začel izhajati v »Tovarišu«. Poslušajte, kaj pravi o svojem romanu sam pisatelj:

»To je pustolovski roman s določenim idejnim ozadjem. Je pravzaprav poročilo glavnega junaka Tima Bedforda, po poklicu umetnika. Tim obišče svojo umirajočo sestro v zdravilišču. Prosi ga, naj gre obiskat njenega moža, blokemika, ki je sprejel službo v nekem novem zavodu v Peruju, vendar ni ničesar slišati o njem. V njegovem zadnjem pismu je bil nerazumljiv spisak osebnih in krajevnih imen, napisan očitno v obupni naglici. Tim Bedford se čuti dolžnega, izpolniti umirajoči sestri zadnjo željo. Pot ga pelje v New York, nato dalje v Peru, Čile in Avstralijo. Na potovanju doživlja neslutene pripetljaje in pustolovščine in pride na sled zaroti, ki kuje novo svetovno vojno. Toda roman hoče biti kaj več kot samo snov za branje. Upam, da bo ta roman pripravil mnoge bralce k razmišljanju. Atomske sile rinejo zaradi politike svojih vlad v lastni propad — to je tisto, kar hočem povedati v tej knjigi.

Roman bo opremljen s ilustracijami akademkega slikarja Nikolaja Omerse.

ČISTO STANOVANJE
JE TUDI UDOBNO
STANOVANJE, TO PA
VAM OMOGOČA
PRANJE DOMA Z
»ALBUS«
DOMAČIM
DETERGENTOM
Z ZAŠČITNIM
ZNAKOM »A«

DOBITNIKI NAGRAD »OTROŠKO VESELJE«

Pavlovič Marjetka, Ljubljana, Runkova 20 = 2; Hosnar Marijana, Ljubljana-Siška, Runkova 14 = 2; Justina Lukič, Grad 69, p. Grad, Prekmurje = 3; Anica Kranjc, Lenart, Mariborska 7 = 3; Krajnc Marija, Pobrežje 154, p. Videm, Ptuj = 5; Krajnc Franc, Tiskarna, Ptuj, Jadranska 17 = 5; Artiček Just, Grobelce 26, Vinski vrh, p. Slivnica pri Celju = 8; J. Turlan, pekarna Zab. 2, p. Zirovnica pri Jesenicah = 16; Sinčič Anica, Ročica 38, Jakobski dol pri Mariboru = 18; Gril Minka, Legen 39, p. Slovenj Gradec = 19; Harb Neža, Vodole 20, p. Maribor = 21; Orler Ivanka, Mislinja 80, p. Mislinja = 23; Zgur Bogdana, Podnanos 22 pri Gorici = 24; Zalar Ivanka, Beč 2, p. Begunje pri Cerkljah = 25; Sipek Marija, Ljubljana, Rožna dolina, Cesta 11/38 = 25; Cernič Rozi, Podbočje 47 = 28.

»ALBUS«

Brazgotine še vedno v modi

Nemci so odino kar ne morejo odpovedati oboževanju amenstev, te brazgotine na obrazu, ki naj bi izpričevale hrabrost, moč, kost in celo trden značaj. Kako zelo v Nemčiji še vedno spoštujejo to prežvečeno srednjeveško navado, se je najbolj izkazalo te dni, ko se je 15.000 zahodnoberlinskih študentov moralo izjasniti, ali naj bo Eberhard Diepgen še naprej predsednik njihovega združenja. Diepgen so izvolili na ta položaj 30. januarja letos, toda potem se je izkazalo, da mladenci, ki je že diplomiral pravo, ni samo ugleden član zahodnonemške krščansko-demokratske stranke, kar je bilo vsem znano, am-

INŠPEKTOR JE PRIZNAL

Pred dvema tednoma smo v našem tedniku poročali o nenavadnem kriminalnem primeru v Avstriji: v preiskovalnem zaporu se je znanstveni policijski inšpektor Franz Schober iz Graza, ker so ga osuili zločina, ki ga je nekaj časa sam preiskoval. Inšpektor je sedaj pod težo dokazov in potem, ko mu ni uspelo poskus samomora, priznal, da je umoril trgovca Oskarja Grossa, ki je med drugim tudi izposajal denar na visoke obresti. Inšpektor je sedaj priznal, da je bil trgovcu dolžan nekaj deset tisoč šilingov, ki jih nikakor ni mogel vrniti. Zato se je odločil za zločin. Trgovca je ubil z majhno sekuro. Kot veliko obetavljeno policijskemu uradniku so mu tedaj prepustili preiskavo. Policijska pa je potem precej slučajno zvedela, da inšpektor prikriva neka dejstva, med katerimi je bilo gotovo najbolj pomembno tisto, da je poznal in da se je celo večkrat spajal z žrtvijo, tako na priči in vzporedno preiskavo in potem so, ko se je nabralo še precej dokazov, Schoberja celo priprili. Zanimivo pa je, da ne bo inšpektor takoj prišel pred sodišče. Graška policija je namreč obdržala v svojih arhivih še en nepojasnjen zločin, pri katerem je žrtev, nekdo bogat knez, padla pod udarci sekire. Tedaj je iz njene hiše izginilo precej denarja. Sedaj policija proučuje, če ni morebiti tudi to zločin inšpektorja, ki so mu vsi obetali blesteto kariero.

Pisatelja - žrtvi velikega vala

Javnost je šele sedaj, se pravi po dobrih dveh mesecih zvedela, o tragičnem koncu dveh francoskih pisateljev in novinarjev. Portella in Clauda Charlesa, ki sta se 21. decembra lani s svojim rojakom, raziskovalcem Robertom Vergnesom odpravila, da bi posnela film o življenju na otoku Cocos, ki leži nekaj 300 kilometrov vzhodno od Kostarike. Nerečno je preživel samo Vergnes, ki je pred dnevi, ko je skupina ameriških raziskovalcev našla na tem otoku v Pacifiku, lahko tudi pojasnil, kako se je pravzaprav zgodilo. »Otoku Cocos bo zame za vedno ostal prekleto otok,« je Vergnes izjavil novinarjem. »Ko sem z Jeanom Portellom in Claudom Charlesom z majhno motorom odplaval iz naše baze, je bilo morje nadaljujemo pot. Ko pa smo prišli do otoka, je od nekega prihrumel pošastno velik val. Čoln se je prevrnil, vsi smo izgubili pod morsko gladino. Nisem izplaval na površje, na prijeteljev ni bilo nikjer. Nekaj časa sem ju iskal, potem pa sem odplaval k otoku. Uspešno mi je prišlo do obale. Toda na otoku sem moral ostati čaka dva meseca, preden je prišel čoln z ameriškim raziskovalcem, ki me je vrnil v civilizacijo.«

Avstrijski Sinjebradec pred sodiščem

Pred slabima dvema letoma smo tudi v našem tedniku poročali o Mathiasu Kindlingerju, ki si je tedaj, kljub svojim sedemdesetletnim letom, pridobil vzdevek »avstrijski Sinjebradec«. Moža so namreč našli zvezanega v spalnici njegove velike vile v predmestju avstrijskega mesta Krems. Soba je bila v velikem razdejaju, na postelji pa je bilo truplo Kindlingerjeve zadnje žene Margarete Mautner. Zdravnik je ugotovil, da je zadušena. Kindlinger je tedaj pojasnil policiji, da so ju napadli tatovi, da so ga z nečim udarili po glavi, tako da je bil onemogel in da tedaj, ko je bil zavedel, ni več kazala znakov življenja. Menil je, da so tatovi zadušili ženo, ker se je preveč upirala. Zdravnik je s svojo ugotovitvijo, da se je žena zadušila pod blazino, namreč potrdila njegovo zgodbo. Toda policija je vendarle mislila drugače. Zakaj Margareta Mautner je bila že leta Kindlingerjeva žena, ki je umrla v skrivnostnih okoliščinah. In vse ženske so bile zelo bogate in vse so Kindlingerju zapustile vse svoje premoženje. Treba je samo še povedati, da je možak bil že leta 1927 obojen na osem let, ječe, ker je zadavil svojo prvo ženo. Zato so pričeli nekoliko natančneje preučevati vdomišljati napade, zlasti pa se način, kako je bil Kindlinger zvezan, ko so ga našli. In tako so ugotovili, da je zelo možno, da se je zvezal kar sam. Kako je kasneje tekla preiskava, ni znano, toda odino je, da je policija uspela shraniti za svoje sume dovolj dokazov, zakaj pred nekaj dnevi so v Kremsu avstrijskega Sinjebradca končno postavili pred sodnike.

to se pripeti samo...

...v MIDDLESEXU: Zenske pripadnice vojnega letalstva so zalotile vlomilca, ki se je vthotopil v skladišče za obleke. Povezale so ga z oblekami in periliom in ga teročile policiji.

...v AVSTRIJI: Psi so ukradli dve raci, ki sta bili namenjeni za kosilo angleški kraljici, ko bo v marcu obiskala Avstralijo. Novi raci sedaj stražijo policaji.

pak tudi član burševske organizacije »Savaria«, ki velja za enega najbolj izrazitih nacistično usmerjenih »dvojbojvalnih klubov« v Zahodni Nemčiji.

Teh organizacij je v Zahodni Nemčiji precej in uživajo tudi podporo vlade, ki jim kaj rada podeljuje celo subvencije, s čimer se ne morejo ravno pohvaliti druge mladinske in študentske organizacije, ki nimajo nacionalistične značaja. »Lepo je, če se mladina vadi v moških spretnostih,« je izjavil zahodnonemški minister Schroeder v času divjih pomemb, ki so sledile smrti študenta Dietra Grosswila. Grosswiel je namreč umrl med dvojboj. Zdravniki so sicer kasneje ugotovili, da je bil žrtev možganske kapi, toda skoraj gotovo je, da je prišlo do nje prav zaradi dvojboja.

Tedaj so te ministrove besede razložili kot vladno stališče do teh preživelih dvojbojev, ki treba je pad priznati — res niso nevarni. Nasprotnika imata namreč zavarovane vse dele telesa in obraza, tako da lahko res dobita samo nenevarno brazgotino na lice. Prav zaradi te nenevarnosti in bolečin, ki niso veliko večje kot pri navadnem tetoviranju, pa je še bolj očitna preživelost te institucije.

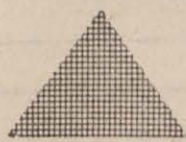
Uradne statistike pa vedo povedati, da je v raznih burševskih združenjih sedaj vsaj kakih 46.000 Nemcev. To pa pomeni tretjino vseh zahodnonemških študentov. Mensure so najbolj priljubljene v univerzitetnih središčih v Heidelbergu in Göttingenu. Značilno pa je, da gre pri tem boleznem obdobju in cenjenju mensure za politično precej jasno vzroke: s temi brazgotinami, ki jih v filmih drugih držav uporabljajo za fizično označevanje zločincev in banditov, spravi Nemci izpričujejo svojo nostalgijo za lopimi stariimi časi nemškega nacionalizma.

Pri referendumu na zahodnoberlinski univerzi je Eberhard Diepgen »propadel«. Štiriinšestdeset odstotkov študentov je namreč menilo, da članstvo v burševski organizaciji nikakor ni tisto, kar bi si želeli od svojega predsednika. To je lopo, toda veliko pomembnejše je, da je petinšestdeset odstotkov študentov (se pravi tretjina, ki je večanjena v podobnih organizacijah) menilo, da mensura, ki krasni Diepgenov obraz, ni noben zadržek, ampak celo dokaz »splošnosti« za tak položaj. Zakaj treba je vedeti, da je zahodnoberlinska univerza nastala šele leta 1948 in da velja za najbolj demokratično in najbolj antinacistično med vsemi zahodnonemskimi visokošolskimi zavodi. Kako je potem na drugih univerzah, si lahko samo mislimo.

Ostrige s presenečenjem

Pravijo, da angleškim poslovnim možem ne gre zadnje čase ravno najbolje. Še vedno da ne vedo, na katero stran naj usmerijo svoje poslovanje. Ali naj se še bolj navežejo na državne angleške skupnosti narodov ali pa naj čakajo na čas, ko se bo Velika Britanija, končno morebiti le priključila Evropskemu skupnemu trgu. No, veliki draguljar George Duckworth se je vsaj za nekaj časa izmaknil takim skrbem. Za svoj svedili posele si je poiskal partnerja kar na Japonskem.

Ker so šle letos »maravne« ostrige na Otoku zelo slabo v prodajo — Angleži se pri takih ostrigah boje okužbe — je George Duckworth omogočil Otočanom, da to sladokusno poslastico lahko uživajo v konservah. S svojimi japonskimi partnerji pa se je domenil, da bodo zanj konservirali samo tiste ostrige, v katerih je gotovo biser. Kako je temu poslovnemu možaku uspelo prepričati britansko carino, da mu je brez zadržkov in za minimalno pristojbino dovolila uvoziti 13.000 šketal s takimi ostrigami, bo verjetno ostala njegova skrivnost, dejstvo je, da je možak pričel ponujati svoje »ostrige presenečenja« na vse strani. Nekaj velikih restavracij in razkošnih nočnih klubov je že vpisalo na svoje jedilnike tudi konserva z ostrigami. Za približno 1500 dinarjev lahko kavalirji ponudijo svojim spremljevalkam tudi ostrigo, v kateri bodo gotovo našle biser. Duckworth pa se ni povsem zadovoljen. Prišel je izdelovati posebne zlate prstane, v katere lahko natakarji kar sami takoj vdelajo najdene biser. In posli cvetijo.

V poroti si niso bili edini

Šestinšestdeset ur je zasedala porota, ki se je morala izreči o kazni za dr. Geza Kaplanya, ki je z nožem in kislino umoril svojo petindvajsetletno ženo. To se je zgodilo 28. avgusta lani, ko je bil mladi madžarski emigrant poročen šele pet tednov. Zdravnik je sam obvestil policijo o umoru. Ko so preiskovalci prišli v njegovo stanovanje v San Franciscu, jim je zdravnik odprl vrata. Zeno so našli nago, privezano na posteljo. Vse telo je bilo pokrito z ranami. Mlada Hajna Pillon je umrla šele trintrideset dni kasneje, ko so v bolnišnici naredili že vse, da bi jo rešili. Zdravnik je takoj pojasnil policiji motiv svojega zločina: zdelo se mu je, da je žena prelepa, da bi bila lahko zvesta.

Prav ta motiv pa je rešil zdravnika smrtne kazni. V poroti, ki mu je sodila, sta namreč bili tudi dve ženski, ki sta se ves čas upirali najhujši kazni in končno prepričali še druge porotnike, da so izglasovali dosmrtno ječo. Ker pa kalifornijski zakoni predvidevajo, da je treba zapornike izpustiti po sedmih letih zapora, če je bilo njegovo vedenje v ječi primerno, je taksa kazen v bistvu gola formalnost. Zato je tudi madžarski zdravnik takoj po razglasitvi sodbe skical v sodni palači v San Joseu tiskovno konferenco, na kateri je še enkrat izjavil novinarjem, da se izredno keša svojega zločina, ki da je bil »pošastno dejanje«, in potem še pristavil: »Nisem hotel, sploh nisem mislil narediti zločina, toda tisti dan se nisem mogel obvladati. V zločin so me zapeljale sile, ki so bile močnejše od mojega razuma.«

Na fotografiji je dr. Geza Kaplany, ko ga vodijo iz sodne palače.

Slikarjev konjiček

Sloviti sodobni slikar Georges Braque ne bo na svoji prihodnji razstavi prikazal slik, pač pa nekaj sto kosov nakita, ki ga je po njegovih načrtih izdelal eden največjih pariških draguljarjev. Računajo, da bo vrednost razstavljenega nakita kakih 1750 milijonov v našem denarju. Najmanjša broška bo stala več kot deset milijonov.

Georges Braque je nedavno izjavil, da je našel v draguljih, zlatu, platini in srebru povsem nepričakovane možnosti za umetniško ustvarjanje, da se je zato zadnja leta posvetil tem nenavadnim materialom in da bo verjetno, če dobi novo naročilo, se pravi, če razstava uspe, še nekaj časa delati načrte za nakit. Slikar je tudi pri nakitu ostal zvest svojim najljubšim motivom: pitomim ženskim obrazom, konjskim glavam. To nenavadno sodenovanje med slikarjem in draguljarjem, v katerem se je pred časom poskusil tudi nadrealistični slikar Dalí, je dalo tako presenetljive rezultate, da se je francoski minister za kulturo André Malraux odločil, da bo razstava, ki jo bodo odprli 2. marca, v enem izmed državnih muzejev. Pričakujejo, da bodo razstavo pokazali še v nekaterih ameriških in evropskih glavnih mestih. Najbolj dragocen eksponat je 810-karatni topaz, ki ga je slikar vdelal v zlato sonce in ki velja skoraj 150 milijonov dinarjev.

nakit. Slikar je tudi pri nakitu ostal zvest svojim najljubšim motivom: pitomim ženskim obrazom, konjskim glavam. To nenavadno sodenovanje med slikarjem in draguljarjem, v katerem se je pred časom poskusil tudi nadrealistični slikar Dalí, je dalo tako presenetljive rezultate, da se je francoski minister za kulturo André Malraux odločil, da bo razstava, ki jo bodo odprli 2. marca, v enem izmed državnih muzejev. Pričakujejo, da bodo razstavo pokazali še v nekaterih ameriških in evropskih glavnih mestih. Najbolj dragocen eksponat je 810-karatni topaz, ki ga je slikar vdelal v zlato sonce in ki velja skoraj 150 milijonov dinarjev.

SIBIRSKA SEKTA: POL STOLETJA IZOLACIJE

Kot poročajo zahodne časopisne agencije, so v močvirnih predelih sirske tajge odkrili naselje verske sekte, katere člani so že pol stoletja izolirani od sveta. Gre za »srenjo čudne črne reke«, ki je verjetno nastala pred prvo svetovno vojno. Verniki te sekte so se zaobljubili, da ne bodo delali, da se ne bodo brili in umivali, da ne bodo uporabljali denarja, da ne bodo nakupovali v civilizaciji in da ne bodo plačevali dajatev. Za vse je tudi veljala popolna pravna čistost, niso uživali alkohola in niso služili vojaškega roka. Da sekta ne bi izumrla, ker niso imeli potomcev, so v »bližnjih« (sektu je živel skoraj sto kilometrov od človeških naselij) vasih kradli otroke. Tako so živeli svoje samotno življenje, ker je po enem izmed naukov njihove sekte veljalo, da bo tisti, ki pride v stike z drugimi ljudmi, zvalil večno prekletstvo na vse člane sekte. Toda kljub temu so nekako zvedeli, da je bila leta 1914 velika vojna in da ji je sledila revolucija, neke okrog leta 1949 pa so slišali tudi, da je bila nekaj let prej še ena velika vojna.

Nenavadno sekto je povsem slučajno odkril eden izmed sovjetskih letalcev, ki je nizko letel čez tajgo.

Hudo maščevanje si je izmislil mlad mož iz Süderdithmarschena v Zahodni Nemčiji, ker mu je isti prometni stražnik dvakrat zapovrstjo odmeril globo zaradi enakega prometnega prekrška. V lokalnem dnevniku je objavil oglas: »Moped podarim! Pridite ponj k prometnemu stražniku Helmetulu! Naslednji dan se je nabrala pred stražnikovo hišo množica ljudi — vsi bi bili radi moped. Stražnik je moral navsezadnje skozi dvoriščno okno uiti množici, ki mu je začela groziti, ker je rekel, da sploh nima ničesar podariti.

V dvojboju s samokresi sta skušala oprati vsak svojo čast 62-letni Jose Campes Carrija in njegov 64-letni prijatelj Juan Valles Maja, oba iz Barcelone. Sprla sta se zaradi 15 pezet ali po naše približno 200 din. Hudo poškodovanega Carrijo so po dvojboju odpeljali v bolnišnico.

med dvema tečajema

Newyorška kozmetika je postregla z novimi modnimi domšlicami. Na vzorčni razstavi so pokazali med drugim umetne trepalnice, ki stanejo deset dolarjev in ki jih je treba nositi takole: kratke podnevi, dolge pa zvečer ali za fotografa. Pokazali so celo sivga francoskega kodra z umetnimi trepalnicami, samo da je bil njegov okras iz človeških las, medtem ko imajo ženske rade hermelinske, tujenje in druge dragocene dišave. Nadaljnja novost je raznobarvni lak za usne mečice. Namesto da bi ženske nosile takšne ali drugačne uhane, si poljubno pobarvajo spodnji del uhljev, in sicer tudi v zlatem ali srebrnem odtenku.

Trinajstletni gimnazijec Jonas Linderholz iz Stockholma je poslal švedskemu kralju prošnjo, naj mu dovoli opraviti na univerzi zaključni izpit iz zgodovine, ker se sicer ne more potegovati za službeno mesto profesorja zgodovine. Zares zna Jonas o zgodovini toliko, da ga gimnazijski profesorji ne morejo naučiti ničesar več, saj je rekel celo sloviti zgodovinar Kjell Kumlén, da je fantovo znanje presenetljivo.

Med študenti pravne fakultete pariške Sorbone je zadnje čase tudi 53-letna žena, katere moža so lani obsojili na dosmrtno ječo, ker je ubil svojo ljubico. Žena hoče doštudirati pravo, da bo mogla potem sama sprožiti ponovno razpravo z namenom, da bi dosegla pomilostitev svojega moža.

Finančnim uradnikom, davkarjem in sodnim izterjevalcem so zaprta vrata v večino avstralskih klubov za golf. Sklep na podlagi številnih pritožb so klubski predsedniki utemeljili takole: »Izogibati se moramo vsega, kar bi utegnilo petične ljudi med našim članstvom spravljati v slabo voljo.«

Ker je v Južnem Vietnamu iz leta v leto več žensk kot moških, je prišlo v navado, da se ženske med seboj pogajajo o ženinih, ki so v manjšini. V Dalatu na primer je v kratkem poskočila cena za zakonskega moža na dva bivola.

Ker hočejo ugotoviti, ali bo mogoče prihodnje leto brez te žav prenesti olimpijski ogenj iz Grčije v Tokio, pripravljajo poskusni polet, katerega skupni stroški bodo nanesti okoli 55 milijonov dinarjev.

Na zahtovo enega izmed poslancev je kanadski parlament sestavil preiskovalno komisijo. Poslanec iz Monreala je namreč trdil, da so kanadski zastopniki na sejah NATO v Parizu »preživljali noči na Pigalu, dneve pa v postelji«.

UGANKA TRIDESETIH PUŠK

Rouenski policiji je po štirih mesecih preiskav uspelo razvozlati tudi zločin, za katerega so vsi menili, da je »popoln« in da bo zato ostal tudi nekaznovan. Genialni preiskovalec Maigret je bil tokrat mladi policijski inšpektor »Gonzalves«.

Uganka, s katero se je ubadal mladi komisar, je imela vse preprostost in peklensko zapletenost najlepših detektivskih storij: imel je žrtev in 29 osumlencev, ki so bili vsi s puškami v rokah na mestu zločina. Žrtev je bil pariški industrialec Robert Lecomte, mesto zločina zasebno lovišče v Euru, datum pa 30. septembra 1962.

Za tisti dan je namreč zlobodravnik Henri Richard povabil v svoj lovski revir kakih trideset prijateljev in prijateljic. Vsi lovci so se postavili v obliki velikega pravokotnika in pričeli prodirati v goščavo. Tako naj bi prisilili jerebice, da se dvignejo v zrak. In res, kmalu je počila prva puška in prva jerebica je padla na tla. Potem pa se je dvignila cela jata in v vseh straneh so se zaslišali strelci. Jerebice so padale, skoraj hkrati pa je padel tudi Robert Lecomte.

Lova je bilo sicer takoj konec, toda na vprašanje, kdo je ustrelil industrialec, ni bilo odgovora. Lovci so se sicer šele pred prihodom policije odločili za manjšo preiskavo med seboj, toda rezultata vseeno

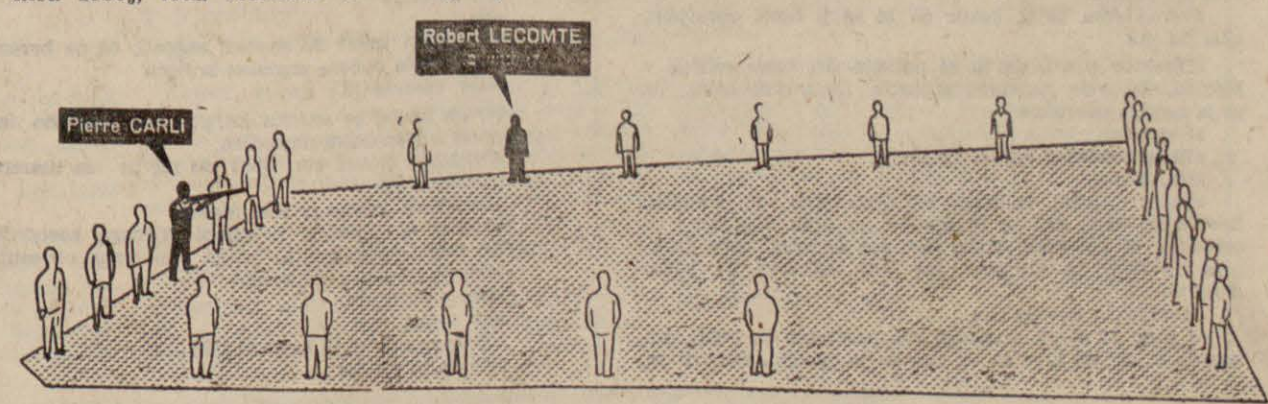
ni bilo nobenega. Eden izmed lovcev je samo naredil sidro, na kateri je po raznih pričevanjih zabeleži mesta, kjer so bili lovci v času, ko je prišlo do usodnega strela.

Videti je bilo, da je uganka res neresljiva. Toda takoj se je izkazalo tudi, da ni velike verjetnosti, da bi šlo za tragično pomoto. Zakaj industrialec je ubila šibra kalibra dvanaest, ki je sicer ne uporablja pri lovu na jerebice. Skoraj vsi lovci so sicer imeli s seboj tudi take naboje, toda možnost, da bi šlo za dvojno pomoto, namreč da je lovec dal v puško napačen naboj in da je potem ustrelil industrialec namesto jerebice, je bila le prenamahna. Hudo pa je bilo, ker policiji ni uspelo ugotoviti pri nobenem izmed udeležencev lova motiva za uboj.

Inšpektor Gonzalves je zastilal vse love, toda nihče ni priznal, da bi bil zagrešil tragično pomoto. Tako je moral pričeti s svojo štirinosemno preiskavo. S poskusom se sicer ugotovilo, da bi bil strel s kalibrom dvanaest lahko smrten tudi z razdalje 200 metrov, toda šibre so prodirle v industrijevo telo pod takim kotom, da so lahko omeli število osumlencev na polovico. Ko se je v mapi zbralo skoraj 200 strani raznih pričevanj in poročil strokovnjakov in več kot sto fotografij terena in ko so v lovišču

naredili več rekonstrukcij tragičnega lova, se je število osumlencev zmanjšalo na tri.

Trije osumilci: ženska, ki je bila šele drugič na lovu in ki bi prav lahko zamenjala industrialec za kako divjadjo, odvetnik, ki je pred leti že enkrat med lovom obstrelil prijatelja, in visoki uradnik Pierre Carli, ki je inšpektorju izjavil, drugim tisti dan sploh ni streljal, drugim lovem pa priznal, da je dvakrat zgrešil. Pa so prišli spet na vrsto rekonstrukcije lova, proučevanje skice, ki so jo naredili sami lovci, in primerjanje s fotografijami terena in rane. Ni še znano, kako je inšpektor Gonzalves zoeval svoj krog osumlencev, toda pred dobrim tednom so nenadoma prišli Pierra Carlija. Ko so mu z dokazi pokazali, da je bil prav on edini, ki je lahko brez velikih premikov ustrelil pariškega industrialec, je takoj priznal. Trdi sicer, da gre za pomoto, toda zelo malo je verjetno, da bo sodišče upoštevalo to njegovo obrambo. Preveč časa je namreč čakal s svojim priznanjem (francoski zakoni predvidevajo najvišjo kazen za slučajni uboj pri lovu dve leti zapora) svoje pomote, za katero mu niti ni grozila tako huda kazen. Toda policijske preiskave še ni konec: mora namreč ugotoviti, zakaj je Carli pravzaprav ustrelil industrialec.

Avtobus v East Riverju - 7 mrtvih

Iz avtobusa, ki je z desetimi potniki in voznikom iz neznanh vzrokov pred New Yorkom zavozil v East River, so se rešili le štirje potniki. Zakaj do nesreče je prišlo na mestu, kjer je reka že takoj pri obali globoka več kot deset metrov. Avtobus je bil eden tistih, ki vozijo na Welfare Islandu, otoku med Brooklynom in Manhattanom, na katerem so številne bolnišnice in druge socialne ustanove (od tod tudi ime otoka). Ko ga je na ovinku zaneslo z mokre asfaltna ceste v reko, je bilo v njem deset bolniških sester, ki so se s kosila vračale v službo. Za nekaj minut po nesreči, ko vodni tok še niti ni odnesel velikega natnega madeža, so prihiteli gasilci, rečni reševalci, dva helikopterja in na koncu se velik žerjav. Ena izmed preživelih potnic je izjavila, da se ji zdi, da je voznika nenadoma obšla slabost in da je zato izgubil oblast nad vozilom.

Šla sva čez dvorišče svetih plesalk; rjavkasti potepuški pes nama je ves čas sledil. Po visokih stopnicah sva se povzpela na ploščad templja tigrov in pogledala navzdol na dolgo dvorišče. Na zidovih so bili obešeni napis z zgodovinsko razlago. Vsak zid je imel približno nasredi, precej od tal, velik kamnit kolobar.

Pes je šel za nama tudi po visokih stopnicah in naju opazoval. Mimo templja bojevnikov sva se povzpela na vrh piramide, kjer sta bili dve ogromni kamniti kači z repom, edignjenim navzgor, in z zdrobljeno glavo na tleh kot dve nemi straži pred kamnitim kipom Chac — Moola; krivolčni bog je sključen sedel s prekrižanimi nogami, z glavo obrnjeno proti piramidi, v naročju pa je držal kamnit kelih, pripravljen, da sprejme v dar še topla človeška srca.

Občutek strahu in tesnobe, ki se me je loteval prejšnji večer, se je spet povračal. V zid, ki naju je obdajal, so bile vklesane podobe Chac — Moola; orlovski, pretirano ukrivljen nos mu je štrlel naprej kot rlec. Osupnila me je pošastna brezsmiselnost te mrtve religije, katere izpričani in grozljivi kult je žrtvoval kamnitemu idolu, ki ga je ustvarila bolesta domišljija, tisoče in tisoče nedolžnih otrok.

Izza vogala se je pojavilo rjavkasto sčene, ki naju je ves čas spremljalo; klapouhi pes me je za hip počastil s svojim krmežljivim pogledom, potem preskočil kamnit kačo, povohal Chac — Moola in privzdignil tace.

Odleglo mi je, sam ne vem zakaj. Deborah, ki je stala zraven mene, je pogledala na uro. »Pojdiva pogledat cenote. Papa je bil strokovnjak v raziskovanju cenotes, ko je bil tu. Gorje mi, če mu ne bom obširno poročala, ko se vrnem.«

Napotila sva se proti velikim skal, ki je bila žrtvenik. Vse naokoli so poganjale ljubke rumene cvetice. Sam pri sebi sem se vpraševal, če bi lahko rasle tudi v tistih ča-

15 stih, ko je bil ta kraj vsak dan prepojen s krvjo. Morda pa jim je kri godila.

»Kaj pa pravzaprav pomeni cenotes?« sem vprašal.

»Naravni jaški se v teh krajih imenujejo cenotes. Ta je najvažnejši na vsem Yucatánu: žrtveni jašek. Dostojanstveniki od blizu in daleč so prihajali sem in metali vanj dragulje, dečke in deklice. Posebno deklice. Kdo ve, koliko jih je bilo.«

Spustila sva se po stopnicah nizdol in mimo starodavnih razpadajočih stebrov nekdanjega trga prišla na travnik.

»Jašek je severno od piramide,« je rekla Deborah. »Zunaj, domala že v džungli. Pogledjte, tamle je steza...«

Šla sva po travniku, potem pa po stezi, ki je vodila v džunglo. Kmalu se je steza razširila v jaso; kjer je nekdašnji tempelj, je bil velik kup kamenja. Prispela sva do Cenote delos Sacrificios.

Pred nama se je odpiral krater, katerega polmer je meril kakih petdeset metrov; izredno globoka jama, kakor da bi se na tem mestu udala zemeljska skorja. Stopil sem prav do roba. Njene belkaste stene, porasle z grmčevjem in praproto, so se spuščale kakih dvesto metrov globoko. Na dnu je bila zelenkasta voda. Sončni žarki, ki so se prebijali skozi goste liste dreve, so risali fantastične podobe, plod igre svetlobe in sence. Toda zdušje vsenaokrog je bilo ledeno, grozljivo, statično. Pomislil sem na prestrašene deklice, ki so v smrtni grozi kričale in se otapale, ko so jih metali v ta strašni jašek smrti. Deček sekunde popolne tišine in potem zamolkel pljusk.

Deborah se je nevarno približala robu in pogledala v brezno.

»Tam dol je na stotine okostnjakov,« je rekla. »Arheolog Thompson je raziskoval ta prekleti jašek: našel je

zlata, drago kamenje in lobanje; predvsem lobanje... Obmolknila je. »Od tam ni izhoda. Spodaj, pod zemljo, teče reka; njen tok je zelo mogoč. Če padeš dol in če ni maš pri roki vrvi, je po tebi.«

»Zares pomirjaloca perspektiva!«

Na jaso se je pritepel rjavkasti pes, najin stari znanec in spremljevalec; kakor v zadregu naju je nekaj časa opazoval, potem se je umaknil v senco, so leno zleknili in si začel lizati tace. Deborah je stopila za korak nazaj — poprej je bila čisto na robu — in odprla torbo. Potem me je pogledala vsa vznemirjena.

»Pa sem res neumnica, da ji ni para. Papanu sem obljubila, da mu bom prinesla fotografije tega jaška. Preden sva šla, sem potipala torbo. Trdno sem bila prepričana, da je notri fotografski aparat, pa je bila le knji-ga.«

Medtem sem jaz opazoval kup kamenja, ki je bilo nekoč tempelj, in se vpraševal, kakšni krvavi obredi so se odvijali za njegovimi stenami.

»Peter,« me je poklicala iz davnine nazaj v sedanost in se pri tem oprla na mojo roko. Pogledal sem jo in imel pri tem čuden občutek, da se mi bo spet nalagala. »Peter, ali bi bil zelo hudi, če bi vas prosila, da bi skočili do hotela in mi prinesli moj fotografski aparat? V petih minutah boste nazaj. Veste, obljubila sem papanu...«

Pobrskala je po torbi: »Nate ključ moje sobe. Tukaj pa...« Iz torbe je potegnila žepno izdajo neke kriminalke, z živobarvnimi platnicami. »Brala sem jo med potjo. Ko že greste v hotel, odnesite še knjigo... Veste, samo v napotju in teži mi je...«

Knjigo sem vtaknil v žep in vzel ključ. Skušal sem ugotoviti, zakaj se mi je zdelo, da je vse, kar mi je govorila, izmišljeno. Včasih se mi je zdelo, kakor da je vse njeno obnašanje, odkar sva jutraj odšla iz hotela, ena sama igra in recitacija.

16 Toda mladi obraz, njegove lepe poteze in njegova su-

nanja bledica, vse to mi ni odinilo prav ničesar. »Zal mi je, da vas nadlegujem,« je dejala. »Medtem si bom pobliže ogledala cenote. Poiskala bom najboljše zorni kot za fotografijo.«

»Prav.« Po stezi sem se napotil proti hotelu. Rjavkasti pes me je zvedavo pogledal. Najprej se je pretegnil, kakor da namerava vstati, potem se je obrnil k Deborah, se spet usedel in si začel znova oblikovati tace. »Pohitite,« je Deborah zaklicala za menoj.

Pogledal sem nazaj. Vrnila se je čisto na rob globokega prepada: bila je zelo lepa, polna življenja in elegancije, z rdečo torbo in v čevljih z visokimi petami.

Ko sem prišel iz džungle na travnik pred razvalinami, sem imel občutek, da sem spet sredi življenja. Ob tistem kratku piramidi, ki ga niso restavrirali, sta dva Indijanca v belih suknjatih plaia travo. Ljubko dekletce se je igralo na ploščadi templja lobanj. Po stezi, porasli s travo, pa mi je prihajal nasproti možič v sivi obleki.

Ko sva si bila že blizu, sem v njem prepoznal direktorja hotela. Prisrčno me je pozdravil.

»Ste pa zgodnji, gospod Duluth.«

»Ogledala sva si cenote.«

»Zelo zanimivo, kajne?«

»Zelo...«

Dekletce je plezalo po razvalinah templja. Eden izmed Indijancev, ki sta pod piramido plaia travo, se je zleknil v travo, očito utrujen od dela; oči si je pokril s klobočkom.

»Moram v hotel po...« Rezek ženski krik me je pretrgal sredi stavka. Krik je prihajal iz džungle.

Okamenel sem. Direktor se je obrnil in pogledal proti stezi, ki je vodila v džunglo.

Odmev se še ni polegel. Spretelet me je srh. Potem je sledilo še nekaj strašnejšega, posebno še, ker se je po-

polnoma ujemalo s predstavami iz mojega poprejšnjega sanjarjenja: zamolkel pljusk.

Kri mi je zledenela po žilah. Stel sem proti džungli. Ne da bi se ozrl, sem zaklical: »Gospodična Brand... gospodična je sama v džungli...«

Direktor je stekel za menoj. Tekel sem, kolikor hitro sem mogel. Listje trte je šelestelo okrog mene, kakor da bi ga vzburila peklenška sila. Pred menoj so se pobliškavali najrazličnejši metulji kot dragoceno kamenje. Vse okrog mene mi je vzbujalo grozo. Predstavljal sem si Deborah, kako v visokih petah z negotovim korakom lovi ravnotežje na robu prepada...

Prispel sem na jaso. Na robu jaška sem zagledal rjavkastega psa, ki je strigel z ušesi in gledal v brezno. Na dnu je ta prekleto zelenkasta voda v hitrem toku odtekala proti podzemni reki.

»Deborah,« sem zaklical.

Direktor je ves zasopel prispehal za menoj. Skupaj sva stopila prav na rob prepada.

Direktor me je zgrabil za roko. Stisnil me je tako krčevito, da so se mu nohti zarili v meso. Pokazal mi je nekaj, tam na dnu. Pa ni bilo več potrebno: med tem se zagledal tudi sam.

Dvajset metrov pod seboj sem zagledal njene bujne svetle lase, ki so počasi valovale kakor alge.

Medio sem za trenutek razločil tudi njen obraz: bled, hladen, zelen pod zelenkasto vodo.

Ni se ganila. Ležala je nepremično, medtem ko se je vodni tok poigraval z njenimi bujnimi lasmi.

5.

Kot prvo reakcijo sem občutil jezo. »Gos neumna,« sem si mislil. »Kdo je še videl plesanje na robu prepada? Kaj res ni imela niti trohice razuma v sebi? Šele potem sem zaznal vso grozotnost dogodka. Negibna je ležala

17 na dnu, pod vodo. Najbrž je pri padcu z glavo treščila ob steno. Morda pa je ob dotiku z vodno gladino zaradi velike višine takoj izgubila zavest.

Pokleknil sem in se skušal stegniti navzdol, ob sten prepada. Direktor me je zgrabil za ovratnik. Bil je močan kot rokoborec, pa me je z lahkoto potegnil nazaj, proč od roba.

»Saj ne morete dol. Nihče se ne more spustiti po tej steni.«

»Saj se bo ubogo dekle utopilo!«

»Prav gotovo bi sturmoglavil. Do dna je dvajset metrov... Potem bi morali reševati še vas.«

Na jaso je pritekel neki Indijanec. Direktor mu je po špansko nekaj zaklical in Indijanec je spet oddirjal, kor-ko da bi izstrelil puščico.

»Prinesel bo vrvi,« je povedal direktor. »Na piramidi je vrvi, s katero si turisti pomagajo na vrh. Takoj bo spet tu.«

Bil je manjši od mene, toda ena sama mišica. Zagrabil me je, ko nisem bil pripravljen na to, in oklenil mojo roko v strokovnjaški prijem. Optekla sva se, skoraj čisto na robu. Rjavkasti pes je zalajal. Nemara mu je eden ali drugi stopil na tace. Medtem ko sem se podzvestno motal sem in tja, sem gledal Deborah tam spodaj. Zdelo se mi je, kakor da se utapja. Bledo lice je bilo še bolj zbežgano; lasje so dobili nekoliko temnejši ton. Vodni tok jo je počasi odnašal proti steni, kjer jo bo pogoltnila podzemna reka.

Na pol sem slišal direktorja, ki je dejal: »Sedaj je že prepozno. Mislim, da je mrtva. Truplo bo odplavila reka.«

Za hrbotom sva zaslišala nekoga, ki teče. Vrnil se je Indijanec. V roki je držal dolgo, zvilo vrvi; in konec mu je visel zadaj, kakor rap volkanške kaše. Z njim je bil še en Indijanec. Oba sta se ustavila nad prepadom, tam, kjer je natanko pod njima ležala truplo Deborah. V bližini je

Gospa Snood je dejala: »Pa bi vseeno lahko zajtrkovali. Boste videli, potem se bomo bolje počutili.«

»Ne,« sem jo zavrnil.

»Toda gospod Duluth! Boste videli, da vam bo to dobro delo.«

»Ne, hvala!«

Pustil sem jih same in pohitel čez park v svojo sobo. Opazil sem, da je še niso pospravili.

Postelja, v kateri je spala Deborah, je bila en sam kup zmečkanih rjuh pod zaščitno mrežo za komarje. Nenadoma me je prešinila nenavadna misel: sobarica ne sme opaziti, da je Deborah spala v moji sobi... posebno sedaj ne, ko je Deborah mrtva. Skrbno sem pospravil posteljo in spravil v red zaščitno mrežo.

Potem sem se zleknil na svojo posteljo. Segel sem v žep po cigaretnico, pa sem odprl knjigo, ki mi jo je bila dala Deborah. Bila je kriminalka za petindvajset centov: Zena — senca; napisal jo je Craig Rice. Bežno sem pogledal pisane platnice, potem sem vrnil knjigo na nočno omarico in si prižgal cigareto.

Zdelo se mi je, kakor da bi bila Deborah prisotna, kakor da bi mi pustila v sobi svojo senco.

Spomnil sem se, kako je prejšnji večer vztrajno ponavljala: »Ničesar in nikogar se ne bojim.«

Toda bila je na smrt prestrašena in sedaj je bila mrtva.

Začel sem razmišljati. Ko je bila še živa, jo je obdajala velika skrivnostnost, čeprav je to vztrajno pobijala. Kaj ni bila skrivnostna tudi njena smrt? Je bilo mar razumim in dovoljeno domnevati, da je trezno in pametno dekle pri belem dnevu padlo v prepad, preprosto zato, ker je iskalo ugodnega mesta, od koder bi lahko napravila dober posnetek? In da bi se pri padcu tako poškodovalo, da bi takoj umrlo? Ali ni bilo malo preveč naključij pri vsem tem?

Ob pogledu na nered, ki je vladal v njej, sem, se raznežil. V njem je bilo nekaj mladostnega, nekaj optimističnega. Koliko časa bo treba, da bo spet vse urejeno. Bela večerna toaletka, ki jo je nosila prejšnji večer, je ležala vržena čez stol. Drugi kosi njene garderobe, ki ni bila obilna, so bili stlačeni v predal omar. Mišnica je bila odprta. Njene toaletne potrebine so bile še pred ogledalom na toaletni mizi. Tam je bil tudi fotografski aparat. Razskočno podložen kovček je ležal na tleh, pri postelji; v njem je bilo nekaj kosov perila in nogavice, ki so mogle čez rob.

To je bilo vse, kar je ostalo od nje. Nekaj razmetanih kosov obleke in kovček.

Pozorno sem si ogledal sobo. Našel nisem ničesar, po čemer bi lahko sklepal, od kod je prišla in kaj je nameravala početi v Ciudad Mexico. Ko sem tako stal sredi vrzeli, ki jo je pustila, mi je nenadoma šinilo v glavo: ali je sama pustila tak nered za seboj ali pa je kdo drug vse premetel.

Sveda ni bilo mogoče z gotovostjo odgovoriti na to vprašanje. Toda moj sum je naraščal, namesto da bi po-

19 Pomislil sem na nenavaden občutek, da se pretvarja,

ki sem ga imel, ko me je posiljal po fotografski aparat v hotel; kaj pa, če me je namenoma posiljal proč in če je bila pri cenote s kom domenjena za sestanek? Toda če je bilo tako, zakaj le se je potem tako zelo trudila, da me je pripravila do tega, da sem šel z njo tako zgodaj? Eno je bilo očitno: če je bil v hotelu kdo, ki ga je poznala, potem se je tega človeka tudi bala. Po drugi strani pa je spet jasno, da se ne bi domnila z osebo, ki se je je bala, za sestanek na tako samotnem in nevarnem kraju, kot je cenote.

Moja teorija sicer ni vzdržala logične analize, toda podzvestno sem čutil, da nekaj ni v redu, da se je zgodilo nekaj poostnega, nekaj, kar se mi vse bolj izmika. Deborah sem spoznal komaj dan poprej, toda pred menoj je bila njena podoba živa in odpliva. Podoba živahnega dekleta, ki se je neznansko bala in ki se je zatekla k meni po zaščito.

Ali sem jo v čem razočaral?

Nekdo je potrkal na vrata. Vstal sem in odprl. Bila je gospa Snood; prinesla mi je škodelico kave. Bila je zelo materinska in prizadevna. Na zeleno obleko si je pripela šopek kamelj, pa so še slabše učinkovale kot orbi-deje.

»Prinesla sem vam škodelico kave. Če želite plačati zaj-trk, potem ga tudi vzemite.«

Vstopila je in se ogledovala po sobi. Morda je hotela videti, če so mi dodelili boljše sobo od njene. Hvaležen sem ji bil za kavo in za njeno prisrčno prizadevnost.

Sedel sem na divan, na katerem je večer poprej Deborah poskušala odigrati svojo vlogo zapeljivke. Gospa Snood se je usedla zraven mene. Eno roko mi je položila na koleno in me opazovala materinsko nežno ter zvedavo hkrati.

»Radi ste jo imeli, mar ne?«

18 bilo drevo. Eden je privezal vrvi za deblo in se spustil v krater.

Šele tedaj sem se nehaj otepati; direktorjev prijem je popustil. Postalo mi je jasno, da ne bi mogel ničesar storiti. Direktor je imel prav. Po vsej verjetnosti je bila mrtva. Trudil sem se, da bi v podzvesti sprejel to težko sprejemljivo dejstvo in se z njim sprijaznil. Pod zelenkasto in blatno vodo trupla skoraj ni bilo več videti. Manjši in kot deček prožen Indijanec se je spuščal navzdol, privezan na vrvi. Drugi je čepel na robu in ga pazljivo opazoval. V hipu sem umaknil pogled: nisem hotel več gledati.

Rjavkasti pes, ki je opazil mojo nenadno kretnjo, me je bežno pogledal in počasi odšel.

Sedaj so se mi možgani že razbistriili. Stikal sem okrog kraterja in iskal rdečo torbo, ki jo je imela Deborah. Toda ni je bilo. Najbrž jo je držala v roki, ko ji je spodrsnilo. Predstavljal sem si, kako je z njo padala v prepad tudi elegantna ameriška torba in se na dnu pridruživši antinim indijanskim zapustnicam, drugljem in lobanjam.

Na stezi sem zaslišal korake. Čez nekaj sekund se je na jasi pojavila rjavkasta postava Billa Hallidaya. Sonce mu je sijalo na glavo, tako da so se njegovi sivi lasje svetili rumenkasto srebrno. Pohitel je k meni. Na njegovev brezraznem obrazu se je razčela zasikrbljenost.

»Kaj pa se dogaja? Bil sem pri razvalinah, pa sem zaslišal krik.«

Direktor je stopil k Indijancu, ki je držal vrvi. Fantu, ki se je spustil v prepad, je naročal, kaj naj stori. Tudi Halliday je stopil k njima.

»Deborah Brand. Padla je v prepad.«

»Padla!«

»Hotela je fotografirati. Poslala me je v hotel, naj ji prinesem fotografski aparat.«

18 Halliday se je previdno sikonil čez rob in pogledal dol. Potem se je vrnil k meni. Bil je razburjen. Z glasom, ki se mi je zdel nenavaden, je vprašal: »Mrtva, kaj? Ali se je ubila pri padcu ali pa se je utopila.«

»Najbrž.«

Tedaj se je prikazal na jasi rdečeglavi mladoporočec. Takoj za njim je prispehala gospa Snood. Pomislil sem na nenavadno okoliščino: vsi so bili torej zunaj, pri razvalinah, še preden se je začel običajni, prejšnji večer napovedani ogled. Prišleca sta nas zaslula s ploho vprašanj. Name so napravili vtis neskladnih podob, ne pa vtis, ki ga zapuste resnični, živi ljudje: gospa Snood z živimi očmi in kričečo zeleno obleko, mladoporočec s svojimi sinjimi očmi in Halliday s svojimi finimi ustnicami.

Pridružil se nam je direktor: »Prosim bodite ljubezni-vi in se vsi vrnite v hotel. Tu tako in tako ne morete nič pomagati.«

Čutil sem se odgovornega za Deborah. Saj sem jo vendar jaz spremljal do jaška. Ugovarjal sem, toda direktor je odrezavo preskakal razpravljanje: »Prosim vas, gospod Duluth! Samo še bolj žalostni in potrti boste.«

»Dobro, če že mora biti tako...« je dejal Halliday.

»Vzeli ga bomo s seboj.«

Njegova roka se je krepko oprijela moje. Z odločno gotovostjo me je vodil po stezi. V nekem dolocenem smislu sem občutil olajšanje, da mi ni treba ostati tam in gledati, kaj bosta Indijanca potegnila iz brezna.

Na delu naše kolone je stopal mladoporočec. Sledila sva mu Halliday in jaz. Gospa Snood se je kot vr-tavica motala okoli nas treh. V hotel smo se vrnili čez travnik pred templji. Natakrali v pestrh narodnih nošah so si že dajali opravka v prostorni jedilnici in na terasi.

»Bila je ljubko dekle.«

»Kaj samo to? Hočem reči, je niste poznali že od prej?«

»Ne.«

Direktor se je vrnil,« je rekla po kratkem premoru.

»Ni uspel. Pravi, da sploh ne verjame, da jim bo uspelo truplo potegniti iz prepada.«

»Siznil sem grenko kavo,« res ne?«

»Zaradi vodnega toka, ki jo je odnesel pod skalo.«

Odložil sem škodelico.

Njena roka je še vedno počivala na mojem kolenu.

»Nikar se preveč ne vdaajte žalosti. Saj tako in tako ne bi mogli ničesar pomagati. Koliko ljudi umre vsak dan...«

Njena barbarska me je prizadela. Zamrmal sem: »Seveda. Na dnu cenote je že na stotine deklic. Kaj torej, če je še ena več!«

Nenadoma se je oslovila: »Nisem mislila tako. Seveda je strašno, saj se zavedam tega. Toda hotela sem vam pomagati.«

»Vem,« sem dejal, kakor da bi se ji hotel opravičiti.

»Zal mi je.«

Direktor pravi, da tu ni policije. Iiti boste morali v Mérida, da bodo napravili zapisnik. Izpovedali boste, da se je zgodila nesreča.«

»Seveda.«

»Bi še škodelico kave?« Vstala je.

»Ne, hvala!«

»Pa ne! Mislim, da bomo šli kljub temu ven,« v vodici. Seveda po tem, kar se je zgodilo, je prav nepriljetno iti ogledovati si razvaline. Toda, ker smo že prišli tako daleč, prav do sem, in ko smo pri tem zapravili že toliko denarja...«

»Seveda... Seveda...«

V sobo je stopil direktor, ves preplašen in pobit, kakor da bi bil on kriv za to, kar se je zgodilo. Ponovil je,

20 kar mi je bila povedala že gospa Snood, in določil, da se bomo po zajtrku odpeljali v Mérida. Na Yucatánu je postopek za prijavo nesreče še bolj neumen kot pri nas. Morda pa bo policija v Méridi upoštevala, da direktor zaradi obveznosti do gostov ne more biti odsoten iz hotela tudi popoldne. Gospa Snood si je dala opraviti okrog naju; njene oči so begale sem in tja po sobi. Ko je direktor odšel, je dejala: »Dovolj mi je tega gnezda. Moje letalo leti v Ciudad Mexico jutri. Halliday in mladoporočec, vse odpotujejo jutri, tako da bo hotelski avto poln. Če naročim tistega dedca iz Mérida, bo spet šlo petdeset dolarjev. Ali bi me hoteli vzeti s seboj?«

»Seveda. Prav vesel bom, če mi boste delali družbo.«

»Hvala lepa.«

Gospa Snood je stopila k nočni omarici in vzela v roke kriminalko.

»Kako pa se bere? Je dobra stvar?«

»Ne vem. Knjiga je bila od Deborah.«

»Jo berete?«

»Ne.«

»Jo smem vzeti? Ne morem zaspati, če ne berem. Tu pa nisem našla nobene angleške knjige.«

»Kar vzemite jo.«

Gospa Snood je stisnila knjigo pod pazduho in me pogledala s tesnobnim pogledom.

»Prikupen človek ste. Všeč ste mi in ne maram, da bi bili nesrečni.«

Nasmehnil sem se ji: »Saj nisem.«

»Najbrž ne poznate nobenega njenega sorodnika...«

»Mislim reči... nikogar, ki bi ga bilo treba obvestiti...«

»Oče je v Peruju. Arheolog.«

»Kje v Peruju?«

»Ne vem.«

»Je še kdo drug, ki bi ga bi bilo...«

»Ne da bi vedel.«

»Vam ni povedala, kam je bila namenjena?«

DRAGA MORILKA

Videl sem, kako je Sybil vzela revolver s pisalne mize. Bila je besna, vendar se je popolnoma obvladala. Nobenega dvoma ni bilo o tem, kaj misli napraviti. Nekoga bo ubila.

Hotel sem jo ustaviti, nagonsko sem čutil, da bi moral nekaj ukreniti. Vendar sem obsedel kot zaklet. Vedno sem jo občudoval, v tem trenutku pa me je začarala. Nisem je ustavil, samo sedel sem in jo gledal.

Orožje ji je bilo tuje, to sem lahko opazil po tem, kako je ravnila z njim. A vedela je, kaj je revolver in čemu služi. Postal je nekako del nje same, njene močne volje po uničevanju. Z njim v roki je stopila proti vratom.

Prav tako dobro kot ona sem vedel, kdo je za vrati. Sybilin mož. In ženska — v nobenem pogledu enakovredna Sybil, samo mlajša in bolj sveža, to je bilo vse.

Morda niti ni tako čudno, da je zmedla moje pojme o pravem in nepravem, ko sem jo opazoval. Umor je vedno nekaj nepravlega. To je pojem zla v konkretni obliki. In vendar je Sybil ravnala upravičeno. Bila je subtilna, komplicirana ženska in čudovita žena. Tepec, s katerim je bila poročena, pa je imel tako malo pojma o njenem dostojanstvu, da je začel razmerje s to ceno žensko. Je to umor? Ali ni to bolj primitivno izvajanje pravice?

Sybil se je približala odprtim vratom, vendar ni vstopila. To ni bilo potrebno. Kroglja lahko zleti iz sobe v sobo. Obstala je pri vratih.

Vzda sem videl samo njen hrbet, a bilo je dovolj. Bila je vitka in visoka, dostojanstvena kot kraljica. V vodeni obleki z grškimi gubami je bila posejbljena boginja pravice. S trdno roko je dvignila revolver in pritisnila na petelina. Nič se ni zgodilo.

Clovek bi si predstavljaj, da bo Sybil spoznala prst usode in opustila svoj namen. Vendar se niti za trenutek ni obotavljala.

»Stopi gor kaj popot, John. Rada bi se malo pogovorila s tabo.«

»Ali se ne bi mogla kdaj drugič?«

»Igra je šla z odra. Šla bova vsak svojo pot, ti v Hollywood, jaz pa... Morda se nikoli več ne vidiva.«

Nisem ji mogel reči ne. Molče sva šla gor. Medtem ko si je slekla plašč in se malo uredila, sem pripravil piščo. Ko sem ji prinesel kozarec, je sedela skročena na zofi kot bolna žival. Smilila se mi je, vendar sem bil vesel, da ne bo dobil najin sestanek ljubezenskega značaja. Romantika je pri nju že odigrala svojo vlogo.

Prijela je kozarec in rekla: »Draga morilka, je bila velika drama, Johnny.«

»Hvala,« sem dejal.

»Misliš sem na svojo teorijo o igrarstvu. Zakaj hočejo pravzaprav ljudje igrati?«

»Jaz sem vedno mislil, da bi radi postali slavni.«

»Pozna se ti, da nisi igralec.« Impila je kozarec do dna. »To ni pravi vzrok. Poglej, recimo, otroke. Otroci skoraj vedno igrajo.«

»Otroci skoraj vedno igrajo.«

Opazoval sem jo in se rahlo čutil njeni razvnetosti. Čeprav je že začela prihajati v leta, je bila še zelo privlačna ženska. Črne lase je imela malo pobarbane, a kaj zato? Obraz je imela kljub nekaj gubam čudovit in postavo še vedno popolno.

»Ne razumeš?« je zavzeto nadaljevala. »Otroci imajo močno domišljijo in igralci igrajo iz istega nagiba. Clovek hoče biti nekaj drugega, kot je v resnici. Sam nikoli nisi tako zanimiv, kot clovek, ki ga ustvari John Castledine.«

Kaj je ta čas delala Sybil Strand, ne vem. Nikoli sem nism zanimal zanj in na svojo obljubo sem popolnoma pozabil.

Vsi Newyorčani se prej ali slej vrnejo v rojstno mesto in tudi jaz sem se. Najel sem stanovanje z ateljejem in poskusil znova postati pisatelj.

Tam me je našla Sybil.

Spremenila se je. Lase je imela še vedno črne, spretno pobarbane, to pa je bilo tudi vse, kar ji je ostalo. Bile so jo skoraj same kosti in obraz je imela ves izmोजgan.

»John Castledine,« je vprašala, brž ko je vstopila, »si napisal mojo dramo?«

Prvič po dolgih mesecih sem se spomnil obljube. »Pišem jo še,« sem rekel.

Oči so ji začarele. »Povej mi kaj o njej.« Govorila je zapovedovalno.

»O stvarih, ki jih šele pišem, nikoli ne govorim,« sem se izgovoril.

»Bom igrala še enkrat morilko?« Zdelo se mi je, kot da otrok sprašuje, ali bo dobil lutko za Novo leto.

»Seveda.«

»Povej mi kaj o vlogi. Si prepričan, da je prava zame?«

»Da, umor bo vsekakor v njej.«

»No, to je dobro. Rekel si, da sem bila fantastična kot Gabriella.«

»Res si bila.« Ne vem, če me je sploh slišala.

»Se vedno potrebujeva drug drugega, Johnny.« Je nadaljevala, »prav tako kot prej. Bila sem na poti nazvold, ko si napisal popolno vlogo zame. In Draga morilka brez mene ni v teden ne bi ostala na odru.«

Tome je razdražilo. Tisti trenutek sem se odločil. Če se mi še kdaj posreči napisati dramo, potem ta stara čarovnica NE bo igrala v njej.

»Kakšen je umor v tej drami Johnny?«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

A bila je gluha. »Upam, da bo spet revolver. Nož je videti bolj igralski. Pravzaprav zahtevam, naj bo revolver.«

Zahtevala je. To je prekorajlo vse meje. »Venik sem zakril.«

Ko se ni premaknila, sem jo prijel in jo začel porivati ven. Moral sem jo prijeti močneje, kot sem mislil, ker je izgubila ravnotežje in spustila torbico. Odprla se je in njena vsebina se je raztresla po tleh. Sminke, ključ — in revolver.

Oba sva stala in ga gledala.

»Je to...« sem začel.

»Da,« je rekla. »Režiser 'Drage morilke' mi ga je dal za spomin.«

Obupan sem zapustil New York in se vrnil k naravi. Nič se mi ni posrečilo, pa sem si tako obupno želel ustvariti novo dramo. V tem primeru je predstavljala naravo koč ob jezerni globoko v gozdu. Zakopal sem se tja s pisalnim strojem, kupom papirja in poskusil misliti.

Nobenega umora ni več zate.«

PARIŠKA MODA V BESEDI IN SLIKI

Revije so mirno. Pariški modeli so dobili polni list, dovoljen, da se lahko v sliki pojavijo na straneh modnih žurnalov in dnevnega časopisa. Pariška moda ni več skrivnost; ne samo kupci in poročevalci marveč tudi bralci pasejo oči na modelih, ki jih v Parizu ljubosumno skrivajo pred široko publiko in jih šele po 27. februarju vržejo v svet.

Pariški modni strokovnjaki žele za pomlad in poletje 1963 darovati nežnemu spolu čimveč ženskosti. Z igro pastelnih barv in zlasti z izredno naklonjenostjo do bele, z umetnimi vrtnicami, ki jih pripenjajo na plašče, kostime, klobuke; z dolgi, do pasu segajočimi debeli-

mi ogrlicami, z mladostnimi kostimi, s čevlji, ki ne priznavajo izredno visokih pet, z nogavicami svetlih barv in morda tudi s preprostimi oblekami. Naj bo kakorkoli, pariška moda ne prinaša senzacij, saj je tako kreirana, da lahko stopi kar z modne brvi na ulico. In stopila bo čimprej. Ko bomo odvrtili zimске plašče, bodo zagospodovali kostimi v novem stilu, z ravnimi krili, kratkimi jopami, velikimi izrezi, majhnimi ovratniki. Prav ovratniki oziroma izrezi vzbujajo letos posebno pozornost. Od Diorja do Chanelove, vsi krojači so jim posvetili dobro mero pozornosti. Ovratniki so majhni: vojaški, stoječi, klasični. Pri dnev-

ni, zlasti pa večernih oblačilih, so izrezi še vedno na hrbtu, spredaj so ob vratu okrogli, zadaj pa gredo v obliki črke V. Pri večernih oblekah često nadomeščajo naramnice debele ogrlice.

Letos ne bo težko prisluhniti Diorjevemu diktatu. Si lahko zamislimo bolj preprosto in sprejemljivo obleko od »svinčnika«? (Tako namreč imenujejo oblačila, ki izhajajo iz te hiše in so popolnoma ravna, brez vsakršnih detajlov.) Obleka »svinčnik« je tako preprosta, da bolj skoro ne more biti: brez ovratnika, z navadnim vratnim izrezom, brez rokavov in s posebnim vsitkom v pasu spredaj in zadaj, z isto širino ob robu

krila kot na bokih in dolžine krila, ki komaj pokrije koleno. In prav tako je s kostimi, ki imajo kratke jope, ravna krila, preproste bluze brez rokavov, ki so ob vratu zavezane v metuljčka. Glavni poudarek daje kostimom bel okrasek ob vratu, ki je lahko vrtnica ali kaj podobnega.

In prav tako tudi Chanelova ponuja ideje, ki združujejo eleganco, izbranost, praktičnost, skromnost. Trdijo, da je Coco začela ženski svet, saj zna na tako preprosti način pričarati šarm kot še nihče doslej. Zlasti gumbi, ovratniki iz pikeja, ogromne ogrlice, športne čepice, večni kostimi z večnimi obroba-mi, bluze s kravatami, Chanel sponke, dvojni žepi, to so nje-ne sicer stare, a vedno nove modne novosti, a poleg teh večerne obleke. Te spremene ženo v pozlačen kip, saj so izredno bogate, pokrite z bleščečimi ploščicami.

Spomladi bodo prevladovala grobo tkana volnena blaga, ki zahtevajo podlogo. Med vzorci se bo boril za prvo mesto klasičen »pied-de-poule«, ki se mi-mo črno-bele kombinacije predstavlja tudi v belo plavi in be-lo rjavi. Močan nasprotnik mu bo »pajčevina«, tako so namreč imenovali novo tkanino, to je neenakomerno tkano blago iz tanjših in debelejših nití ter volneni etamin. Poleti pa bo v rabi šifon, organdi in seveda platno!

S. M.

nasveti

■ Na kuhinjskih vratih naj visi beležka s svinčnikom, kamor boste zapisali vse, kar morate nakupiti.

■ Če imate večjo družino, si kupite voziček za nakupe. Morda se vam bo zdel to velik zatek, toda kmalu boste drugačnega mnenja. Tihi, rame-na in roke vas ne bodo več tako bolele.

■ Če le mogoče, pri kuhanju sedite. Veliko stvari namreč lahko opravite sede, npr. očistite zelenjavo, olupite krompir, mešate zmes za sladico. Podobno se izognete prekomerni utrujenosti, če likate sede. Navadni kuhinjski stoli so za to premajhni. Če nanje postavite pručico ali kup časopisov, bo višina najprimernejša. Idealno pa je seveda, če si preskrbite vrtiljvo kuhinjski stol, ki ga lahko poljubno znižate ali dvigate.

■ Gotovo se boste sehteli. Najbolj utrudljivo je pranje perila, ki se nabira več tednov. Umazanija se začne vanj in stane nas mnogo več truda, kot če bi ga oprali sproti. Nekatere gospodinje se izognejo tej pokori s tem, da perejo pomalem, npr. vsak teden posteljno perilo enega družinskega člana in ne vse hkrati. Kako, se boste že same najbolje odločile. Tu le še majhen nasvet za umazano perilo. Namesto košare ali zabojca uporabite vrečke in jih obesite na steno kopalnice. Belo vrečko za perilo, ki ga moramo kuhati, modro za pisano perilo in rdečo za občutljivejši stvari. Tako ne bo več zamudnega odpiranja perila.

■ Pospravljanje temelj mnogo časa. Spetovale bi, da najprej pospravite postelje. To da stanovanju takoj urejen videz. Vsak dan pobrišite prah po opravi, kjer se najraje nabira, in natančno počistite enega od stanovanjskih prostorov: odmaknite pohištvo, pobrišite pod o-marami in posteljami, stresite preproge in, če je potrebno, položite parket. Za smeti si preskrbite manjše vedro ali kosaro, da vam ne bo treba vsak trenutek tekati k smetnjaku.

■ Otroke navajajte na delo, primerno njihovi starosti: čiščenje čevljev, pomivanje posode, brisanje posode in prahu, nana-dijo naj se pospravlja svojo sobo. V nedežja naj pomagajo pri pripravljanju kosila, lahko pa tudi servirajo.

■ V kopalnici naj bo prašek za čiščenje na vidnem mestu. Tako se bodo družinski člani navadili in počistili kopal-nico kad za seboj. Ali je kopal-nica počiščena in kako, po tem človek čuti gospodinjo!

■ Včasih lahko pridejo ne-predvideni obiski. Zato imej-mo na zalogi nekaj konzerv, da bo kosilo hitro gotovo, če se bomo zaklepetale.

■ Posodo, ki jo odrabite, če le mogoče, takoj pomijte. Obre-ke, kosti, smeti dajte raje na papir kot v kako posodo. Tako lahko vse skupaj zavijete in vr-žete v smeti. Smetnjak ne bo tako umazan in tudi smrdelo ne bo tako.

iz zdravniške posvetovalnice

Ozeblina — neprijetna posledica zime in mode!

Sedaj v pomladnem času imamo zdravnik v ordinacijah pogostoma opraviti s posebno vrsto nevšečnosti, ki ji pravimo ozeblina. Kakšne so videti ozebline? Koža predvsem na rokah in nogah na petah, ob konicah prstov pomodri ali pordeči ter nabrekne. Nabrekli mesto spočeta močno srbi, kasneje pa srbenje preide v kar občutno bolečino. Včasih se na koži pojavijo kraste, pod njimi nastanejo na koži majhni mehurčki, kasneje ranice, ki stalno izločajo rumeno serozno tekočino.

Značilno za to bolezen je, da za njo obolevajo predvsem ženske. Svoj čas so za tem trpele perice in pa prodajalke zelenjave. V teh poklih so bile ženske namreč v zimskem času hočeš nočeš izpostavljene hudemu mrazu. V zadnjem času pa je bolezen pogostnejša tudi pri drugih poklih. Se vedno pa so v glavnem prizadete žene. Da je temu tako, je v veliki meri kriva moda, ki v svoji brez-glavosti predpisuje nemogočo ozko obutev z dolgimi konicami, ki kot španski škorenj stisne nogo in prepreči dobro cirkulacijo krvi. Temu vzroku botruje še drugi: tanke svilene

nogavice po modni v zimskem času. Obe napaki pri ženskem spolu pa se seveda masčujeta z ozeblinami.

Bolezen zdravimo z različnimi mazili, ki jih predpiše zdravnik. Zelo dobro pomagajo tudi izmenične kopeli, ki poživljajo krvni obtok. Te pripravimo takole: vzamemo dve posodi, v eno nalijemo precej vroče vode (seveda ne take, da bi se lahko opekli), v drugo pa mrzle vode, vanjo pa damo nekaj kep snega, ki ga je letos še zmeraj na pretek. Noge potem kopljemo izmenično, tako da jih držimo v topli vodi vsaj 2-3 minute, v mrzli pa le toliko, da prestopimo do 30. K zdravljenju sodi seveda tudi topla in dovolj prostorna obutev ter tople volnene nogavice in rokavice. Bolezen se zelo rada pojavi več let zapovrstjo ob istem času spomladi in je treba seveda ob vsakem takem pojavu pričeti zdravljenje na novo. Mnogo koristi tudi poleti sončenje in kopanje v morski vodi, pozimi in spomla-di pa obnavljanje obolelih mest z višinskimi soncem.

DR. MILAN HODALIC

Nekaj Diorjevih modelov

PALAIČINKE

PO ZADNJI TV KUHARSKI ODDAJI ZA »TT« NAPISAL IVAN IVAČIČ

Več narodov si palačinke la-sti za svoje in ponekod so jih celo uvrstili med svoje nacio-nalne jedi. Pripravljajo pa jih zelo različno, se pravi samo to-sto, še bolj pa nadeve.

Svetujem vam osnovni recept. Za pripravo testa potrebujemo mleko, dobro je, če dodamo ne-koliko sifona, ščepec soli in žličko sladkorja, da lepše rume-ne. Vendar ne sladkajte testa preveč, sicer se bodo palačinke pri peki prijemale na ponev ali celo žgale. Prav bi bilo, če bi na deciliter mleka vneli po eno jajce. Ker pa so jajca še ved-no draga, jih lahko vzamemo nekoliko manj. Vse skupaj do-bro zvrkljamo ali z žlico stepemo. Nato dodamo ostre in meh-ke moke. Testo naj ne bo pre-gosto in le redko tekoče. Na ogreti in omaščeni ponvi peče-mo tanke palačinke, ki pa mo-rajo biti praviloma tako tanke, da jih moremo obračati le s pa-letjo. Palačinke, ki jih obračajo v zraku, po navadi niso najbolj-še. Pri peki palačink je treba paziti, da se masčoba nikoli ne prevleče ali celo pokadi. Zažgana masčoba je namreč zdravju škodljiva in posebno še za bolan ter občutljiv želod-ec neprimerna. Vsaka palačin-ka ima svojo spodnjo in zgorn-jo stran. Razumljivo, boste re-kli. Povem pa, da je spodnja stran vedno lepše zapečena in jo pri zlaganju palačink na krožnik pustimo spodaj, tako da pride ta stran kasneje pri zavijanju navzven.

Če palačinko razrežemo na re-zance, dobimo rezance, ki jih uporabimo za zakuho (fritatni rezanci).

Če testu dodamo žlico pretla-čeno špinako in morda zato eno jajce več, dobimo zelene palačinke, ki jih prav tako upo-rabimo za zakuho. Če pa testu dodamo žlico dobre paradižni-kove meze dobimo palačinke s paradižnikovim priokusom in rdečkaste barve. Prav tako so primerne za zakuho.

Običajne in tudi paradižniko-ve fritate (nekoliko debeleje re-zane) lahko tudi le za nekaj sekund potopimo v ogreto ma-sčobo in jih, kot pravimo, oovre-mo. Tako dobimo ocvrte fritate, ki jih ponekod imenujejo tudi sešestina (Celestine; po francoski nuni, ki je bila do-bra kuharica).

PALAIČINKE Z MESNIM NADEVOM — OCVRTE

Palačinke polnimo s mesnim nadevom, nadev pa pripravimo tako, da zmeljemo ostanke še pečenega mesa ali sveže mleto-meso na debuli prepražimo, na-dev solimo, popramo, dodamo zelenega peteršilja, nekaj žlic smetane, če je pregoš tudi ži-lico juhe, za vezavo pa eno jaj-ce. Polnjene in temo zvite pa-laičinke dunajsko pantramo in v ogreti masčobi na hitro oovre-mo kot toplo začetno jed ali jih ponudimo s primerno priku-ho kot glavno jed. Če k ocvr-tim palačinkam ponudimo eno od sezonskih solat, ne bo nabo-

PALAIČINKE Z MOZGANSKIM NADEVOM — GRATINIRANE

Za palačinke pripravimo mož-ganov nadev. Možgane potopi-mo v mlačno vodo, jim odstra-nimo mrenjico, grobo seseklja-ne pa pražimo na drobno nare-zani in na pol zarumenjeni če-buli. Po okusu solimo, popra-mo, dodamo peteršilja in zelo malo naribanega muškatanega ore-ščka. Če se vam zdi možganov premalo, lahko nadevu dodate v mleko namočeno in zdroblje-no žemijo. Palačinke polnimo z možganovim nadevom, zložimo kot servieto na pomazano ognja varno (plitvo) skledo ali na po-mazan pekač, jih prelujemo z zmesjo kisle smetane, med katero smo stepli jajce. Povrhu položimo še maslene kosmiče (koščki masla) in vse skupaj v pečici z nekoliko močnejšo gor-njo vročino zapečemo. Tudi te palačinke lahko ponudimo kot toplo začetno jed ali jih s pri-merno prilogo ponudimo kot toplo začetno jed ali jih s pri-merno prilogo ponudimo kod samostojno jed.

PALAIČINKE KOT SLADICA

Palačinke lahko polnimo z ma-relično ali katero koli drugo dobro marmelado; lahko upora-bimo tudi džem: če se vam zdi presladak, ga popravite z limo-ninim sokom. Posebno kvalitet-ne palačinke dobimo, če zmešamo brusnice z marellično mar-melado. Prav dobre pa so tudi palačinke z orehovim nadevom. Nadev pripravimo tako, da po-sušene in prebrane orehe zme-ljemo, jih poparimo z nekaj ži-lcami mleka in sladkamo ali jih polijemo z ogretim sladkornim

sirupom. V vsakem primeru lahko dodamo košček surovega masla, odišavimo pa jih z limo-nino lupino in cimetom. Če vam ugaja, lahko dodate tudi žlico ruma. Če je nadev preme-hak, lahko dodate nekaj zdrobl-jenih kekvov. Take palačinke lahko potresemo s sladkorjem v prahu, lahko jih tudi glazira-mo. Na ponev kanemo malo masčobe in jo potresemo s kri-stalnim sladkorjem. Ze polnje-ne palačinke zložimo na ponev in jih še enkrat na plošči ogre-remo. Ko sladkor karamelizira, jih obrnemo na krožnik in po-vrhu pomazemo s koščkom su-rovega masla.

Palačinke lahko pripravimo tu-di z limono. Še vroče pala-činke potresemo s sladkorjem pokapljamo z limoninim sokom in zvijemo. Za to lahko upora-bimo tudi sok kisle pomaranče.

SIROVE PALAIČINKE

Palačinke polnimo s sirovim nadevom — pripravimo ga iz skute, ki jo sladkamo, dodamo smetane, limonine lupine, po kaščico jajce, lahko še nekoli-ko rozin. Tudi te palačinke običajno zlagamo v obliki serviete, položimo v namazano skledo (ognja varno), pekač, prelujemo z zmesjo smetane, jajca in dodatkom sladkorja. Tudi te palačinke v pečici z zgornjo vročino zapečemo.

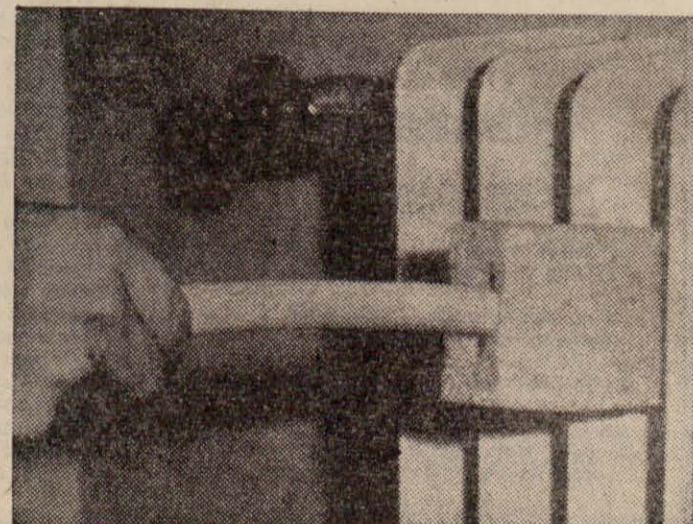
Se vrsto načinov za pripravo palačink bi lahko našli, bodisi s slanico ali s sladkimi nadevi. Vendar smo tokrat izbrali nekaj najbolj praktičnih.

Vsem tistim, ki so mi za »de-belč četrteke čestitali, se prav lepo zahvaljujem!

ČIŠČENJE GRELCA

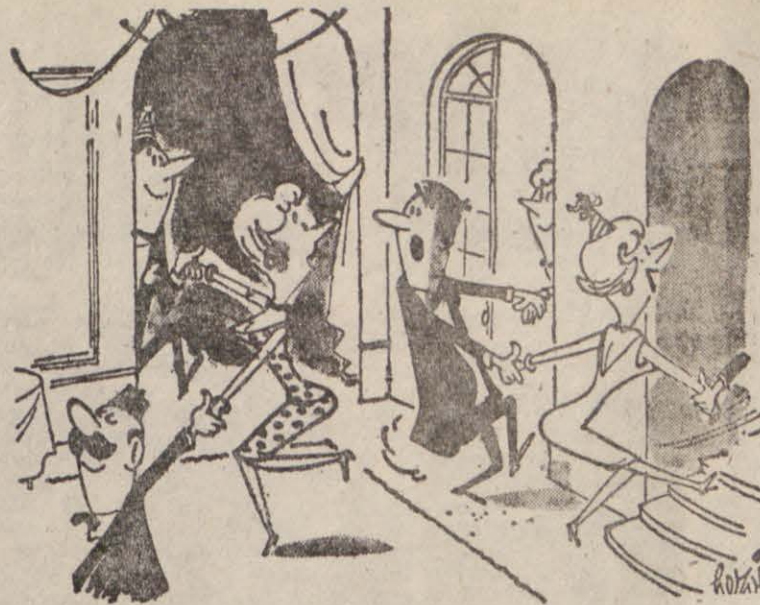
Slabo se počutimo v stanovanjih s centralno kurjavo. Zjutraj, ko se zbudimo, je grlo izsušeno, boli nas glava, zrak je presuh, želimo si vlage, odpiramo okna in globoko dihamo. Delno je temu vzrok prah, ki se nabira na grelcih in se zaradi toplote dviga in vrtni v zrak ter nas draži v nosu in grlu. Zlastjo ugotavljamo tudi, da se vleče tik nad grelcem na steni črnkasta proga, čeprav še ni dolgo, odkar smo dali sobo prepleksati. Tudi tega je kriv prah! In zavese, ki so ravno tako potemnele? Zopet prah! To nevšečnost lahko ublažimo, če grelce dnevno obrišemo z vlažno krpo, seveda je najbolje, če to naredimo, še preden se začne grelce segrevati. Zelo praktična pa je ovlažena plastična goba na ročaju, s katero brez težav, ker se stisne, sproščemo tudi med rebra grelca. Namesto gobe lahko ovijemo okrog palice tudi mehko krpo.

M. G.

— In na kaj ti misliš?

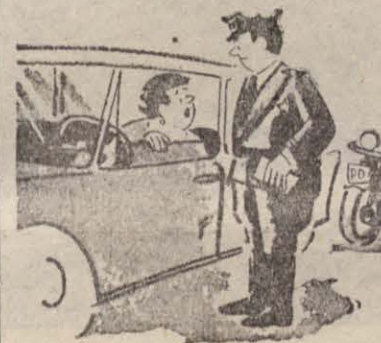
— Če se več ne vidiva: vse najboljši!

— Preostanek vaše ljubezenske izpovedi pa si prihranite kar za jutri; zaspala je!

— Oh, očka, nisem vedel, da tako dobro plavaš!

— Seveda, stražnik, toda če dam znak, mi ne verjame nihče!

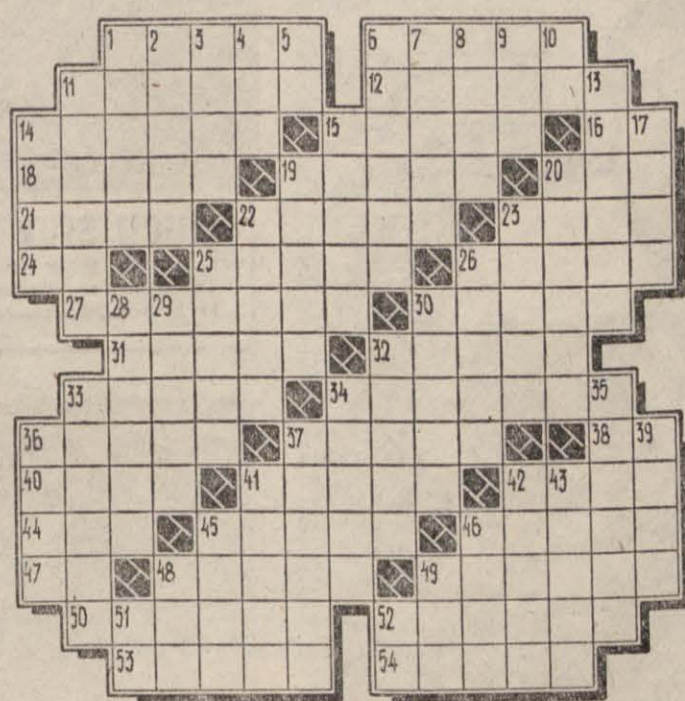
— Ne kadim, ne pijem — torej kaj mi še ostane?!

— Oh, on in ta njegova večna gripa!

Izdaja in tiska Ciasopisno podjetje "DELO" v Ljubljani. — Glavni urednik Milan Pogacnik. Odgovorni urednik Zoran Jerin. Uredništvo Ljubljana, Tomšičeva 3/II, p. p. 150—III. — Telefon 23—522 do 23—528. Prodajni oddelki: Ljubljana, Titova 1, telefon 21—832. Narodna založba 1.446 dinarjev, polletna 720 dinarjev, četrtletna 360 dinarjev, mesečna 120 dinarjev. Glasni oddelki: Ljubljana, Titova 1, telefon 21—836. — Stevilka žiro računa NB 600—11/1—167. — Rokopisov ne vračamo.

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. vzajemnost, enotnost, 6. mesna jed, 11. znameniti starogrški filozof, ki je prebival v sodu, 12. goljuf, 14. bebec, slaboumež, 15. industrijski kraj pri Slovenskih Konjicah, 16. kemični znak za rutenij, 18. ranocelnik, 19. posoda za bencin in podobno, 20. pripadnik slovenskega naroda, 21. po mitologiji prvi letalec, 22. parola, geslo, 23. mlado vino, 24. kemični znak za molibden, 25. tepac, neumnež, 26. pustna šema, 27. predsednik Gane 30. vstopnica, 31. slovenski gledališki in filmski igralec (Ali), 32. mesto v Bosni ob Savi, 33. sredozemsko drevo, 34. goriški greben v južni Dalmaciji, ob Jadranskem morju, 36. gradbeni material, 37. pritok Save, mejna reka med Hrvaško in Slovenijo, 38. egiptovski sončni bog, 40. poza, 41. italijanski pomorščak iz Genova, po katerem se je imenovala velika ladja, ki se je leta 1956 potopila (Andrea), 42. nadzornik javnih zgradb v starem Rimu, 44. kubanski zunanji minister (Paul), 45. nogometaš beogradskega "Partizana" (Milan), 46. rastlina — surovina za izdelavo metel, 47. latinski predlog, 48. zanos, vznesenost, 49. tuje žensko ime, 50. surovina v industriji barv, 52. trenutek, hip, 53. del drobovja, 54. glasbena drama.

Navpično: 1. italijansko mesto v Toscani z bogato umetnostno in kulturno tradicijo, 2. ime več frankovskih kraljev, 3. Madžar, 4. dedna zasnova, 5. nemški predlog, 6. hribovec, planinec, 7. sodobni ameriški dramatik (Clifford), 8. optična priprava, 9. naplavlina, 10. zadnji soglasnik in samoglasnik v abecedi, 11. strogi atenski zakonodajalec v 7. stoletju pred našim štetjem, 13. sadno drevo, 14. gora v okolici Ljubljane, 15. preprosta naprava za zapiranje vrat, 17. del obraza, 19. madžarski državnik (Janos), 20. veliko rusko mesto ob Donu, 22. pokrajina na Peloponezu.

IZREK NA ČRTICAH

1. E—V—A—
2. ———K—
3. ——N—NA
4. ———AFOR
5. ———ELO—T
6. —P—FI—A
7. ———O—J

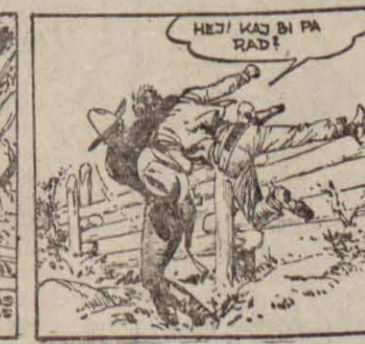
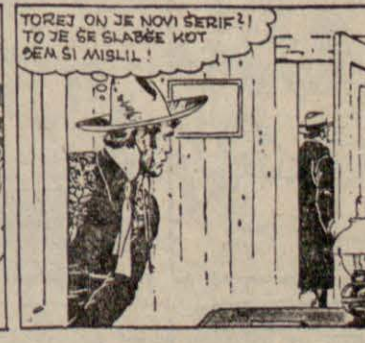
1. država v Južni Ameriki 2. emblem, znak, 3. pivnica in prodajalna za vojake ali delavce, 4. signalna naprava, 5. usahllost, 6. zleza z notranjim izločanjem v srednjih možganih, 7. radioaktivni element, ki sta ga odkrila zakonca Curie. Po vrsti brane črke dajo neko misel. (P)

DREVESA

V JESENI JE HOJA PO GOZDOVIH PRIJETNA — BOLJ KAKOR POZIMI. TA CESTNI ODSEK VOJAKI GRADE, PA BREZ AVTOMATIZACIJE. BENO BI RAD ATELJE POSTAVIL. VISOKO STANJE VRBASA PRETI SADRNU DREVJU. MLAGA BERACA, KI JE KOT VIHRA STEKEL V MEDKROVJE, JE UJEL KAPITAN VINKO. KOS STAREGA PODPLATA NAM JE VRGLA MARJANA NA SMETISCE. ZAPOZNELI PAKET SO POSLALI PREKO BRESTANICE V SAMOBOR. MILČNIK SMREKAR JE NAREDIL PRIJAVO. RANJENCI PRESAJAJO KUMARE. LICA NASE MARICE DRAŽIJO SOFERJA, KI KADI ČIBUK V AVTU.

V gornjih stavkih je skritih 25 naših in tujih dreves. (K)

pustolovščine cisca kida

radijski jezikovni tečaji

GETTING ON IN ENGLISH

NAPREDUJTE V ANGLEŠČINI

II. PROGRAM: 18. 3. 1963 OB 19.05
I. PROGRAM: 19. 3. 1963 OB 10.40
(PONOVI TEV)
LESSON 38
CONVERSATION

BARBARA: Well, we shan't have to wait long now. It's almost time to go. Two more days and we'll be flying fast, through clear, blue skies — I hope — on the direct route home!
PETER: Yes, I'm sure you'll enjoy getting back. Father's certainly had a hard time with these continual difficulties.
B: Well, what can you expect in England? The people here are like plum puddings — solid and unimaginative.
P: Well, that's a hard judgement. I don't think you're being quite fair.
B: Of course I am. Surely it's pretty obvious, isn't it? Harry's idea is excellent. He's worked very hard to get it taken up. And clearly no one's had the imagination to recognise it.
P: I don't know. There are some people who have helped a lot.
B: Yes, but they're not the people who are directly involved. They don't have to accept responsibility. Harry's failed. And it isn't really his fault.
P: Of course it's early yet to say that he's failed completely. There's still time. After all, the results of the television contest haven't been announced. It's fairly unlikely that he'll win anything, I admit, but you can hardly be dogmatic about it.
B: Oh, come off it. Do you think they're going to give him L 5,000 after he's split whisky over that short, little television man? One must be realistic —
P: Well, perhaps — Oh, look. Here's Pamela. You're late as usual, sweetheart.
PAMELA: I know. I'm sorry. I set out very early. Really I did. But I got caught in a traffic jam. And it's a long way. As you know my car isn't exactly fast.
P: Anyway, you're looking very pretty. We were discussing Harry and the English.
PAMELA: Poor Harry! He's really been depressed lately. And I thought he talked so well, in such a lively way on television. Where is he?
B: Oh, he'll be here shortly. He said he'd come down directly he'd finished writing a few letters —
P: Here he is. Now the whole family's assembled —
HARRY: Barbara! I've got it.
B: Got what?
H: The prize! The L 5,000!
PETER, PAMELA, BARBARA: No!
H: It's wonderful! I heard by 'phone.
B: But that's fantastic! In spite of spilling the whisky?
H: But that's the whole point. It was because I split the whisky!
B: No! How?
H: Well, you see it didn't leave a stain on the interviewer's suit. It just dried and vanished without trace or smell.
P: But doesn't all whisky do that?
H: I don't know. But, anyway, this confirmed the fact that my whisky was just as pure as any that came out of a bottle. It looked good, it tasted good, it was good.
PAMELA: Congratulations!
P: Well, what do you think of the English now, Mother?
B: Oh, this is a wonderful country!
P: You mean they're not just like plum puddings after all?
B: Oh, no!
P: Amazing isn't it how quickly the English seem to change!

II. PROGRAM: 15. 3. 1963 OB 19.05

WRITE IT DOWN ZAPISITE NAREK

After they had had a swim Philip asked Maria if she would like to see a film because there was a good one on at the open air cinema. Maria replied that she couldn't come because she was meeting a friend. Philip asked if she could come next day. Maria said she was afraid she couldn't because she would be playing tennis. Then Philip said he would play tennis too.

MEET THE PARKERS

SEZNANITE SE S PARKERJEVIMI

II. PROGRAM: 14. 3. 1963 OB 19.05

I. PROGRAM: 16. 3. 1963 OB 10.40

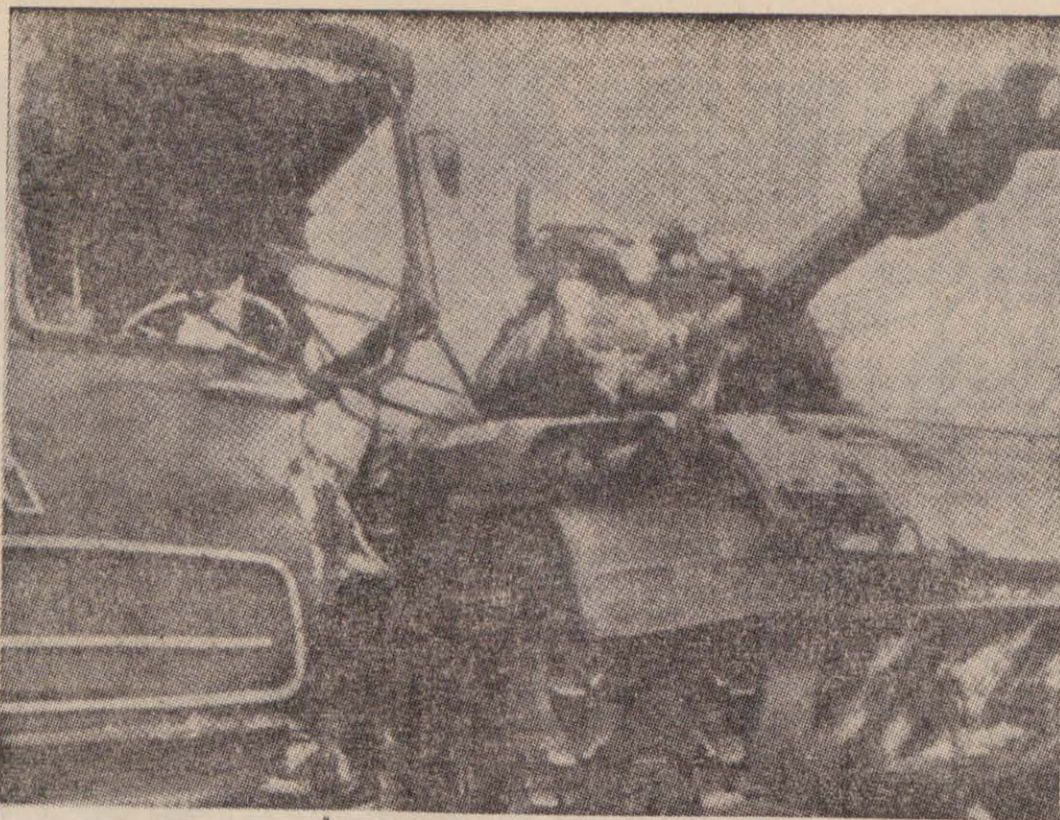
(PONOVI TEV)

LESSON 25 CONVERSATION

NORA: Harry, something has gone wrong with my electric iron. I wondered if you could put it right?
HARRY: Why, what's the trouble?
N: I don't know; but it doesn't work.
H: Let's have a look at it, I'm not an electrician, but perhaps I can see what's the matter.
N: I plugged it in this morning, and for a little while it worked beautifully, but then it suddenly went off.
H: Are you sure the current is on? I'll just switch on the light. Yes, that's all right, so there's nothing the matter with the fuse.
N: I know — I switched on at the time to see.
H: Well, let's have a look at the socket. Perhaps the connection is loose. I'll just plug this lamp in. There, you see? It lights up perfectly well.
N: So it must be the iron itself that's wrong.
H: No, wait a minute. It may be the plug, or the flex. Oh, Nora! Look at this! One of the wires has come right away from the plug. No wonder the iron didn't work!
N: Do you think you could mend it?
H: Easily.
N: Don't you need a screwdriver?
H: No, I can do the whole job with my penknife. You know, Nora, if I can light the fire, or cook breakfast, I don't see why you can't mend a piece of wire.
N: I know, darling; I'm so ashamed, but I'm afraid of electricity.
H: But my dear Nora — if you pull the plug out of the socket there can't be any electricity in the wire!

FRANCOSKO-italijanski producentje so zmagali v nenavadni tekmi s svojimi ameriški kolegi. Njihova verzija »Kleopatre« s Pascale Petit v glavni vlogi bo namreč pričela svojo pot po svetu natanko dva meseca pred ameriško. Reklama, ki so jo počeli okrog ameriškega filma, jim ne bo škodila.

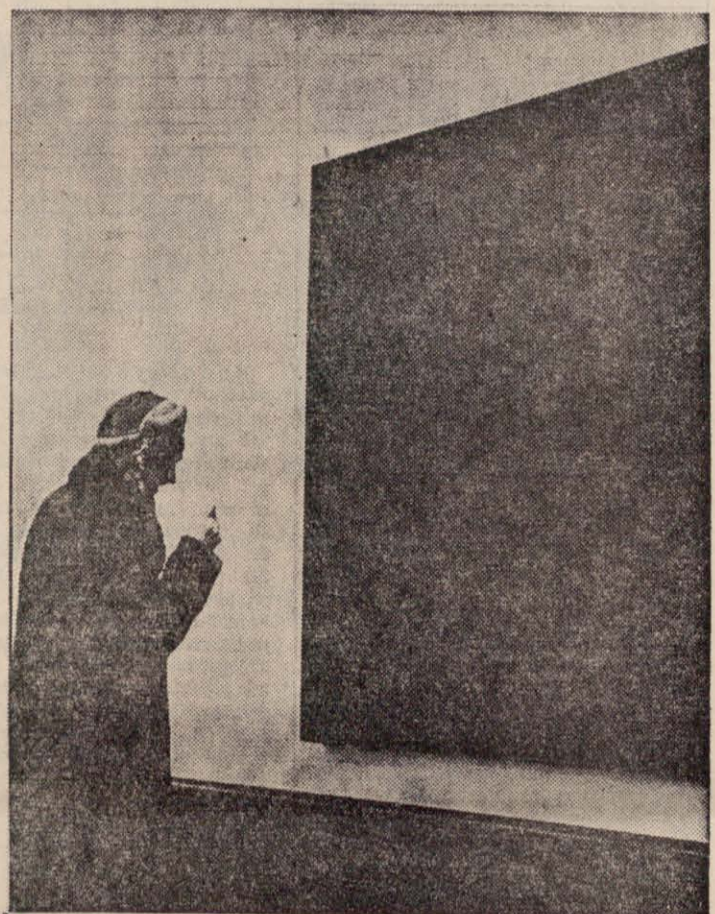
DO TEGA nenavadnega srečanja dveh iz »težke kategorije« je prišlo na zahodnonemški cesti pred Hamburgom. Potniški avtobus se je nepričakovano znašel pred nenavadnim cestnim gostom: težkim tankom. Hitrost obeh vozil sicer ni bila velika, toda trčenje je bilo kljub temu neizogibno. Pri tej prometni nesreči, v kateri tudi jeklena pošast ni najbolj zvozdila, se je poškodovalo deset ljudi.

OSEL gre mogoče res samo enkrat na leto, toda štirinožnega ameriškega bokserja očito nikakor ne mine veselje, da bi se zalečeval v neprijeten ježevčev rep. Pet prstov veterinarja Jerryja Gleasona namreč pomeni, da so bokserja že petič pripeljali v njegovo ordinacijo zaradi enake nezgode, o kateri precej zgovorno govori sama slika. Pes namreč izredno sovraži ježevce in »boleče izkušnje« ga še vedno niso izučile.

MUCU SIVE DLAKE in ne najbolj prijaznega pogleda je ime »Minquase«. Letos mu je že tretjič zapovrstjo uspelo osvojiti v New Yorku naslov »najlepšega mačka sveta«. Matjemu lepotu, ki je perzijske pasme, je letos šest let.

AD REINHARDT, ki velja za enega najbolj nadarjenih sodobnih ameriških slikarjev, je na londonski razstavi sodobnega ameriškega slikarstva zastopan s to sliko. Naslov slike je »Abstraktno slikarstvo«, njena posebnost pa je v tem, da gre za kos platna, ki ga je slikar povsem enakomerno poslikal s temno sivo barvo. Slika je še prodana.

PRISOTNOST policajev je kar na mestu. Oblika, ki jo nosi manekenka, je namreč sestita iz tisoč pravih petfuntovskih bankovcev. Tako so namreč v Angliji podelili 5.000 funtov nagrade gospodnji Meggy Morrelli, ki je uganila vrstni red zmagovalcev na konjskih dirkah. Oblika so seveda takoj »razparali«.

MANEKENKA pred pravoslavno cerkvijo v Moskvi: to je prizor, ki ga lahko v glavnem mestu Sovjetske zveze vidijo šele zadnje čase. Nad fotografskim aparatom se sklanja štiriindvajsetletni Vladislav Zajcev, ki se je zadnje leto uveljavil kot najbolj nadarjen sovjetski kreator.

V ZADNJIH petih letih je morala neka danska italnica izdelati že sedem takih ogromnih ptov. Kaže, da so gostje na danskih državnih banketih, pri je namreč namenjen za take priložnosti, precej nerodni, saj so morali vse stare prte že razrezati zaradi preveč vidnih madežev.

KALIBUR
MIKI
XUSTER

